

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

Översättning: Cajsa Rudbacka-Lax

Kansikuva: Kaskenpolttoa Linnansaaressa. Kuva: Pekka Innanen.

© Metsähallitus 2010

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-795-7 (nidottu)
ISBN 978-952-446-796-4 (pdf)

100 kpl
Kopijyvä Oy, Jyväskylä 2010

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	2010
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	17.2.2010
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	5935/623/2009
SUOJELUALUETYYPPI/ SUOJELUOHJELMA	kansallispuisto, Natura 2000 -alue		
ALUEEN NIMI	Linnansaaren kansallispuisto		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Linnansaari FI 0500002		
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Metsähallitus		
JULKAISUN NIMI	Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma		
TIIVISTELMÄ	<p>Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma on tehty Rantasalmen kunnassa sekä Savonlinnan ja Varkauden kaupungeissa sijaitsevan Linnansaaren kansallispuiston alueelle. Suunnitelma toimii myös Linnansaaren Natura 2000 -alueen (FI 0500002) hoito- ja käyttösuunnitelmana. Natura-alue on pinta-alaltaan 26 546 ha, josta kansallispuistoon kuuluu maa-alueita noin 3 800 ha ja vesiä noin 5 700 ha. Osallistavaa suunnittelutapaa noudattaen laadittu suunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa Linnansaaren kansallispuiston hoidossa ja käytössä.</p> <p>Kansallispuiston tärkeimpiä luonnonsuojelullisia arvoja ovat luontotyypeistä lehdot, niityt ja kaskimetsät, runsaslahopuustoiset sekametsät sekä kalliometsät. Alue on Pihlajaveden jälkeen merkittävin saimaannorpan lisääntymisalue. Yksi Linnansaaren erityispiirteistä on erityisen tiheä sääksen pesimäkanta; myös alueen vesi- ja lokkilinnusto on monipuolista. Linnansaaren muita erityisarvoja ovat kulttuuriperintö, järviluonto ja saaristomaisemat sekä monipuoliset vesiretkeilymahdollisuudet.</p> <p>Linnansaaren kansallispuiston tärkein käyntikohde on puiston pääsaari, jossa sijaitsevat mm. Sammakkoniemen leirintäalue, Linnansaaren torppa ja alueen tunnettu näköalapaikka Linnavuori. Linnansaaren torppa ympäristöineen on valtakunnallisesti arvokas perinnemaisema, jossa säilytetään ihmisen kaskiviljelykaudella aikaansaamaa maisemaa ja suojellaan siitä riippuvaisia lajeja. Alue onkin poikkeuksellisen hyvin säilynyt esimerkki 1900-luvun alun aikaisesta saaristo-asutus- ja kaskiviljelykauden kulttuuriperinnöstä, maisemasta ja rakennuksista.</p> <p>Hoito- ja käyttösuunnitelmassa sovitetaan yhteen alueen luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja luontomatkailun sekä tutkimuksen ja opetuksen tavoitteet ja tarpeet. Vyöhykejaon avulla toteutettava toimintojen ohjaaminen eri tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla on yksi tärkeimmistä keinoista ohjata kansallispuiston käyttöä.</p> <p>Virkistyskäyttöä ohjataan siten, että alueen vetovoimatekijät säilyvät eikä siellä liikkuminen haitallisessa määrin kuluta luontoa tai häiritse lajistoa. Suunnittelualue on saimaannorpan esiintymisen ydinaluetta, joten erityistä huomiota on kiinnitetty talviaikaisen käytön ohjaamiseen norpan pesimärauhan turvaavalla tavalla. Lehtoja, kallioluontotyyppisiä, kaskiviljelykauden muovaamia lehtimetsiä ja perinneympäristöjä hoidetaan niin, että niiden rakennepiirteet sekä edellytykset säilyttää niille ominainen lajisto pysyvät yllä. Linnansaaren torpan kulttuuri-historiallisen ympäristön säilyttäminen on edelleen yksi kansallispuiston hoidon päätavoitteista.</p> <p>Kansallispuiston palveluja ja toimintoja kehitetään sekä omatoimisten vesilläliikkujien että reittiliikennettä käyttävien päiväkävijöiden näkökulmasta. Talvikäytössä suositaan päiväretkiä ja ohjataan kävijät liikkumaan pääasiassa merkityillä reiteillä.</p> <p>Linnansaaren kansallispuiston kehittämisen myötä alueen vetovoima matkailukohteena kasvaa, mikä lisää myös sen paikallistaloudellista vaikuttavuutta.</p>		
AVAINSANAT	Linnansaaren kansallispuisto, järviluonto, saimaannorppa, perinnemaisema, kaskiviljely, vesiretkeily, luontomatkailu		
MUUT TIEDOT	Suunnitelman on kirjoittanut Arto Vilén.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 77		
ISSN	1796-2943	ISBN (NIDOTTU)	978-952-446-795-7
		ISBN (PDF)	978-952-446-796-4
SIVUMÄÄRÄ	87 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Kopijyvä Oy
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	10 euroa

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	2010
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	17.2.2010
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	5935/623/2009
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/SKYDDSPROGRAM	nationalpark, Natura 2000-område		
OMRÅDETS NAMN	Linnansaari nationalpark		
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Linnansaari FI 0500002		
REGIONENHET	Södra Finlands naturtjänster		
FÖRFATTARE	Forststyrelsen		
PUBLIKATION	Skötsel- och användningsplan för Linnansaari nationalpark		
SAMMANDRAG	<p>Den här skötsel- och användningsplanen har gjorts för Linnansaari nationalparksområde som ligger i Rantasalmi kommun samt i städerna Nyslott och Varkaus. Planen fungerar även som skötsel- och användningsplan för Natura 2000-området Linnansaari (FI 0500002). Naturaområdets areal är 26 546 ha, varav nationalparken omfattar landområden på 3 800 ha och vattenområden på 5 700 ha. Planen, som har utarbetats genom deltagande planering, styr Forststyrelsens verksamhet när det gäller skötseln och användningen av Linnansaari.</p> <p>De mest värdefulla objekten med tanke på naturskydd utgörs följande naturtyper: lundar, ängar och svedjeskog, blandskog med en stor mängd död ved samt bergsskog. Området utgör näst efter Pihjalavesi saimenvikarens viktigaste förökningsområde. En av Linnanssaaris specialegenskaper är det täta beståndet av fiskgjuse som häckar i området; även beståndet av mås och sjöfågel är mångsidigt på området. Andra specialvärden i Linnansaari är kulturarvet, insjönaturen och skärgårdslandskapen samt mångsidiga möjligheter till utfärder på vatten.</p> <p>Linnansaari nationalparks mest betydelsefulla besöksobjekt utgörs av huvudön, där bl.a. Sammakkonieni campingområde, Linnansaari torp och områdets mest kända utsiktsplats Linnavuori ligger. Linnansaari torp och dess omgivning är en värdefull vårdbiotop av riksintresse, där man bevarar det landskap som skapats genom människans verksamhet under svedjebruksperioden samt skyddar arter som är beroende av detta. Området utgör också ett ovanligt välbevarat exempel på skärgårdsbosättning- och svedjebruksperiodens kulturarv, landskap och byggnader från 1900-talets början.</p> <p>I skötsel- och användningsplanen samordnas naturskyddets, rekreationens och naturturismens samt forskningens och undervisningens mål och behov i området. Med hjälp av zonindelning styrs verksamheten på ett ändamålsenligt sätt med tanke på de olika målen, vilket utgör ett av de viktigaste sätten att styra användningen av nationalparken.</p> <p>Rekreation styrs så att områdets attraktionsfaktorer behålls och så att de som rör sig där inte skadar naturen eller stör de olika arterna. Planeringsområdet är ett kärnområde för saimenvikarens förekomst och på grund av detta har man fäst specialuppmärksamhet vid områdets användning vintertid så att vikaren får bygga bon och föda sina kutar i lugn och ro. Lundarna, bergsnaturtyperna, de av svedjebruksperioden formade lövskogar och vårdbiotoperna sköts så att deras strukturella egenskaper samt förutsättningar för att bevara deras typiska arter behålls. Att bevara den kulturhistoriska miljön vid Linnansaari torp är fortfarande ett av huvudsyftena med skötseln av nationalparken.</p> <p>Servicen och verksamheten i nationalparken utvecklas med tanke på både de som rör sig på vattnet på egen hand och de dagsbesökare som använder sig av den reguljära trafiken. Vintertid uppmuntras besökarna till dagsutfärder och till att främst använda sig av de märkta lederna.</p> <p>I och med utvecklingen av Linnanssaaris nationalpark ökar områdets dragningskraft som rese-mål, vilket ökar även dess effekt på den lokala ekonomin.</p>		
NYCKELORD	Linnanssaaris nationalpark, sjönatur, saimenvikare, vårdbiotop, svedjebruk, utfärder på vatten, naturturism		
ANDRA UPPGIFTER	Skötsel- och användningsplanen har skrivits av Arto Vilén.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonsojelujulkaisuja. Sarja C 77		
ISSN	1796-2943	ISBN (HÄFTAD)	978-952-446-795-7
		ISBN (PDF)	978-952-446-796-4
SIDANTAL	87 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	Kopijyvä Oy
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	10 euro

Sisällys

1 Johdanto	7
ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ	12
2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö	12
2.1 Yleiskuvaus.....	12
2.1.1 Kivennäismaiden metsät	14
2.1.2 Suot	15
2.2 Geologia ja geomorfologia.....	15
2.3 Vesistöt	17
2.4 Natura-luontotyypit.....	17
2.5 Lajisto	20
2.5.1 Direktiivilajit ja kansallisesti uhanalaiset lajit	20
2.5.2 Linnusto	20
2.5.3 Nisäkkäät.....	21
2.5.4 Käävääkkäät.....	25
2.5.5 Kovakuoriaiset	26
2.5.6 Kasvillisuus.....	27
2.6 Historia.....	28
2.6.1 Perustamishistoria	28
2.6.2 Kulttuuriperintö.....	29
2.6.3 Kulttuuriperintökohteet	31
2.7 Nykyinen käyttö.....	32
2.8 Aikaisemman suunnitelman toteutuminen.....	34
2.9 Maankäyttöanalyysi	34
2.10 Yhteenvedo tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta	35
HOITO JA KÄYTTÖ	36
3 Hoidon ja käytön tavoitteet	36
3.1 Yleiset tavoitteet	36
3.2 Kansallispuiston tavoitteet	36
3.3 Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja toteutustavat	37
3.4 Yhteenvedo	39
4 Vyöhykealuejako	40
5 Luonto- ja kulttuuriarvot	42
5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito	42
5.1.1 Nykytila.....	42
5.1.2 Tavoitteet.....	42
5.1.3 Toimenpiteet	43
5.1.4 Seuranta.....	46
5.2 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito	47
5.2.1 Nykytila.....	47
5.2.2 Tavoitteet	47
5.2.3 Toimenpiteet	48
5.2.4 Seuranta.....	48

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu	49
6.1 Retkeily ja muu luonnon virkistyskäyttö	49
6.1.1 Nykytila	49
6.1.2 Tavoitteet ja toimenpiteet	51
6.1.3 Seuranta	51
6.2 Opastusviestintä ja ympäristökasvatus	53
6.3 Matkailun yritystoiminta	54
6.3.1 Nykytila	54
6.3.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta	57
6.3.3 Hoito- ja käyttösuunnitelman ja matkailuhankkeiden yhteensovittaminen	57
6.4 palvelurakenteiden huolto	58
7 Tutkimus	58
8 Muu käyttö.....	59
8.1 Marjastus ja sienestys	59
8.2 Kalastus	59
8.3 Metsästys	60
8.4 Puuston käyttö	61
8.5 Maastoliikenne ja muu liikkuminen	61
9 Toimenpidesuunnitelmat	62
HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	63
10 Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssääntö ja laajentaminen	63
11 Turvallisuus ja pelastustoiminta	64
12 Valvonta	64
13 Yhteistyö.....	64
14 Resurssit ja aikataulu.....	65
15 Suunnitelman vaikutusten arviointi	67
15.1 Ekologiset vaikutukset	67
15.2 Sosiaaliset vaikutukset	70
15.3 Taloudelliset vaikutukset.....	71
Lähteet.....	72
Liitteet	77
Liite 1 Linnansaaren suunnittelualueen maankäyttöanalyysitaulukko	77
Liite 2 Lausuntoyhteenveto.....	78
Liite 3 Ympäristöministeriön vahvistuskirje.....	86

1 Johdanto

Suunnittelun perusta ja tavoitteet

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) velvoittaa laatimaan kansallispuistoille hoito- ja käyttösuunnitelman, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden saavuttamiseksi. Natura 2000 -alueille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma, jos siihen katsotaan olevan tarvetta (92/43/ETY). Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa (Ustinov 2006) Linnansaaren Natura-alue on määritelty kiireelliseksi suunnittelukohteeksi.

Tämä suunnitelma toimii ohjeena Linnansaaren kansallispuiston ja Linnansaaren Natura 2000 -alueen (FI 0500002) hoidossa ja käytössä. Se on Metsähallituksen oman toiminnan suunnitelma, jolla ei ole suoria oikeusvaikutuksia alueen käyttäjiin. Suunnitelmassa määritellään Linnansaaren kansallispuiston hoidon ja käytön päälinjaukset, tavoitteet alueen tulevalle kehitykselle sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Alueen käyttöä ohjataan sopimusten ja lupien sekä luonnonsuojelulain mukaisen järjestyssäännön avulla tässä suunnitelmassa esitettyjen linjausten mukaisesti.

Tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei esitetä velvoitteita yksityismaiden haltijoille. Yksityisten suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteista on sovittu kunkin alueen rauhoitusmääräyksissä. Suunnitelman periaatteet astuvat voimaan näillä alueilla, jos alueita päätyy valtion hallintaan tai niiden käytöstä sovitaan erikseen maanomistajan kanssa. Suunnitelmassa on otettu huomioon myös suunnittelualan ulkopuoliset alueet niiltä osin, kuin alueilla tai niillä harjoitettavilla toiminnoilla voi olla vaikutuksia suunnittelualueeseen.

Suunnittelualue

Haukiveden pohjoisosassa sijaitseva Linnansaaren Natura 2000 -alue (FI 0500002) on pinta-alaltaan 26 546 ha, josta Linnansaaren kansallispuistoon kuuluu 9 465 ha. Kansallispuiston maapinta-ala on noin 3 800 ha ja vesipinta-ala 5 700 ha. Alue sijaitsee Rantasalmen kunnassa sekä Savonlinnan ja Varkauden kaupungeissa. (kuva 1)

Linnansaaren kansallispuisto on perustettu vuonna 1956 annetulla lailla (634/1956), ja sitä laajennettiin vuonna 1982 (laki 674/1981). Perustamislain soveltamisesta ja sitä tarkentavista rauhoitusmääräyksistä on säädetty asetuksella (932/1981). Laajennusta koskevassa laissa määrättiin raja, jonka sisäpuolella olevat maa-alueet tulevat kuulumaan kansallispuistoon sitä mukaa kuin ne ostetaan valtiolle. Tällä hetkellä tavoiterajaus on lähes kokonaan saavutettu, minkä lisäksi puistoon kuuluu noin 5 000 ha vesialueita. Muu osa Linnansaaren Natura-alueesta on yksityisten maanomistajien ja – vesialueiden osalta – osakaskuntien hallinnassa. (kuva 2)

Perusselvitykset

Linnansaaren kansallispuiston luonnosta on tehty 1970-luvulta alkaen runsaasti perusselvityksiä. Eläimistöä on tehnyt selvityksiä Sten (1976, 1978), kasviplanktonista Eloranta (1988), pienpedoista Pekkinen (1997) sekä niiden vaikutuksesta vesi- ja loppilintukantoihin Hakkarainen (1993). Maanilviäisiä ovat tutkineet Hutri ja Mattila (1989). Alueen eliöstöstä runsaimmin tietoa löytyy linnustosta, perhosista ja kasvillisuudesta.

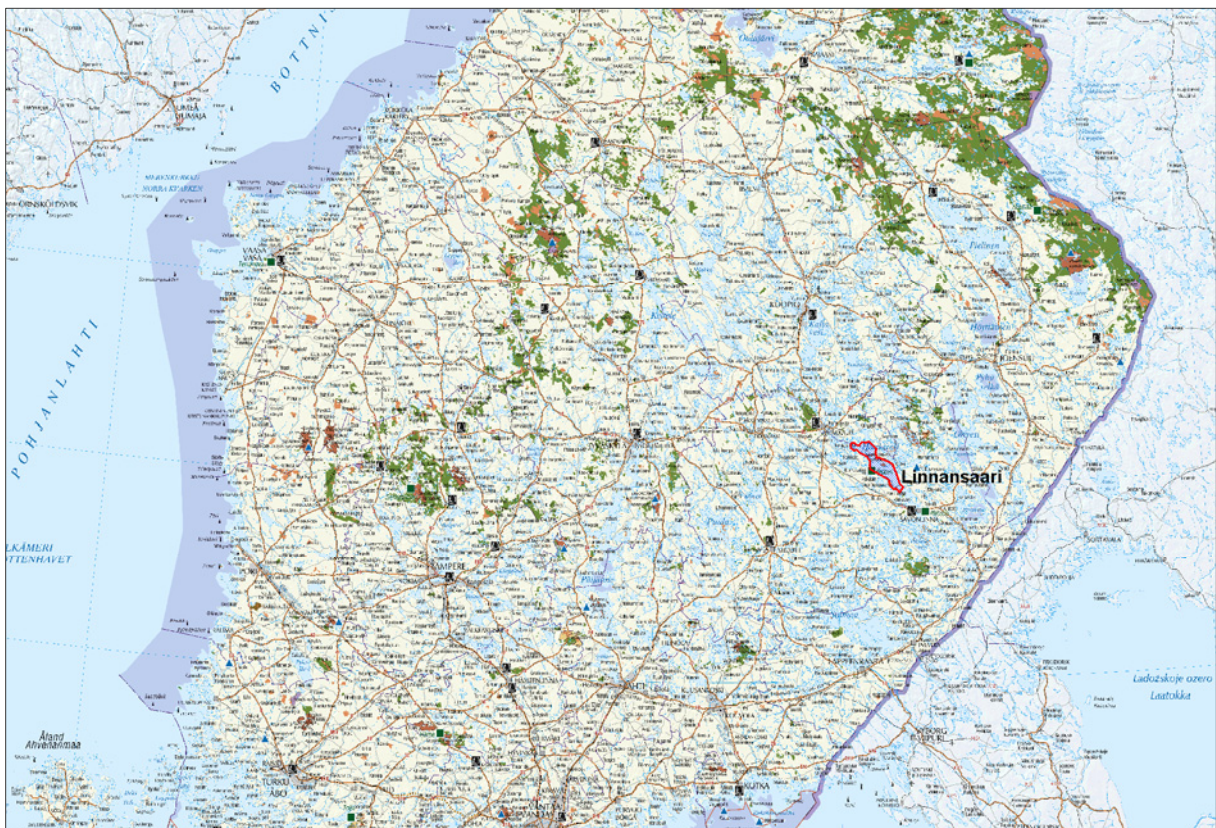
Linnustosta on kerätty tietoa vuosittain sääksen pesätarkastusten ja poikasten rengastamisen yhteydessä (Lyytikäinen, Mättö 2004) sekä muiden vuosittaisten rengastusselvitysten (Liukko, Rokala 2004) muodossa. Vesi- ja loppilintujen kiertoeläköntöjä ovat tehneet Jantunen (1993–1997) sekä Hilditch (1999). Lokki- ja kalatiirahavainnoista sekä rengastuksista on tehty useita raportteja myös aiemmin (Lyytikäinen, Rokala, Vilhunen, Linkola, Sten 1976–1995).

Linnansaaren alueen perhoslajistoa ovat selvittäneet Niiranen (1987–1992), Sundell (1993) sekä Sihvonen (1994, 1997). Kalliosinisiiven elinympäristöjä ja esiintymistä ovat kartoittaneet suurperhoslajiston selvitystyön (Sihvonen 1997) lisäksi erillisissä inventoinneissa Niiranen (1994–1997), Kallio (1999) sekä Miettinen (2001–2002).

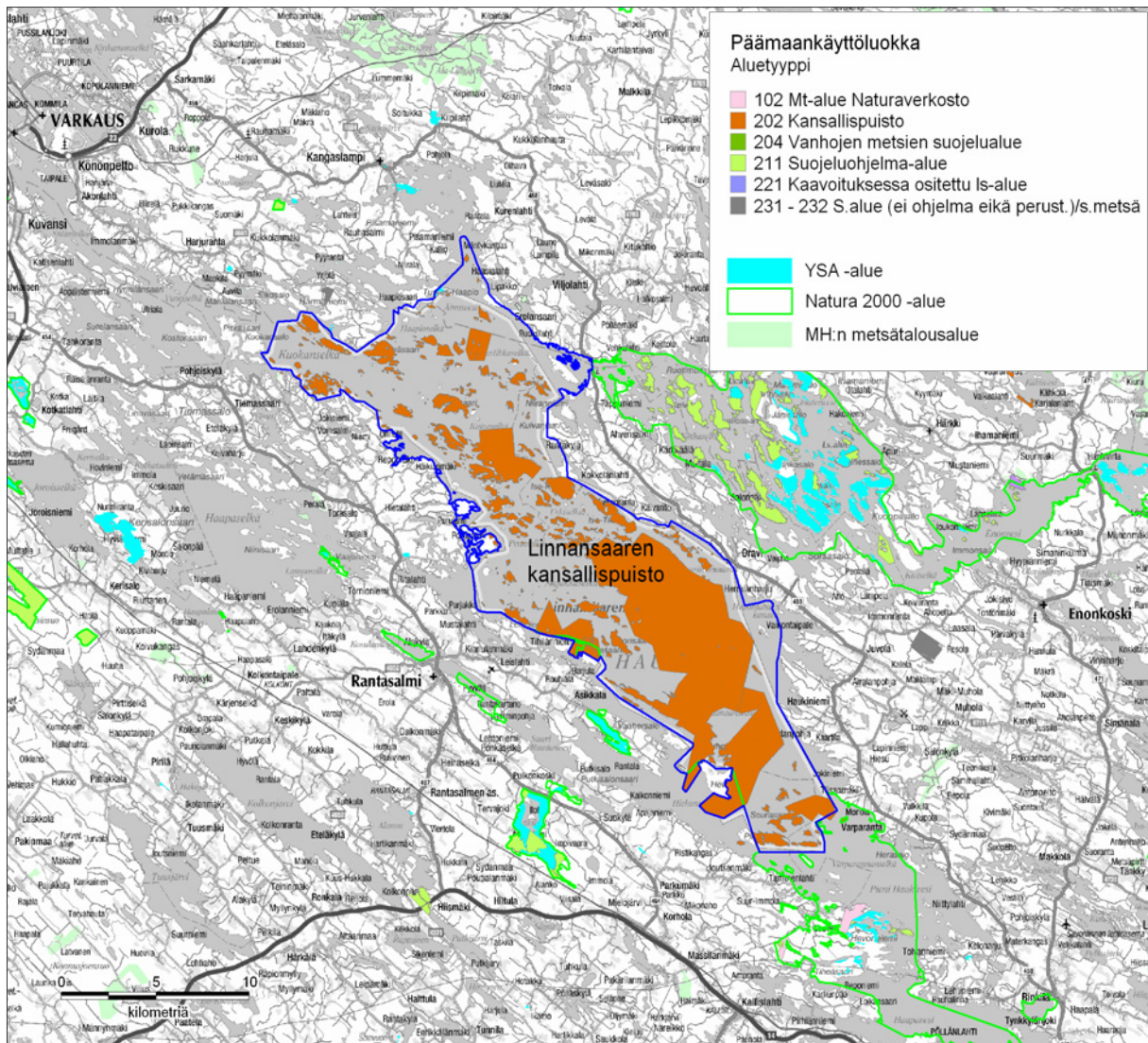
Linnansaaren kansallispuiston kasvillisuudesta on tehty useita selvityksiä 1960-luvulta lähtien (mm. Isoviita & Isoviita 1961, Hintsanen 1977, Viholainen 1979, Leivo 1979 ja 1983, Leivo & Rajasärkkä 1988, Leivo ym. 1988, Suikki 1993, Linsén & Lehtonen 1998, Linsén 1999, Rutanen 2002). Idänkurhoa on seurattu alueella vuodesta 1992 lähtien, ja seuranta jatketaan vuosittain.

Linnansaaren alueen maankäytön ja rakennusten historiaa ovat selvittäneet muun muassa Juhantalo (1992), Kanerva (1991), Taskinen (1988), Sahlberg (1991) sekä Vauramo (1988, 1994).

Tämän suunnitelman laadinnan yhteydessä alueella tehtiin maa- ja vesilinnustoselvitykset, lepakkoselvitys, uhanalaisten putkilokasvien kasvupaikkatarkastus, kalliosinisiipielinympäristöjen kartoitus ja hoitosuunnitelma sekä historiaselvitys.

Kuva 1. Linnansaaren suunnittelualueen sijainti. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Kuva 2. Linnansaaren suunnittelualueen ja lähialueiden maankäyttö. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Lajistoselvitykset ja seurannat toimivat perustietona tämän suunnitelman tavoitteille ja toimenpiteille. Selvitysten tuloksia ei kuitenkaan esitellä tässä suunnitelmassa tarkemmin muiden kuin uhanalaisten sekä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV lajien osalta. Kaikkia edellä mainittuja selvityksiä ei ole lueteltu tämän suunnitelman lähdeluettelossa. Selvityksistä saa tarvittaessa lisätietoja Metsähallituksesta.

Aikaisemmat suunnitelmat

Suunnittelualueelle on aiemmin laadittu Linnansaaren kansallispuiston runkosuunnitelma (Metsähallitus 1994) sekä sitä tarkentavat Linnansaaren kansallispuiston valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma (Marjokorpi 1995) ja Linnansaaren kansallispuiston Louhimaan kulttuurimaisema-alueen erityissuunnitelma (Metsähallitus 1996). Alueelle on laadittu myös ennallistamis- ja luonnonhoitosuunnitelmat (Heiskanen 2004 ja 2005, Hakulinen 2006), joiden painopisteenä on ollut lehtojen sekä valkoselkätikan elinympäristöjen hoito.

Kaavat

Suunnittelualueella on voimassa Etelä-Savon seutukaava (Etelä-Savon maakuntaliitto 2001). Etelä-Savoon on laadittu uusi maakuntakaava, joka on parhaillaan ympäristöministeriössä vahvistettavana. Valmistuttuaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukainen maakuntakaava korvaa seutukaavan. Suunnittelualue sisältyy suurelta osin seutukaavan ja maakuntavaltuuston hyväksymän maakuntakaavan suojeluvarauksiin. Alueilla on voimassa MRL:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa sen suojeluarvoja. Rantasalmen ja Savonlinnan alueilla on voimassa olevat yleiskaavat.

Maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa on osoitettu suunnittelualueelle Savonlinna–Varkaus, Haukivesi–Joensuu sekä Äimisvesi–Sorsasalo syväväylät, Savonlinna–Rantasalmen ja Oravin laivaväylät sekä Haukiveden veneväylästä. Lisäksi maakuntakaavassa on suunnittelualueella 14 retkisatamavarausta (V1), Linnansaaren valtakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema (maV), Seurasaaren pohjavesialue (pv) sekä Tiheäsaaren uiton toimintapaikka (Is1). Koko alue kuuluu kaavaluonnoksessa vesistömatkailun kehittämissuositukseen, johon kohdistuu ylimaakunnallisia järvimatkailun kehittämismahdollisuuksia sekä maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä kehittämistarpeita. Kaavaselostuksessa mainitaan kehittämissuosituksena, että vyöhykkeellä sijaitseville luonnonsuojelualueille tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat.

Suunnittelun organisointi, toteutus ja osallistaminen

Hoito- ja käyttösuunnitelman on laatinut Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalvelut. Alueen hoidon ja käytön suunnittelu on ollut osa laajempaa **Bird Interreg III B** -hanketta. Suunnitelman on kirjoittanut Arto Vilén. Suunnittelutyötä varten perustettiin projektiryhmä, johon kuuluivat Metsähallituksesta lisäksi suojelubiologi Jouni Koskela, erikoissuunnittelija Laura Lehtonen, puustonhoitaja Anne Pyykönen ja vastaava suojelubiologi Tuula Kurikka. Projektiryhmän kokoonpano vaihteli suunnittelun kuluessa mm. henkilöiden toimipaikkojen ja työtehtävien vaihtumisen myötä. Edellä mainittujen lisäksi työskentelyssä oli merkittävässä määrin mukana monia muita Metsähallituksen luontopalvelujen asiantuntijoita.

Suunnittelutyön tueksi ja keskeisten sidosryhmien osallistamiseksi suunnitteluun perustettiin yhteistyöryhmä, jonka kokoonpano oli seuraava: Aarno Happonen (kunnanhallituksen pj, Heinäveden kunta), Juha Pentikäinen (kunnanvaltuutettu, Heinäveden kunta), Juha Hirvonen (kunnanvaltuuston pj, Savonrannan kunta), Risto Huttunen (rakennusmestari, Enonkosken kunta), Ilpo Henttinen (rakennustarkastaja, Varkauden kaupunki), Merja Koivula-Laukka (toimialapäällikkö, Rantasalmen kunta), Risto Aalto (yleiskaavainsinööri, Savonlinnan kaupunki), Esko Mielikäinen (kaupunginvaltuutettu, Savonlinnan kaupunki), Jouko Tynkkynen (kunnanvaltuutettu, Punkaharjun kunta), Hannu Auvinen (kunnanhallituksen pj, Sulkavan kunta), Ari Hölsä (kunnanvaltuutettu, Sulkavan kunta), Alice Virtanen / Paavo Nykänen (Etelä-Savon ympäristökeskus), Leila Suvantola (Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri) ja Marie Louise Fant (Saimaan Sydän). Yhteistyöryhmän sihteerinä toimi Arto Vilén ja puheenjohtajana Teppo Loikkanen Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista. Ryhmä kokoontui suunnittelun aikana neljä kertaa.

Suunnittelun kuluessa järjestettiin vuosina 2006 ja 2008 seitsemän avointa yleisötilaisuutta Rantasalmella, Savonlinnassa ja Enonkoskella. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 160 henkilöä. Saatu palaute oli suunnittelun kannalta arvokasta ja voitiin huomioida suurelta osin suunnitelman sisällössä. Osallistamisesta, yleisötilaisuuksista ja yhteistyöryhmän kokouksista laadittiin muistiot, jotka tallennettiin Metsähallituksen asianhallintajärjestelmään. Suunnitelmasta saatujen lausuntojen yhteenveto on liitteessä 2.

Suunnitelman hyväksymis- ja vahvistamistiedot

Kansallispuiston osalta hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö (Liite 3), ja sikäli kuin kansallispuistoon liitetään uusia alueita, myös niillä noudatetaan tätä suunnitelmaa. Natura 2000 -alueeseen kuuluvien yksityisten maa- ja vesialueiden osalta ei esitetä alueen haltijaa sitovia toimia, joten viranomaiset eivät vahvista suunnitelmaa niiden osalta.

ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ

2 Luonto, historia ja nykyinen käyttö

2.1 Yleiskuvaus

Linnansaaren kansallispuisto sijaitsee Haukivedellä, Saimaan vesistöalueen pohjoisosassa. Alue kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen (Ahti ym. 1968). Linnansaaren alueelle on leimallista laajojen järvenselkien ja saariryhmien vaihtelu. Linnansaaren kansallispuistoa luonnehtivat toisaalta pienet kallioiset ja louhikkoiset männikkösaaret ja luodot, toisaalta suuret, useamman metsätyypin kuvioimat saaret. Linnansaaressa ovat tyypillisiä saaren poikki luode-kaakko-suunnassa kulkevat kallio- ja kivikkorinteet sekä niiden välissä vuorottelevat rehevämät lehto- ja korpijuotit (Suikki 1999).

Maisema on monilta osin kulttuurivaikutteinen, sillä alueella aktiivisesti harjoitetun kaskikulttuurin jäljet näkyvät siinä pitkään. Kansallispuiston ytimessä Linnansaaressa sijaitsee Louhimaan torppa, joka on ympäristöineen luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi perinnemaisemaksi (Ympäristöministeriö 1992). Louhimaan kulttuurimaisema-alue on osa Linnansaaren kansallispuiston suurinta saarta, 450 ha:n laajuista Linnansaarta. Aiemmin lähes kaikki alueen suuret saaret ovat olleet myös asuttuja.

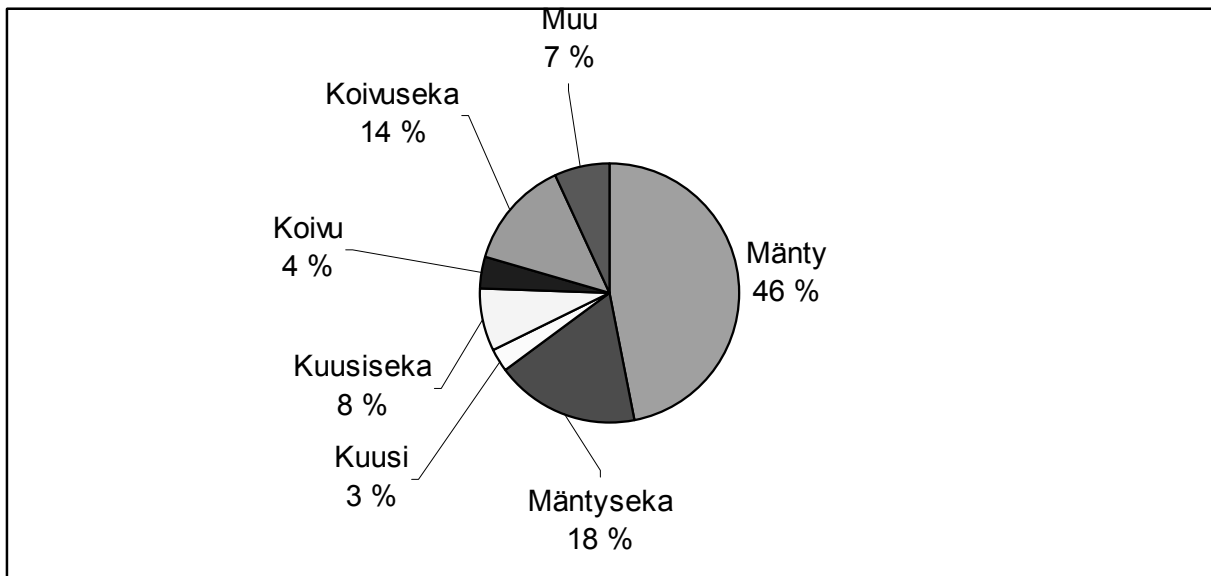
Linnansaaren kansallispuisto on – yhdessä Pihlajaveden kanssa – tärkein erittäin uhanalaisen saimaannorpan esiintymisalue. Kansallispuistossa elää noin 60 norppaa, eli yli viidennes koko saimaannorppakannasta. Poikasia eli kuutteja syntyy noin 15–20 vuosittain.

Linnansaaren kansallispuiston pinta-alasta vajaa 40 % on metsämaata. Kitumaita ja joutomaita on pari prosenttia ja vesialuetta noin 60 % puiston kokonaispinta-alasta (taulukko 1). Maisemallisesti erikokoisina saaripirstaleina puiston vesialueelle jakautuvat kivennäismaat muodostavat Linnansaaren kansallispuistolle ominaisen ja valtakunnallisesti ainutlaatuisen saaristolunnon kokonaisuuden. Metsien puulajirakenne on muotoutunut aikojen kuluessa perinteisten maankäyttömuotojen – kuten kaski- ja niittytalouden – sekä metsänhoidon myötä. Suunnittelualueella ei esiinny juurikaan luonnontilaisia metsiä, mutta luonnonmetsien rakennepiirteet lisääntyvät varsinkin rehevillä kasvupaikoilla nopeasti.

Linnansaaren kansallispuiston maisemaa hallitsevat mäntymetsät, joita on pinta-alaltaan lähes puolet kansallispuiston metsistä. Puhtaita männiköitä tai mäntyvaltaisia metsiä on noin kaksi kolmasosaa alueen metsien kokonaispinta-alasta. Toisaalta noin neljännes alueen metsistä muodostuu erityyppisistä lehtipuuvallaisista metsiköistä (kuva 3).

Taulukko 1. Linnansaaren suunnittelualueen pääryhmien pinta-alat ja suhteelliset osuudet kokonaispinta-alasta.

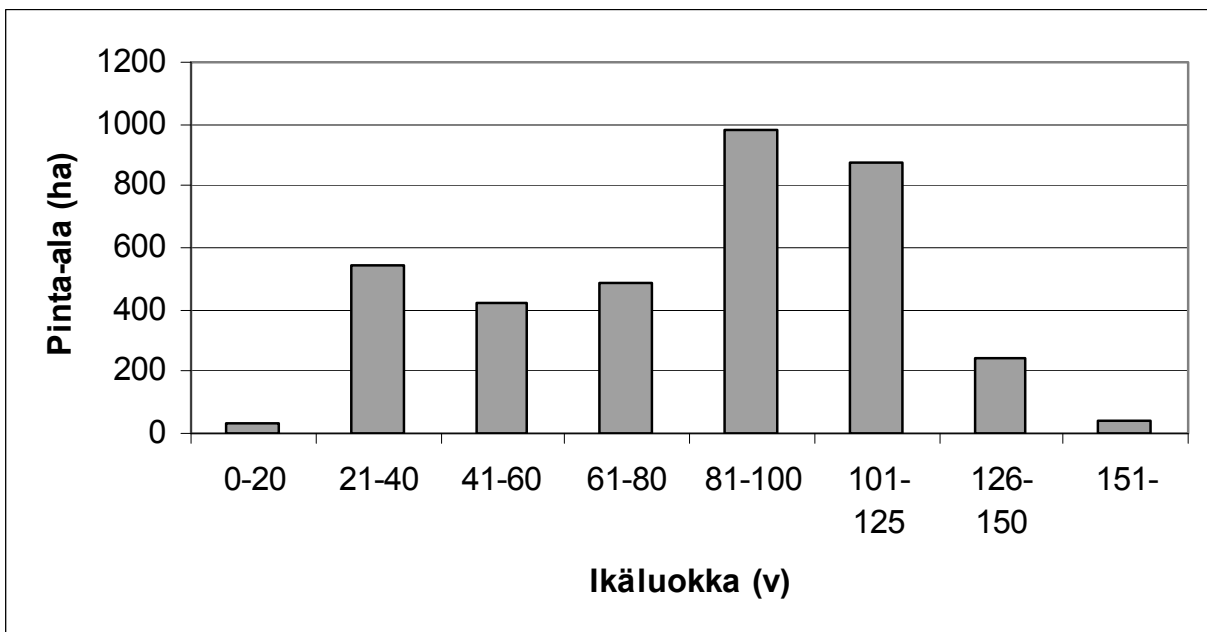
Pääryhmä	Pinta-ala ha	Osuus %
Metsämaa	3 624	38
Kitumaa	105	1
Joutomaa	46	<1
Tiet	0	0
Vedet	5 706	60
Yhteensä	9 481	100

Kuva 3. Puulajivaltaisuus Linnansaaren suunnittelualueella. Metsikkö määritellään yhden puulajin metsiköksi, kun ko. puulajin osuus valtapuuston kokonaistilavuudesta on yli 80 %.

Suunnittelualan metsät ovat pääosin alle satavuotiaita aiemmasta kaski- ja metsätaloushistoriasta johtuen. Metsille on tyypillistä puuston yksikerroksisuus ja lahoavan puuston vähäisyys. Paikoin metsissä näkyvät myös laidunnuksen jäljet.

Metsien ikäluokkajakauma painottuu 80–125-vuotiaisiin metsiin. Muita ikäluokkia esiintyy melko tasaisesti; tosin yli 150-vuotiaita metsiä alueella on vain nelisenkymmentä hehtaaria (kuva 4). Tämä kertoo metsien talouskäytön merkityksestä ja laajuudesta alueella ennen kansallispuiston perustamista. Puuta on korjattu myös vaikeakulkuisemmista paikoista. Jonkin verran metsiä lienee uudistunut myös karanneiden kaskitulien seurauksena. Kaskikiertoa pidetään Linnansaaren torpan ympäristössä yllä edelleen, minkä seurauksena alueelle syntyy vähitellen lisää nuoria lehtipuuvaltaisia metsiköitä.

Kuva 4. Metsämaan ikäluokkajakauma Linnansaaren suunnittelualueella.

2.1.1 Kivennäismaiden metsät

Kasvillisuus

Linnansaaren kansallispuiston kivennäismailla vallitseva kasvillisuustyyppi on kuivahko kangas, jota on noin kolmannes kivennäismaiden kokonaispinta-alasta. Tuoreet kankaat sekä lehdot ja lehtomaiset kankaat yhteenlaskettuna muodostavat kummatkin vajaan kolmanneksen kivennäismaista; humuksettomia maita, karukkokankaita ja kuivia kankaita on yhteensä noin 5 % kivennäismaista (taulukko 2). Yleisimmät kasvillisuustyytit suunnittelualueella ovat puolukka- ja mustikkatyypin kangas, käenkaali-oravanmarjatyyppin lehto ja lehtomainen kangas.

Taulukko 2. Kivennäismaiden kasvillisuusluokat Linnansaaren suunnittelualueella.

Kasvillisuusluokka	Pinta-ala ha	Osuus %
Kalliokko, louhikko, hietikko	41	1
Karukkokangas	11	<1
Kuiva kangas	163	4
Kuivahko kangas	1 235	34
Tuore kangas	1 111	30
Lehtomainen kangas	837	23
Lehto	288	8
Yhteensä	3 686	100

Linnansaaren kansallispuiston metsät luonnontilaistuvat nopeasti. Tällä hetkellä suurimmassa osassa puiston metsiä on lahoppuuta alle 5 m³/ha. Suunnittelualueelta löytyy kuitenkin myös metsiköitä, joissa lahoppuuta on yli 50 m³/ha (taulukko 3). Lahoppuuta metsiin muodostuu pääasiassa itseharvenemisen kautta. Lahoppuun määrä on suurin alueen rehevillä kuvioilla; vähiten lahoppuuta on karuissa kalliomänniköissä. Eniten lahoppuuta on 60–80-vuotiaissa metsissä. Tämän ikäluokan metsät ovat vanhimpia alueen rehevillä kasvupaikoilla kasvavista metsistä.

Metsien ikä- ja puustorakenteen muutokset aiheuttavat vaihtelua myös puiston eliölajistossa. Luonnontilaisissa metsissä viihtyvät lajit yleistyvät vähitellen, ja samalla monet avointen ympäristöjen lajit voivat taantua. Uhanalaisen lajiston kannalta metsien luonnontilaistuminen ja lahoppuun määrän lisääntyminen on pääosin hyvä asia. Osa puiston uhanalaisesta lajistosta on riippuvaista aiemman maankäytön muovaamista ympäristöistä. Näiden lajien elinmahdollisuuksia pidetään yllä ennallistamisen ja luonnonhoidon avulla.

Taulukko 3. Lahoppuun kuvioittainen keskitilavuus Linnansaaren metsämaan kivennäismailla. Tilavuus = lahoppuun tilavuus m³/ha.

Tilavuus	Pinta-ala ha	Osuus %
Alle 2	2 583	71
2–5	220	6
5–10	290	8
10–20	341	9
20–50	190	5
>50	15	1
Yhteensä	3 639	100

2.1.2 Suot

Suunnittelualueella on soita kaikkiaan hyvin vähän. Tyypilliset suot ovat kahden korkean kallio-
mäen väliin syntyneitä korpijuotteja. Linnansaaren kansallispuistossa on 93 ha turvemaata, josta
ojittamatta on 85 % (taulukko 4). Soista yleisimpiä ovat korprien suotyypit. Suoyhdistymiä
kansallispuistossa ei esiinny, vaan suot ovat joko piensoita tai rantasoita. Nevoja suunnittelu-
alueella on kaikkiaan noin 19 ha. Nevaa löytyy esimerkiksi Tiheisestä, saaren eteläosassa sijaitse-
valta kannakselta.

Taulukko 4. Linnansaaren suoryhmien pinta-alat sekä ojittamattomien soiden pinta-alat ja osuudet suoryhmien pinta-aloista.

Suoryhmä	Pinta-ala ha	Ojittamatta ha	Ojittamatta %
Korvet	66	53	81
Rämeet	8	7	88
Nevat	19	19	100
Yhteensä	93	79	85

Korprien kasvillisuustyypeistä alueella esiintyy kangaskorpia, ruohokangaskorpia, lehtokorpia,
varsinaisia korpia, mustikkakorpia, metsäkortekorpia, sarakorpia, ruohokorpia ja nevakorpia.
Korprien puusto on yleensä kuusta; seassa kasvaa koivua ja leppää. Mätäspintakasvillisuus on kor-
vissa vallitsevaa, mutta myös välipintaista kasvillisuutta tavataan yleisesti. Rämeitä puistossa on
ainoastaan vajaa kymmenen hehtaaria. Rämeiden kasvillisuustyyppinä ovat varsinainen korpikämmäli
ja sararäme. Nevat ovat kasvillisuustyyppiltään saranevoja, luhtaisia saranevoja tai kalvakkasara-
nevoja. (Suikki 1999) (taulukko 5)

Taulukko 5. Linnansaaren soiden kasvillisuustyyppit ja niiden pinta-alat.

Kasvillisuustyyppi	Pinta-ala ha
Lehtomaiset suot	12
Ruohoiset suot	36
Suursaraiset suot	38
Pienisaraiset suot	2
Isovarpuiset suot	4
Rahkaiset suot	1
Yhteensä	93

2.2 Geologia ja geomorfologia

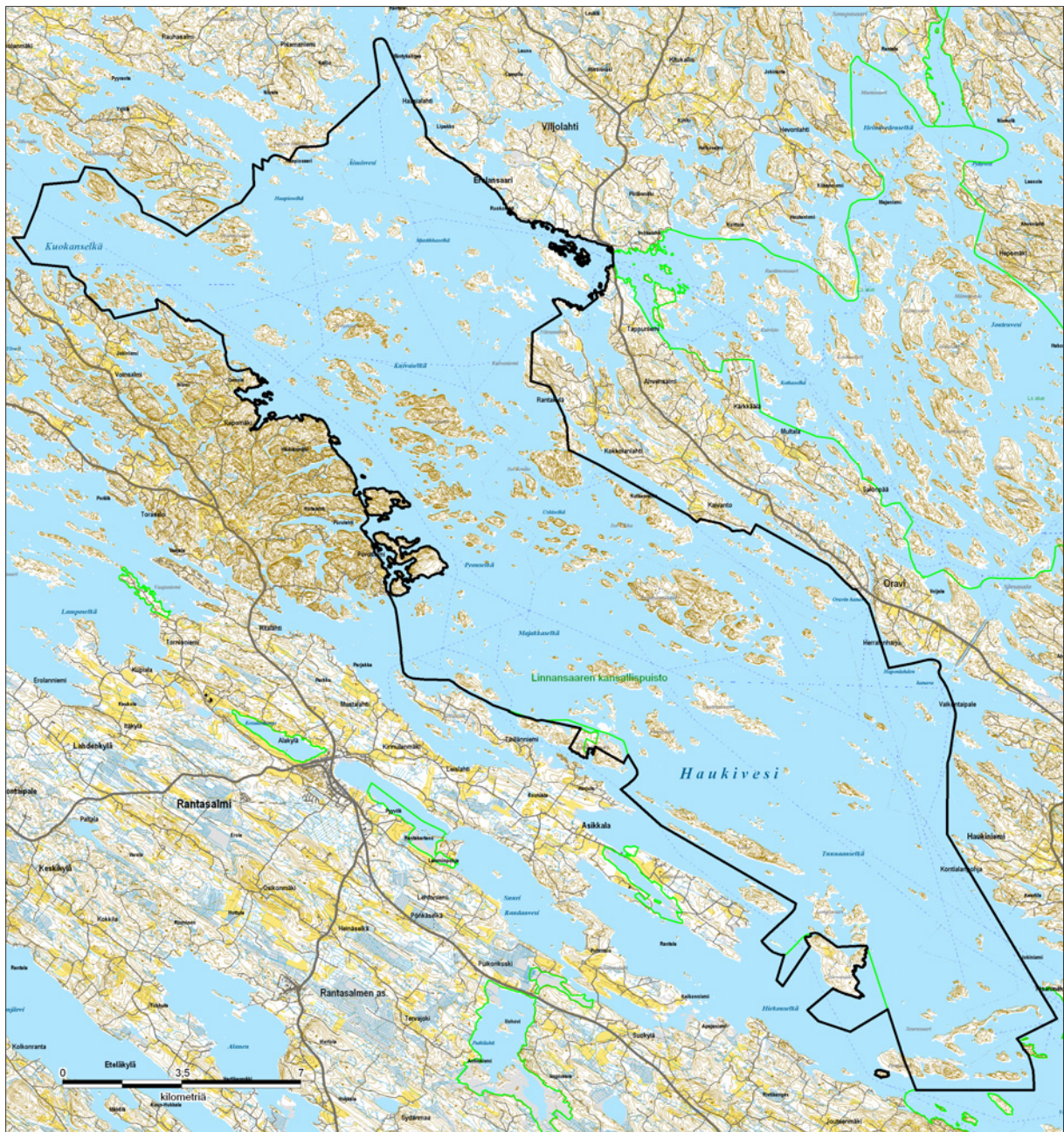
Haukiveden saaristossa kallioperä on näkyvissä kallioalueilla, jotka paikoitellen muodostavat
laajoja avokallioita. Kallioperän paljastumat ovat ominaisia varsinkin rannoille. Rantakalliot
jyrkänteineen ovatkin olennainen osa saariston maisemakuvaa.

Haukiveden saarten kallioperä on pääasiassa karuja graniitteja ja gneissejä. Vain paikoin tavataan
kiilleliusketta ja kalkkikiveä. Linnansaaren etelä- ja lounaispuolen kallioperä muodostuu suoni-
gneissistä; pohjoispuoli ja Eteläniemi ovat garbograniittia. Kalkkikiveä tiedetään esiintyvän
kolmella saarella: Eevansaarella, Kapustalla ja Kaarnetsaaren itäpuolella olevalla pienellä saarel-
la.

Haukiveden alue kuuluu suureen graniittialueeseen, joka saa erityispiirteensä vallitsevasta keskus-
graniitista. Se esiintyy massiivikomplekseina ympäröiden eräitä vanhempia graniitteja sekä
varsinkin kiillegneissejä ja -liuskeita. Suuren graniittialueen liuskeista tavataan Haukiveden

saaristossa sarvivälkegneissiiä, kalkkikiveä ja kvartsiittia. Sarvivälkegneissiiä esiintyy laajalla alueella Linnansaaren kansallispuiston lounaisosassa. Merkittävimmät alueet ovat Vuorisaari, Laattaansaari, Mustikkasaari, Mäntysaari ja Eevansaaret. Samaa kivilajia esiintyy pieninä erillisalueina myös esimerkiksi Kapustansaarella. Kvartsiitteja tavataan paikoitellen Haukiveden pohjoisessa saaristossa, esimerkiksi Peonsaaren eteläosassa ja Kaarnetsaaren pohjoispuolella. Kapustasaarella on sarvivälkeliuskeen ympäröimä kerros harmaanvalkoista kalkkikiveä, jota on myös louhittu. Muut Kaarnetsaaren ja Iso-Lapin välisellä luodolla sekä Eevansaarella sijaitsevat kalkkiesiintymät ovat vähäisempiä.

Haukiveden saaristoalue on suurimmaksi osaksi moreenipeitteistä; harju- ja turvemuodostumia on hyvin vähän. Harjumuodostumat – kuten Seurasaaren–Hietasaaren itä-länsisuuntainen harju – ovat kuitenkin maisemallisesti merkittäviä, vaikka ne eivät olekaan geomorfologisesti tai lajistollisesti erityisen arvokkaita.

Kuva 5. Linnansaaren suunnittelualueen korkeussuhteet ja pinnanmuodot. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

2.3 Vesistöt

Suunnittelualue on osa Vuoksen vesistöalueen sokkeloista, suurten ja pienten järviäiden ja saarten muodostamaa verkostoa. Pinta-alaltaan 469 km²:n laajuinen Haukiveden keskusallas kuuluu Saimaan vesistöalueeseen, jonka vedet kulkeutuvat valuma-alueiden latvoilta Saimaan alaiden kautta Suur-Saimaan keskusaltaaseen, ja edelleen Imatrankosken kautta Venäjän puolelle Vuokseen. Sieltä vedet virtaavat Laatokan kautta Suomenlahteen. Haukiveden selkävedet ovat keskittyneet alueen etelä- ja pohjoisosiin. Kansallispuiston keskiosa koostuu kapeikkoisten vesien ja saarten mosaiikista.

Joroisselän ja Haapaselän vedet purkautuvat Haukiveteen lähellä Varkautta ja virtaavat edelleen Haukiveden luoteisrantaan pitkin Hietavirran kautta Peonselälle. Vuoksen vesistön latvavedet taas virtaavat Haukiveteen sen koillisrannalta Tappuvirran salmen sekä Oravin ja Haponlahden kanavien kautta. Haukiveden vedet purkautuvat edelleen Savonlinnan syvän ja jyrkkärantaisen Kyrön salmen sekä virtaamallaan vähäisempien Haapasalmen ja Laitaatsalmen kautta keskimäärin 15 cm alempana olevaan Pihlajaveteen.

Taulukko 6. Haukiveden hydromorfologiset perustiedot (Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma).

Pinta-ala	560 km ²
Rantaviivan pituus	2 355 km
Tilavuus	5 114 milj. m ³
Keskisyvyys	9,13 m
Suurin syvyys	55 m
Lähivaluma-alueen (04.211) pinta-ala	1 288 km ²
Järvisyys lähivaluma-alueella	17 %
Teoreettinen viipymä	3,9 kk
Keskivirtaama luusuassa	512 m ³ /s

Haukivesi on oligodystrofinen järvi, mikä johtuu lähinnä kallioperän moreenipeitteestä. Veden näkösyvyys Haukivedessä on varsin pieni.

Haukiveden päältäan vesien ekologinen tila on erinomainen. Alueen pintavedet soveltuvat siis erinomaisesti esimerkiksi vedenhankintaan, kalavesiksi ja virkistyskäyttöön. Haukiveteen kuuluvalla Siitinselkä–Vuoriselkä-alueella ekologinen tila on tyydyttävä. Vesimuodostumaa kuormittavat lähinnä kemiallinen puunjalostusteollisuus, puhdistetut asumajätevedet sekä tyypillinen haja-asutuksen ja maa- ja metsätalouden hajakuormitus (Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma).

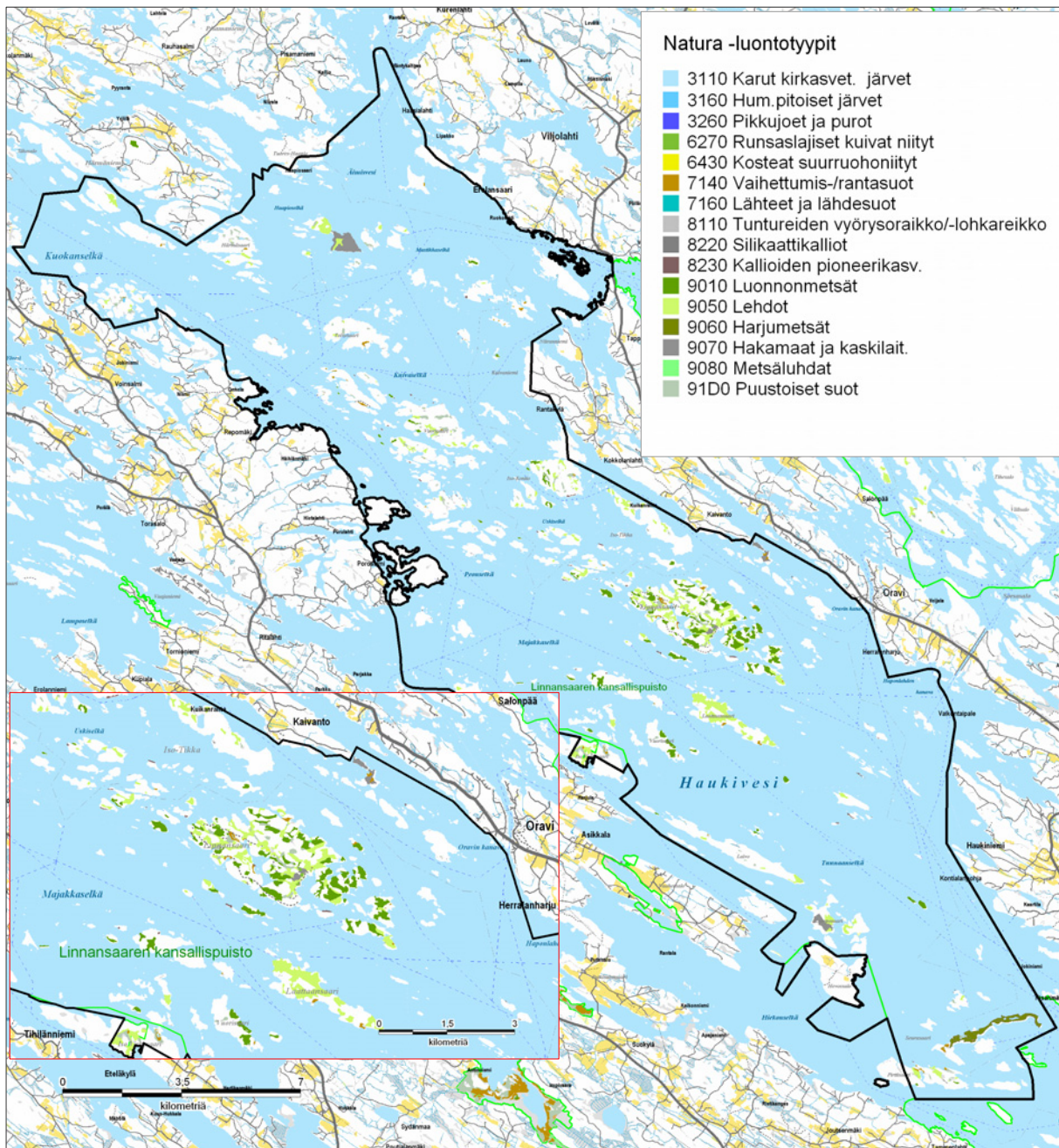
2.4 Natura-luontotyypit

Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I mainitut luontotyypit ovat sellaisia, jotka ovat vaarassa hävitä tai joiden esiintymisalue on pieni tai jotka ovat hyviä esimerkkejä kyseisen luonnonmaantieteellisen alueen ominaispiirteistä Euroopan yhteisön alueella (Airaksinen & Karttunen 2001). Direktiivin päätavoite on pitää luontotyyppien suojelutaso suotuisana ja säilyttää luontotyypeille luontainen rakenne, toiminta ja levinneisyys sekä tyypillinen lajisto.

Suunnittelualueella esiintyy yhteensä 11 EU:n luontodirektiivin liitteen I mukaista Natura 2000-luontotyyppiä (taulukko 7, kuva 6). Luontotyypit on kartoitettu kuvioittaisena arviointina vuosien 2003–2005 aikana ja luontotyyppitieto on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään.

Taulukko 7. Natura 2000 -luontotyyppien pinta-alat Linnansaaren suunnittelualueella.

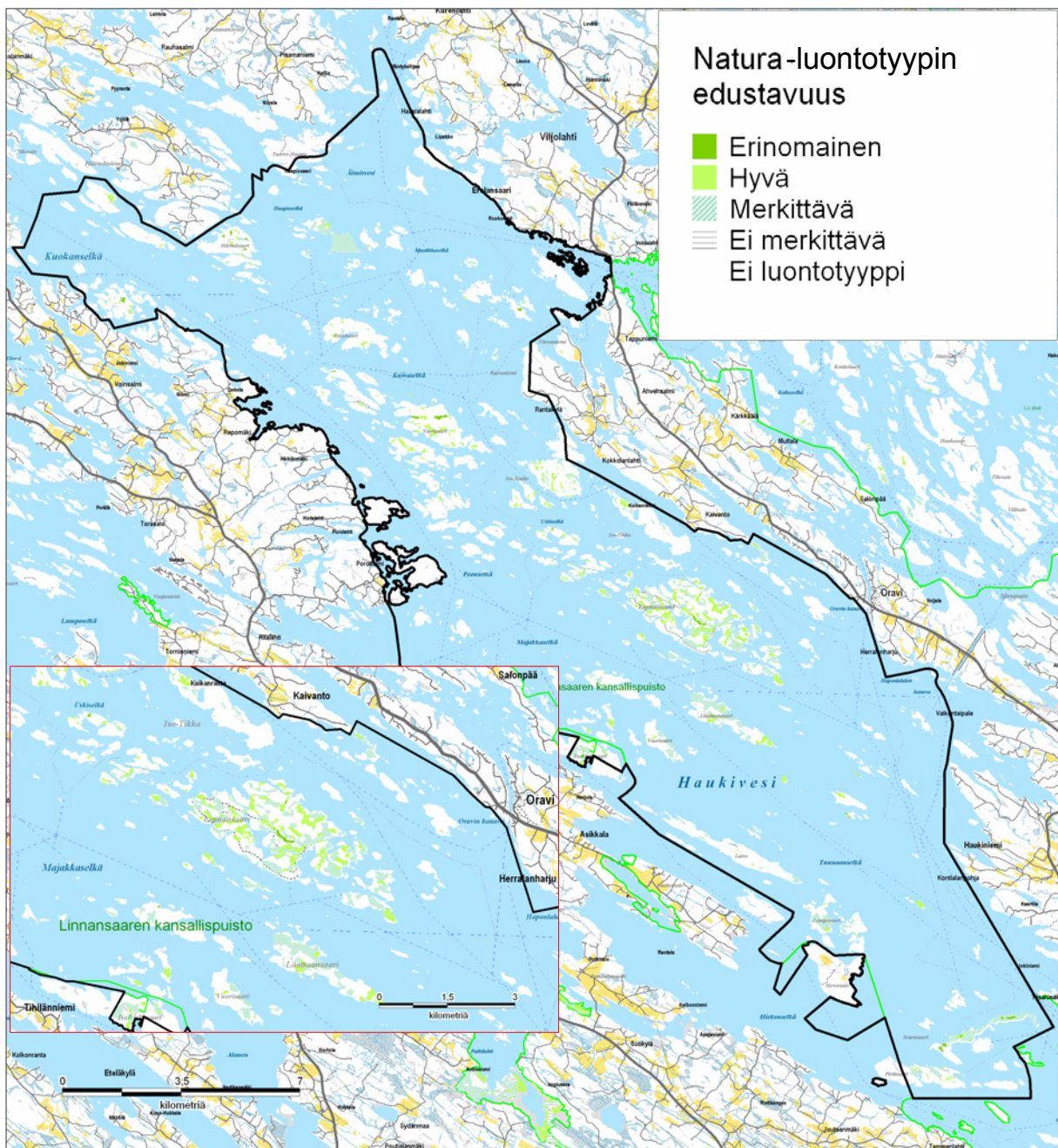
Koodi	Luontotyyppi	Pinta-ala ha
6430	Kosteat suurruohoniityt	<1
7140	Vaihtetumis- ja rantasuot	20
8220	Silikaattikalliot	2
8230	Kallioiden pioneerikasvillisuus	9
9010	Luonnonmetsät	148
9050	Lehdot	266
9060	Harjumetsät	41
9080	Metsäluhdat	<1
91D0	Puustoiset suot	64
6270	Kuivat ja tuoreet runsaslajiset niityt	2
9070	Hakamaat ja kaskilaitumet	60
	Yhteensä	612

Kuva 6. Linnansaaren suunnittelualueen Natura 2000 -luontotyytit. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Natura-luontotyypeille määritetään myös kuviokohtainen edustavuusarvo. Kohde, joka on ominaispiirteiltään varsin luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen ja vastaa hyvin luontotyyppin määritelmää, saa edustavuusarvon erinomainen tai hyvä. Luontotyyppin määritelmästä poikkeavat ja luonnontilaltaan heikentyneet kuviot saavat edustavuusarvon merkittävä tai ei merkittävä. Suunnittelualan Natura-luontotyyppien edustavuus on pääosin hyvä. (kuva 7)

Luontotyyppien edustavuutta heikentävät yleensä ihmistoiminnan aiheuttamat muutokset – kuten metsien hakkuut ja soiden ojitus. Toisaalta sellaisten luontotyyppien edustavuus, joiden ominaispiirteet ovat riippuvaisia ihmistoiminnan aiheuttamista häiriöistä, heikentyvät ilman aktiivista elinympäristön hoitoa. Tällaisia luontotyyppiä ovat esimerkiksi kuivat ja tuoreet runsaslajiset niityt sekä hakamaat ja kaskilaitumet. Linnansaaren torpan ympäristössä pidetään yllä perinteistä

Kuva 7. Linnansaaren suunnittelualan Natura 2000 -luontotyyppien edustavuus. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

kaskikiertoa sekä hoidetaan niittyjä. Kaskea poltetaan vuosittain 10–20 aarin verran ja niittyjä hoidetaan noin viiden hehtaarin alueella. Useat harjumetsille tyypilliset lajit hyötyvät esimerkiksi puuston käsittelystä tai maanpinnan rikkomisesta.

2.5 Lajisto

2.5.1 Direktiivilajit ja kansallisesti uhanalaiset lajit

Natura 2000 -alueiden suojelu perustuu Euroopan yhteisön neuvoston luonto- (92/43/ETY) ja lintudirektiiviin (79/409/ETY). Luontodirektiivi koskee Euroopan luonnonvaraista eläimistöä, kasvistoa ja luontotyyppejä, lintudirektiivi ainoastaan luonnonvaraisia lintuja. Direktiivien tarkoittamat lajit on lueteltu lajiliitteissä. Luontodirektiivin liite II sisältää eläin- ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita eli Natura-alueita. Suomelle on myönnetty poikkeus euroopanmajavan, suden, karhun ja ilveksen sekä liitteessä lueteltujen kalalajien suojelun osalta. Luontodirektiivin liitteen II lajeista Linnansaaren kansallispuistossa elävät saukko, saimaannorppa, kirjovertokoperhonen ja idänlelväsammal.

Luontodirektiivin liite IV sisältää eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Suomelle on myönnetty poikkeus euroopanmajavan ja suden suojelun osalta. Poronhoitoalueen eteläpuolella suteen sovelletaan kuitenkin liitteen IV vaatimuksia. Liitteen IV(a) lajeista suunnittelualueella elävät saimaannorppa, viiksisiippa, isoviiksisiippa, vesisiippa, pohjanlepakko, korvayökkö ja valkoselkätikka.

2.5.2 Linnusto

Linnansaaren linnuston arvokkaimmat lajit ovat vanhojen metsien sekä lintuluotojen lajeja. Kansallispuiston tunnuslintu sääksi (*Pandion haliaetus*) esiintyy alueella runsaslukuisena. Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana Linnansaaren maalinnuston kokonaistiheys on laskenut mm. avoimien alueiden vähenemisen myötä. Samaan aikaan vanhojen metsien lajisto on kuitenkin runsastunut, minkä seurauksena maalinnuston suojeluarvo on tällä hetkellä korkeampi kuin kaksi vuosikymmentä sitten (Sarvanne ym. 2005).

Kansallispuiston vesilinnusto on melko karuksi suurjärveksi monipuolinen, ja joidenkin lajien – kuten kuikan, tukkakoskelon ja isokoskelon – tiheydet ovat korkeampia kuin ympäröivillä suurjärvillä keskimäärin. Lokkilinnuston osalta Linnansaaren alue on merkittävä pesimäalue varsinkin kalalokille ja kalatiiralle. Myös harmaalokin ja selkälokin kannat ovat Linnansaassa huomattavasti suurempia kuin sisämaan karuilla suurjärvillä keskimäärin.

Linnansaaren kansallispuiston alueella esiintyy runsaasti huomionarvoista lintulajistoa. Vuoden 2005 laskennoissa havaittiin yksi äärimmäisen uhanalainen (CR) laji, neljä vaarantunutta (VU) ja kymmenen silmälläpidettävää (NT) lajia. Taulukossa 8 on esitetty maalinnuston linjalaskennoissa havaittujen uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien havaintomäärät sekä vesilintulaskennassa havaittujen selkä- ja naurulokkien parimäärät.

Taulukko 8. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien havaintomäärät Linnansaaren suunnittelualueella. Uhanalaisuusluokat: CR = äärimmäisen uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Laji	Uhanalaisuus	Vanhat vertailu	Vuosi 2005
Valkoselkätikka	CR		1
Käenpiika	VU	4	
Tiltalti	VU	5	
Naurulokki	VU		2 paria
Selkälokki	VU		37 paria
Sääksi	NT	1	1
Kaulushaikara	NT		1
Käki	NT	45	13
Mehiläishaukka	NT		1
Metso	NT	2	2
Pensastasku	NT	1	
Pikkulepinkäinen	NT	5	
Pikkusieppo	NT	2	1
Pohjantikka	NT		1
Teeri	NT	21	8

Kansallispuiston alueella esiintyy 14 lintudirektiivin liitteen I lajia (taulukko 9).

Taulukko 9. Lintudirektiivin liitteen I lajit Linnansaaren suunnittelualueella.

Laji	Vanhat vertailu	Vuosi 2005
Kaulushaikara		1
Sääksi	1	1
Mehiläishaukka		1
Metso	2	2
Teeri	21	8
Pyö	7	12
Kurki		2
Huuhkaja		1
Varpuspöllö		1
Palokärki	3	3
Valkoselkätikka		1
Pohjantikka		1
Pikkulepinkäinen	5	
Pikkusieppo	2	1

2.5.3 Nisäkkäät

Saimaannorppa

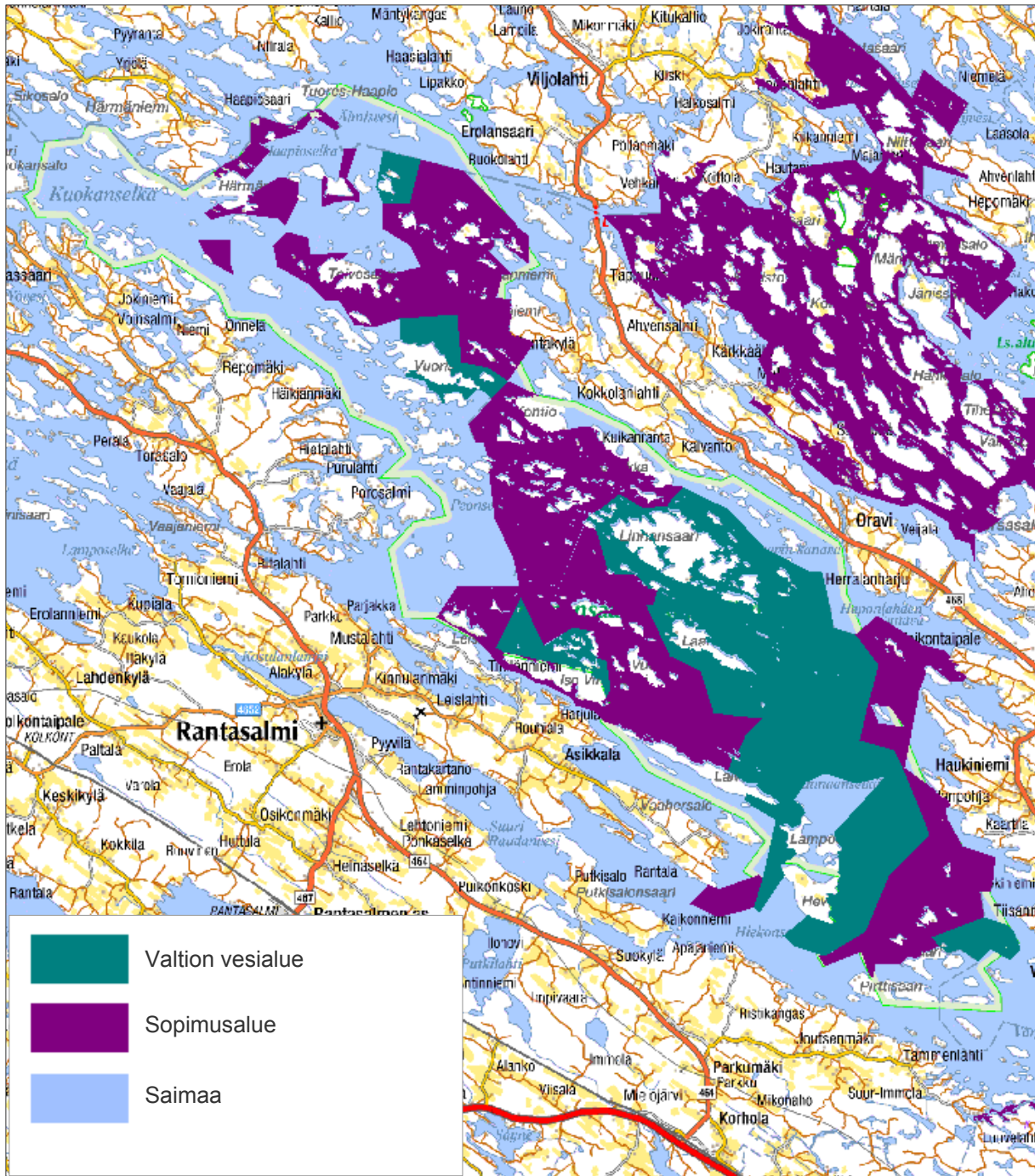
Suunnittelualueella esiintyvistä nisäkkäistä huomionarvoisin on saimaannorppa (*Phoca hispida saimensis*). Saimaannorppa on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä II mainittu ensisijaisen tärkeä eliölaji, joka on Euroopan yhteisön alueella erittäin uhanalainen, ja yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen suojelemisessa lajin luontaisella levinneisyysalueella. Saimaannorppa on mainittu myös luontodirektiivin liitteessä IV(a). Tässä liitteessä mainittuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen on kielletty (Lsl 49 §). Saimaannorppa on kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa erittäin uhanalainen (EN) laji (Rassi ym. 2001) ja luonnonsuojelulain (1096/1996) 47. §:n mukaan erityisesti suojeltava laji.

Koko Saimaalla elää noin 260 norppaa, ja poikasia eli kuutteja syntyy noin 50–55 vuosittain. Haukivesi on tärkeä saimaannorpan lisääntymisalue. Siellä elää noin 60 norppaa eli 20–25 % koko saimaannorppakannasta. Kuutteja on 2000-luvulla syntynyt noin 15 vuosittain.

Tällä hetkellä saimaannorppakannan suurimpia uhkatekijöitä ovat kalanpyydyksuolleisuus sekä pesimäaikaiset häiriötekijät. Usein toistuvat – esimerkiksi moottorikelkkailusta tai muusta melusta aiheutuvat – häiriöt voivat johtaa kuutin menehtymiseen. Kalanpyydyksiin jääminen on saimaannorpan yleisin yksittäinen kuolinsyy. Myös pesimäaikaiset epävakaaat olosuhteet – kuten vedenpinnan voimakas vaihtelu – voivat lisätä pesäpoikaskuolleisuutta. Haukivedellä pesään kuolleita kuutteja on löydetty keskimäärin kaksi vuosittain.

Pidemmällä aikavälillä ilmastonmuutoksesta voi muodostua uhka saimaannorpan tulevaisuudelle. Saimaannorppa synnyttää poikasensa yleensä luotojen rantoihin kasaantuviin kinoksiin kaivamaansa talvipesään. Ilmaston lämmitessä norpille voi tulla vaikeuksia pesien rakentamisessa, ja pesät voivat romahtaa ennen aikojaan. Ilman pesän suojaa kuutit altistuvat sekä ihmisten että muun luonnon aiheuttamille häiriöille aiempaa enemmän. Samoin riski jäädä jäällä liikkuvien petojen saaliiksi kasvaa.

Kalanpyydyksiin menehtyminen on saimaannorpan yleisin yksittäinen kuolinsyy. Koko Saimaalla on viime vuosina viranomaisten tietoon tullut vuosittain noin kuusi kalaverkkoihin jäänyttä norppaa, joista Haukivedellä keskimäärin kaksi. Alueella on norpan poikasten eli kuuttien elinmahdollisuuksien turvaamiseksi rajoitettu kalastusta vuosittain 15.4.–30.6. yhteensä yli 150 km²:n alueella, joista osakaskuntien kanssa tehdyillä sopimuksilla noin 96 km²:n (tilanne ennen vuoden 2009 sopimuksia) ja Metsähallituksen omalla päätöksellä 58,5 km²:n alueella (kuva 8). Osakaskuntien kanssa sovittujen rajoitusten alue on laajentunut edellä mainituista pinta-aloista huomattavasti vuoden 2009 aikana. Valtion vesialueilla verkkokalastus on kielletty 1.12.–30.6. Lisäksi koko suunnittelualueella on maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (223/2009) kielletty ympärivuotisesti aikuisillekin norpille vaaralliset kalanpyydykset – kuten vahvalankaiset ja monisäikeiset verkot sekä kalatäkyiset koukkupydykset (tarkemmin luku 8.2).

Kuva 8. Kevätaikaisten verkkokalastusrajoitusten kattavuus Linnansaaren suunnittelualueella ja lähialueilla.
 © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MML/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

Lepakot

Kaikki maassamme tavattavat yksitoista lepakkolajia ovat luonnonsuojelulain (1096/1996) 38. §:n mukaan rauhoitettuja. Lepakot ovat myös Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä IV(a) mainittuja lajeja, joiden luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Vuonna 1991 tehtiin Euroopan lepakoiden suojelua koskeva **EUROBATS**-sopimus, johon Suomi liittyi vuonna 1999 (Valtiosopimus 943/1999). Sopimuksessa sitoudutaan edistämään lepakoiden tutkimusta ja suojelua sekä tarkentamaan tietoja varsinkin puutteellisesti tunnetuista lajeista (Vihervaara 2006).

Suunnittelualueella kesällä 2005 tehdyssä lepakkolajiston ja arvokkaiden ruokailualueiden kartoituksessa (Vihervaara 2006) havaittiin yhteensä viisi lepakkolajia: viiksisiiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksisiiippa (*Myotis brandtii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Lajeista viiksisiiipat ovat suunnittelualueella esiintyvistä lepakoista selvästi yleisimpiä. Myös vesisiippoja ja pohjanlepakoita on runsaasti. Linnansaaresta löytyi myös viisi havaintoa lepakkoyhdyskunnista, joista kolmessa oli varmuudella lepakoita, sekä yhteensä yhdeksän merkittävää ruokailualueita. Merkittävänä ruokailualueina pidetään pienialaisia, selvästi ympäristöstään erottuvia kohteita – kuten saniaiskosteikoita, metsäaukioita tai lahdenpohjukoita, joissa on saalistanut samanaikaisesti vähintään viisi lepakkoyksilöä. (Vihervaara 2006)

Muut nisäkkäät

Suunnittelualueen nisäkaskantojen runsaus heijastelee alueen luonnetta nisäkkäiden elinympäristönä. Rehevät metsät ja runsas rantaviiva muodostavat sekä petoeläimille että kasvin-syöjänisäkkäille soveliaan elinympäristön.

Linnansaaren kansallispuiston alueella on tavattu melko säännöllisesti kaikkia suurpetojamme. Runsaimpina esiintyvät ilves ja karhu; satunnaisemmin tavataan susia ja ahmoja, mutta molempien osalta havainnot ovat viime vuosina runsastuneet.

Pienpedoille suunnittelualue on elinympäristönä varsin otollinen, joten myös pienpetokanta on varsin korkea. Puiston alueelta pyydetään vuosittain useita kymmeniä minkkejä ja supikoiria.

Hirvien vuotuiseksi talvikannaksi kansallispuiston alueella arvioidaan noin 20–25 yksilöä, mikä on jonkin verran korkeampi kuin keskimääräinen hirvitiheys Etelä-Savossa. Määrä on poikkeuksellisen korkea, kun otetaan huomioon alueen metsien ikärakenne. Toisaalta reheviltä kasvupaikoilta ja rannoilta löytyy runsaasti hirville soveliaasta ravintoa ja mäkinen maasto muodostaa turvallisen ympäristön, jollaisessa hirvet talvisin yleensäkin viihtyvät.

Kanadanmajavaa esiintyy suunnittelualueella maapinta-alaa kohti runsaammin kuin missään muualla Suomessa. Ensimmäiset havainnot majavista tehtiin 1990-luvun alussa, ja tällä hetkellä puiston majavakanta on arvioitu noin 200 yksilön suuruiseksi. Lähes kaikki majavan elinympäristöt sijaitsevat saarten suojaisilla rannoilla, lähellä ravintokohteiksi sopivia haapa-metsiköitä. Majavan arvioidaan käyttävän vuosittain ravinnokseen yli 150 m³ haapa- ja raitapuuta puiston alueella.

2.5.4 Kääväkkäät

Linnansaaren kansallispuistosta löytyi pääasiassa mäntyvaltaisiin metsiin keskittyneessä kääväkäsinventoinnissa (Junninen 2007) kaikkiaan 62 kääväkäs-lajia, joista 12 luokitellaan uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi. Alue on mäntymetsien osalta suojellisesti arvokas. Linnansaaren kuusi- ja lehtipuuvältaisten metsien lajistoa ei toistaiseksi tunneta kattavasti.

Linnansaaren kansallispuiston mäntymetsissä näkyy selvästi alueen kaski- ja hakkuuhistoria. Vanhoja tai keloutuneita mäntyjä ei ole juuri ollenkaan, eikä myöskään maapuina löydy vanhoja aihkien hakkuutähdelatvuksia ja -tyveyksiä, kuten useimmilta Itä-Suomen suojelualueilta. Niinpä männystä riippuvainen kääpälajistokin on verraten vaatimatonta, ja suurin osa löytyneistä uhanalaisista ja silmälläpidettävistä kääväkäs-lajeista on lehtipuiden tai kuusen lajeja. Vaateliaita männyn lajeja on löydetty neljä: sirppikäpä, rusakonkäpä, istukkakäpä ja keltiäiskäpä. Lisäksi Linnansaaren mäntyjen kääpälajiston erikoisuus on silmälläpidettäväksi luokiteltu kultakurokka, joka menestyy männyn lisäksi myös muilla pitkälle lahonneilla puulajeilla ja jonka suhteellinen runsaus liittyy saarten rehevyyteen.

Taulukko 10. Linnansaaren kansallispuistosta löydetty uhanalaiset ja silmälläpidettävät kääväkäs-lajit, mäntyvaltaisten metsien luonnontilaisuuden indikaattorilajit sekä niiden runsaudet. Uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. x = mäntyvaltaisten metsien indikaattorilaji. (x) = kuusivaltaisten metsien indikaattorilaji.

Laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus	Indikaattori	Runsaus
Sirppikäpä	<i>Cinereomyces lenis</i>	VU	x	1
Rustikka	<i>Protomerulius caryae</i>	VU		1
Rusakonkäpä	<i>Sarcoporia polypora</i>	VU		1
Käpäläkäpä	<i>Anomoporia bombycina</i>	NT	(x)	1
Silokäpä	<i>Gloeoporus pannocinctus</i>	NT		4
Keltiäiskäpä	<i>Oligoporus hibernicus</i>	NT		1
Ruostekäpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT	(x)	1
Haapaspi	<i>Radulodon erikssonii</i>	NT		1
Istukkakäpä	<i>Rhodonia placenta</i>	NT		1
Kultakurokka	<i>Sistotrema alboluteum</i>	NT		10
Hammaskurokka	<i>Sistotrema raduloides</i>	NT		2
Korpiludekäpä	<i>Skeletocutis odora</i>	NT	(x)	1
Kermakarakäpä	<i>Junghuhnia luteoalba</i>		x	12
Punahäivekäpä	<i>Leptoporus mollis</i>		x	1
Viinikäpä	<i>Meruliopsis taxicola</i>		x	1
Korokäpä	<i>Oligoporus sericeomollis</i>		x	10
Karhunkäpä	<i>Phaeolus schweinitzii</i>		x	2
Männynkäpä	<i>Phellinus pini</i>		x	5
Riukukäpä	<i>Phellinus viticola</i>		x	3
Ruskohaprakäpä	<i>Postia leucomallella</i>		x	12
Kultarypykkä	<i>Pseudomerulius aureus</i>		x	3

2.5.5 Kovakuoriaiset

Linnansaaresta tavattiin kesän 2007 aikana tehdyssä inventoinnissa yhteensä 25 silmälläpidettävää, uhanalaista ja puutteellisesti tunnettua lahpuista riippuvaista eli saproksyylikovakuoriaislajia. Merkittävimmät Linnansaaresta tehdyt löydöt olivat lattavalekauniainen (*Aulonothroscus laticollis*, DD), josta tunnettiin nykyisen Suomen puolelta vain yksi aiempi löytö vuodelta 1865 Kuopiosta, ja karvakukkajääräpopulaation (*Leptura pubescens*, EN) löytyminen saaren pohjoisosasta.

Taulukko 11. Linnansaaresta tavatut silmälläpidettävät, uhanalaiset ja puutteellisesti tunnetut kovakuoriaislajit. Uhanalaisuusluokat: DD = puutteellisesti tunnettu, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Laji	Tieteellinen nimi	Uhanalaisuus
Rusoseppä	<i>Ampedus suecicus</i>	NT
Lattavalekauniainen	<i>Aulonothroscus laticollis</i>	DD
Ontonmantukuntikas	<i>Bisnius subuliformis</i>	NT
Rosopehkiäinen	<i>Calitys scabra</i>	NT
Viirusienivaajakas	<i>Carpachis striatus</i>	VU
Salokääpiäinen	<i>Cis fissicornis</i>	EN
Takkutiera	<i>Dorcatoma substriata</i>	VU
	<i>Enicmus histrio</i>	NT
	<i>Enicmus lundbladi</i>	NT
Kyrmysepikkä	<i>Eucnemis capucina</i>	VU
	<i>Ischnoglossa obscura</i>	NT
Vyöpiiloseppä	<i>Lacon fasciatus</i>	NT
Karvakukkajäärä	<i>Leptura pubescens</i>	EN
Isomustakeiju	<i>Melandrya dubia</i>	NT
	<i>Micridium halidai</i>	NT
Raitasepikkä	<i>Microrhagus lepidus</i>	NT
Helojäärä	<i>Obrium cantharinum</i>	VU
Jumiloisikka	<i>Pelecotoma fennica</i>	VU
Isopehkiäinen	<i>Peltis grossa</i>	NT
Piilopääaatukainen	<i>Phytobaenus amabilis</i>	VU
Viitosaatukainen	<i>Pseudeuglenes pentatomus</i>	NT
	<i>Ptiliolium caledonicum</i>	NT
Lehtoliskokuntikas	<i>Quedius microps</i>	VU
Vaihtolymykäs	<i>Stephostethus alternans</i>	NT
Haapasyöksykäs	<i>Tomoxia bucephala</i>	NT

Lattavalekauniainen on kansainvälinen harvinaisuus, joka elää lahpuissa. Todennäköisesti laji suosii elävissä puissa olevia onteloita, joihin kertyvässä puukarikkeessa eli **mulmissa** lajin on ainakin Ranskassa todettu kehittyvän. Linnansaarenkin yksilöhavainnoista suurin osa keskittyi juuri onton haavan rungolle asetettuun pyydykseen.

Toinen merkittävä Linnansaaresta tehty saproksyylikovakuoriaislöytö oli erittäin uhanalaisen karvakukkajäärän (*Leptura pubescens*) uuden populaation havaitseminen pääsaaresta. Karvakukkajäärä on laji, joka lisääntyy pääasiassa järeillä pystyssä olevilla kelomännnyillä. Lisääntymismenestys on parempi avoimilla ja lämpimillä paikoilla, mutta myös metsän sisällä olevat järeät kelomännnyt soveltuvat lajille. Aikuiset kuoriaiset tarvitsevat lisääntymisen varmistamiseksi mesi- ja siitepölyaterian. Laji suosii mesikasveina mesiangervoa, karhunputkea ja maitohorsmaa, mutta käy satunnaisemmin myös muilla kukkivilla kasveilla.

2.5.6 Kasvillisuus

Linnansaaren kansallispuiston kasvillisuus muodostuu kallioisten ja louhikkoisten männikkösaarten ja luotojen sekä toisaalta suurempien, useamman metsätyypin kuvioimien saarten luonnehtimana. Tyypillisiä ovat saaren poikki luode-kaakkosuunnassa kulkevat kallio- ja kivikkorinteet sekä niiden välissä vuorottelevat rehevämät lehto- ja korpijuotit (Suikki 1999). Kasvilajisto kuvastaa alueen rehevää luonnetta. Lehtokasveja esiintyy yleisesti, ja myös muutamia valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisia lajeja tavataan. Monin paikoin tiheä alikasvoskuusikko varjostaa aluskasvillisuutta ja köyhdyttää lajistoa. Niityillä ja entisillä pelloilla kasvaa näille ympäristöille tyypillisiä lajeja, jotka kärsivät kasvillisuuden sulkeutumisesta perinteisen käytön loputtua.

Lehdot ja lehtomaiset kankaat

Lehdot ja lehtomaiset kankaat sijaitsevat melko yleisesti juotteina kaakko-luodesuuntaisissa notkelmissa, kalliomäkien reunustamana. Suurin osa lehtokasvillisuudesta on käenkaali-oravanmarjatyypin lehtoa (OMaT). Näissä ns. **tuoreissa lehdoissa** kasvaa alueellisesti uhanalaista pesäjuurta (*Neottia nidus-avis*), koko maassa silmälläpidettävää metsänemää (*Epipogium aphyllum*) sekä lehtoneidonvaippaa (*Epipactis helleborine*). Pienehköinä laikkuina esiintyy kosteampia lehtotyyppisiä, saniaislehtoja (SaLh), hiirenporras-isoalvejuurityypin lehtoja (AthAssT) sekä käenkaalimesiangervotyypin lehtoja (OFiT). Alueen kosteissa lehdoissa tavataan alueellisesti uhanalaisista lajeista pesäjuurta ja tuoksumataraa (*Galium odoratum*). Suunnittelualueella on paikoin myös kuivia puolukka-lillukkatyyppin lehtoja (VRT). Linnansaaren kuivista lehdoista löytyy myös mm. metsänemää. Alueen lehtomaisten metsien puusto muistuttaa melko paljon lehtojen puustoa, mutta lehtipuuta ei ole aivan yhtä paljon. Lehtomaisilta kankailta on tavattu muun muassa alueellisesti erittäin uhanalainen jänönsalaatti (*Mycelis muralis*).

Kangasmetsät ja kalliot

Lehtoja ja lehtomaisia metsiä reunustavien mäkien ja kallioharjanteiden metsät ovat useimmiten tuoreita mustikkatyypin (MT) ja kuivahkoja puolukkatyyppin (VT) kankaita. Kanervatyypin (CT) kangasmetsät eli kuivat kankaat ovat pieninä laikkuina puolukkatyyppin kankaiden seassa. Puulajistoltaan alueen kangasmetsät eroavat selvästi lehdoista ja lehtomaisista kankaista. Tuoreilla ja kuivahkoilla kankailla pääpuulaji on yleensä mänty. Paikoin myös koivu ja tuoreilla kankailla kuusi ovat vallitsevia. Linnansaaren länsi- ja lounaislaidalla sijaitsevat laajimmat yhtenäiset avokalliot. Ne ovat yleensä jäkälä- ja sammalvaltaisia; paikoin kasvaa kanervaa ja puolukkaa. Kallioalueilla kasvaa yksittäisiä mäntyjä ja mäntyryhmiä.

2.6 Historia

2.6.1 Perustamishistoria

Maanomistushistoria

Varhaisimmat tiedot Haukiveden saarten käytöstä perustuvat 1500- ja 1600-luvulla laadittuihin maantarkastusluetteloihin. Niistä selviää, että monet saaret olivat Haukiveden ympäristön lähikylien talonpoikien käytössä, ja tuohon aikaan maan omistus määräytyi sen käyttäjän mukaan. Perusteellisempi selvitys alueen omistussuhteista saatiin lähinnä 1800-luvun alkupuolella Rantasalmella suoritetuissa isojakotoimituksissa. Maanjako noudatteli pitkälti vanhojen maakirjojen kaavaa, eli Haukiveden saaret katsottiin kuuluviksi lähikylien taloille. Huomattavaa on, että Rantasalmen sotilasvirkatalot ja ratsutilat saivat suuria saarialueita puiston eri osista. Myöhemmin Haukiveden saarten omistussuhteet ovat muuttuneet tilojen lohkomisten ja myyntien kautta. Isojaosta huolimatta joidenkin saarten omistussuhteet olivat pitkään epäselvät, ja tällaisia saaria on myöhemmin suoritetuissa maanjakotoimituksissa tuomittu kruunulle ja valtiolle kuuluviksi. Linnansaaren ja Saariston tilat ostettiin valtiolle vuonna 1913, ja seuraavana vuonna näiden lähistöltä löytyneet, omistajaa vailla olleet 62 pientä saarta ja luotoa tuomittiin valtiolle. (Kumpulainen 2006, Vauramo 1994)

Suojeluhistoria

Linnansaaren saarialueen ostoa valtiolle perusteltiin aikoinaan sen pelastamisella metsänraiskaukselta, jonka myötä Saimaan saariston luonnonihanuus oli häviämässä. Minään varsinaisena luonnonsuojelutoimenpiteenä ostoa ei voida kuitenkaan pitää, sillä samalla saarissa katsottiin riittävän metsää vielä myytäväksi, hinta oli kohtuullinen ja alue menekin kannalta edullinen. Hakkuita suoritettiin vielä 1950-luvun alussa. Sodasta johtuneiden alueluovutusten vuoksi Suomi menetti useita luonnonpuistoja, ja sodan jälkeen eri tahot alkoivatkin suunnitella maahan laajaa ja kattavaa kansallispuistoverkkoa. Valmistelun tehneen kansallispuistokomitean mietintö valmistui vuonna 1952, ja se sisälsi ehdotuksen myös Linnansaaren saaristoalueen suojelusta. Linnansaaren kansallispuisto perustettiin vuonna 1956 osana laajempaa uusien kansallis- ja luonnonpuistojen perustamista, ja aluksi se käsitti lähinnä entisen Vaahersalon valtionpuiston ollen laajuudeltaan noin 799 ha. Perusteeksi suojelutarpeelle nähtiin alkuperäisen järviluonnon säilyttäminen tuleville sukupolville ja tutkimukselle. (Laki 634/1956, Vauramo 1994)

Puiston laajennus

Kansallispuiston laajentamista ehdotettiin uuden kansallispuistokomitean tekemässä mietinnössä vuonna 1976 (Kansallispuistokomitea 1976). Nyt puisto haluttiin laajentaa käsittämään suuren osan Haukiveden saaristoa, joka nähtiin merkittävänä järviluonnon kokonaisuutena. Alue oli tärkeä myös uhanalaiseksi käyneen saimaannorpan lisääntymisen kannalta. Näin ollen puistoa päätettiin laajentaa 3 800 ha:n suuruiseksi, mutta uuden rajauksen sisään jääneet vesialueet eivät kuuluneet laajennukseen. Laajennusta koskeva laki (674/1981) astui voimaan vuonna 1982, jonka jälkeen uusien rajojen sisään jääneitä saaria alettiin hankkia valtiolle.

Tällä hetkellä puiston pinta-ala on maa-alueiden osalta likimain vuoden 1982 laajennusrajauksen mukainen; lisäksi puistoon on hankittu noin 5 700 ha erityisesti norppa-alueina merkittäviä vesialueita.

2.6.2 Kulttuuriperintö

Esihistoriallinen aika

Rantasalmelta on tehty jonkin verran kivikautisia esine- ja asuinpaikkalöytöjä, jotka on ajoitettu kampakeraamiselle kaudelle, noin 4 000 vuoden päähän. Tuolloin vallitsi vielä lämmin ilmasto-kausi, mutta tämän jälkeen tapahtunut ilmaston kylmeneminen karkotti ihmiset alueelta pitkäksi aikaa. Muinaisten ihmisten oleskelusta kansallispuiston alueella kertoo Honka-Pellavin edustalla olevasta pienestä saaresta löydetty kivikautinen asuinpaikka. Lisäksi muistitiedon mukaan Linnansaaresta olisi 1800-luvulla löydetty ”ukonkynsi” eli muinainen kivitaltta, mikä osoittaa ihmisten oleilleen alueella jo esihistoriallisella ajalla. Suurten selkävesien vuoksi saariin pääsy on kuitenkin ollut suuren osan vuodesta vaikeaa alkeellisilla ruuhilla liikkuneille ihmisille. Linnansaaren Linnavuoren on arveltu olleen muinaislinna, jota on jo esihistoriallisella ajalla käytetty puolustautumiseen ja vartiointiin. (Metsähallituksen tietojärjestelmät, Pelkonen 1902)

Perinteinen eränkäynti

Nykyisen Rantasalmen alueen on arveltu joutuneen ensimmäisenä hämäläisen eränkäynnin piiriin noin vuosina 800–1100, ja tästä varhaisesta eränkäynnistä kertovat Hämeeseen viittaavat nimet – mm. Vaahersalo. Pian hämäläisten jäljessä alueelle saapuivat karjalaiset erämiehet, noin 1100-luvulla. Myöhemmin, viimeistään 1300-luvulla, alue on joutunut suursavolaisten eränkäynnin piiriin. Vuosisadan loppuun mennessä asutus vakiintui Haukiveden eteläpuoliselle manner-alueelle, mutta ns. **Vesikansan** alueella harjoitettiin eränkäyntiä pidempään. (Soininen 1954)

Kaskiviljely

Vanhojen maantarkastusluetteloiden mukaan monissa Haukiveden saarissa – mahdollisesti myös Linnansaaresta – on poltettu kaskia jo 1500-luvulta lähtien, ja kaskeajina olivat Haukiveden rannoilla sijainneiden kylien talonpojat. Yleistä oli, että kasket kuuluivat useiden miesten muodostamille työyhteisöille, ns. **kaskiyhtiöille**. Haukiveden saarissa poltettujen kaskien kylvöalat olivat noin kahden tynnyrin laajuisia, eli melko pieniä. Myös 1800-luvun isojakokartat osoittavat kaskeamisen olleen edelleen yleistä Haukiveden saarilla. Peltoviljelyn yleistyminen ei kuitenkaan lopettanut kaskeamista kokonaan, sillä Linnansaarestakin kaskettiin vielä 1940-luvulla. Vaikka kaskeamisen tärkein tarkoitus oli viljan saanti, nähtiin se myös metsätalouden kannalta hyvänä metsänuudistusmuotona. (Kumpulainen 2006, Vauramo 1994)

Vanhakantainen niittytalous

Maantarkastusluettelot osoittavat Haukiveden luonnonniittyjen olleen käytössä ainakin 1500-luvulta lähtien. Lähikylien talonpojat niittivät saarten rantaniittyjä saadakseen rehua kotieläimilleen, jotta nämä säilyisivät hengissä talven yli. Linnansaaresta tiedetään eräällä Polycarpus Johannssonilla olleen 1600-luvulla niitty, josta hän sai vuosittain puolitoista kuormaa heiniä. Heinän tarve ei suinkaan vähentynyt ajan myötä, sillä 1800-luvulla painopiste siirtyi viljan viljelystä karjatalouteen, joten kaikki saatavilla oleva rehu oli tarpeen. Linnansaaren metsänvartija niitti saaren suo- ja rantaniittyjä pitkälle 1900-luvulle asti. (Kumpulainen 2006, Vauramo 1994)

Tervatalous

Tervanpoltto nousi maanviljelyksen tärkeimmäksi sivuelinkeinoksi 1600-luvulla, ja tervasta tuli-kin suurin vientituote. Tärkeimmät tervantuotantoalueet olivat Saimaan vesistöalue ja Pohjanmaa, ja myös Rantasalmella tervanpoltto oli yleistä. Vuonna 1721 Uudenkaupungin rauhan myötä siirtynyt raja katkaisi kuitenkin tärkeän kauppätien itään, jolloin tervanpoltto tyrehtyi Saimaan alueella. Tervanpoltosta kansallispuiston alueella kertovat useista saarista tavatut vanhat tervahaudat, joita on löydetty ainakin Ukkoluodoilta, Väli-Anttoselta, Iso-Uskilta, Pieni-Ruskiäiselta, Laattaa-saarelta, Iso-Mäntysaarelta sekä Pirtti- ja Kilpisaarelta.

Rantasalmen vanhimpia tervahautoja kutsuttiin paikoin lappalaisten tervahautoiksi, ja varsinkin myöhemmin asutuilla alueilla oli yleinen käsitys, että juuri lappalaiset – joita vielä 1600-luvulla asui seudulla – olisivat rakentaneet nuo vanhat tervahaudat. Uudemmat tervahaudat ovat kuitenkin saarten asukkaiden tekemiä, ja esimerkiksi Linnansaaren torpparin tiedetään polttaneen omat tervansa vanhan navetan takana olevassa haudassa. Härmänsaarella tervaa kerrotaan poltetun viimeisen kerran 1970-luvulla. (Metsähallituksen tietojärjestelmät, Vauramo 1994, Kumpulainen 2006)

Metsänvartijatila

Laajan metsäomaisuutensa vartiointia varten Metsähallitus alkoi 1860-luvulla perustaa metsänvartijatiloja, joista käsin metsänvartijat valvoivat vartiopiiriään. Tapauskohtaisesti metsänvartijatilaksi saatettiin muuttaa kruununmaalla jo olemassa oleva asumus tai perustaa kokonaan uusi. Kansallispuiston ainoa entinen metsänvartijan asunto on Linnansaaren Louhimaan tila, joka oli alun perin vuonna 1852 perustettu Vaahersalon kartanon torppa. Saaren siirrettyä oston kautta Metsähallitukselle asunnosta tuli kruununmetsätorppa; vuodesta 1917 lähtien sitä alettiin pitää metsänvartijatilana. Myöhemmin tosin syntyi kiistaa siitä, oliko tilaa hallittu metsänvartijan vai torpparin ominaisuudessa, mutta lopulta torppa muodostettiin itsenäiseksi tilaksi vuonna 1940. Tämä Louhimaan tila ostettiin valtiolle vuonna 1975. (Vauramo 1994)

Vesiliikenne

Linnansaaren kansallispuiston alue on ollut sijaintinsa puolesta keskeisessä asemassa Saimaan laivaliikenteen kehityksen aikoina. Säännöllinen höyrylaivaliikenne Saimaan kaupunkien välillä alkoi jo 1870-luvulla. Laivaliikenne oli 1900-luvun alkuvuosikymmeninä Haukivedellä vilkasta. Saimaan laivaliikenne kehitti voimakkaasti esimerkiksi Oravin seutukuntaa 1920–40-luvulla, jolloin kaikki Heinävedelle, Kuopioon ja Joensuuhun suuntautuva laivaliikenne kulki tuota kautta. Matkustajaliikenteen lisäksi myös puutavara kulki Oravin kanavassa. Maaliikenneyhteyksien ja tekniikan kehittyminen ajoi kuitenkin lopulta laivaliikenteen ahdinkoon, ja 1970-luvulle tultaessa vesiliikenne olikin jo lähes täysin hiipunut. (Metsähallituksen tietojärjestelmät)

Sota-ajat

Kansallispuiston alueeseen liittyy muistoja monista sodista. Kustaa III:n sodan aikana vuonna 1788 kerrotaan paikallisten hakeneen turvaa Haukiveden saarista, ja arvatenkin myös Linnavuori on ollut yksi tällainen paikka. Honka-Pellavin saarella, Tappuvirran puoleisella rannalla kerrottiin olleen tykkipattereita, ja saaren sisäosista pitäisi löytyä hautoja. Myös Honka-Pellavin lounaispuolella sijaitsevassa Ruissaarella kerrotaan olleen suomalaisten tykkipattereita. Kansalaissodan aikana Linnansaarella asuneen metsänvartijan perhe pysyi puolueettomana, mutta joutui ikävään välikäteen, kun sekä punakaartilaiset että suojeluskuntalaiset vierailivat saarella. Viimeisimmän sodan aikaan saarella tiedetään olleen töissä venäläinen sotavanki, joka mm. kaivoi torpan läheisyyteen ns. **virtaskuopat**. (Soininen 1954, Pelkonen 1902, Vauramo 1994)

2.6.3 Kulttuuriperintökohteet

Linnansaaren kansallispuistossa on useita merkittäviä kulttuuriperintökohteita, jotka kertovat alueen asutushistoriasta ja käytön kehityksestä.

Linnansaaren torppa ja pihapiiri

Linnansaaren torppa perustettiin vuonna 1852 Vaahersalon kartanon torpaksi, jonka ajan myötä vaihtuneet asukkaat raivasivat viljelyksiä ja pitivät karjaa saarella. Torpan talous perustui alusta lähtien viljelyyn, karjanhoitoon ja kalastukseen. Saaren niittyjä käyttivät pitkään myös muut kuin saaren asukkaat, ja karjalle saari tarjosi hyvät laitumet. Kotieläiminä torpalla pidettiin lähinnä hevosia, lehmia, lampaista ja kanoja. Peltoviljelyn lisäksi saarella harjoitettiin myös kaskeamista aina 1940-luvulle saakka. Savottakämpänä torppa toimi 1900-luvun aikana saarella suoritetuissa hakkuissa.

Torpan viimeinen pitkäaikainen haltija, Oskari Parviainen, muutti saarelle vuonna 1912. Vuotta myöhemmin torppa siirtyi Linnansaaren oston kautta valtiolle, ja Parviaisesta tehtiin metsänvartija. Linnansaaren torppa itsenäistyi vuonna 1940, jolloin siitä tuli Louhimaan tila. Loppuvuosinaan tila oli vuokrattuna, mutta se autioitui viimein 1950-luvun lopulla. (Vauramo 1994)

Linnansaaren asutuksen ja siellä harjoitetun maatalouden myötä muovautunut kulttuurimaisema on monessa yhteydessä katsottu merkittäväksi ja erityisen suojelun arvoiseksi. Entinen torppa ympäristöineen onkin nimetty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi. Lisäksi Linnansaaren kansallispuisto osana Heinäveden reittiä on arvioitu valtakunnallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi, kuten myös torpan pihapiiri.

Iso- ja Pieni-Horkka

Puiston pohjoisosassa sijaitsevilla Horkansaarilla on myös säilyneitä saaristolaitorppien rakennuksia. Näidenkin saarten käyttö on jäljitettävissä maantarkastusluetteloiden avulla aina 1500- ja 1600-luvulle, jolloin Suuri-Horkka ympäröitynä oli harjurantalaisten kaskettavana ja niitettävä. Isojakokartat 1800-luvun alusta osoittavat saarella olleen jo tuolloin rakennuksia ja viljelyksiä, ja isojoassa saari ympäristöineen joutui Kurkelan rusthollin haltuun. Torpan toimeentulo nojautui maanviljelyyn ja karjatalouteen. Pieni-Horkka, joka esiintyy vanhoissa kartoissa pelkästään nimellä Huuhtisaari, on asutettu tietävästi 1900-luvun alkupuolella, joten sen rakennuskanta on hieman nuorempaa.

Horkansaaren menneisyys on sidoksissa Linnansaaren entiseen metsänvartijaan Oskari Parviaiseen, sillä hänen isänsä oli Horkansaaren torppari vuosina 1900–1921, kunnes hänet murhattiin saarella (Kumpulainen 2006).

Linnavuori

Linnansaaren luoteisosassa sijaitsevan Linnavuoren arvellaan olevan muinaislinna, jota on jo esihistoriallisella ajalla käytetty puolustus-, pako- tai vartiopaikkana. Tästä käyttötarkoituksesta niin vuori kuin koko saarikin on saanut nimensä. Linnavuori on yksi Suomen järviluonnon kauneimmista näköalakohteista, ja onkin Linnansaaren torpan ohella puiston suosituin käyntikohde.

Honka-Pellavi

Puiston pohjoisosassa Honka-Pellavin Varsaluodossa on ainoa suunnittelualueelta tiedossa oleva kivikautinen asuinpaikka.

Kivikautisten asuinpaikkojen vähäisyys johtuu suurelta osin alueen geologisista ja geomorfologisista ominaispiirteistä. Alueella on melko vähän kivikauden asuinpaikoille tyypillisiä hiekkarantamuodostumia. Siellä ei ole myöskään tehty kattavaa arkeologista inventointia.

2.7 Nykyinen käyttö

Retkeily

Käyntimäärä Linnansaaren kansallispuistossa on vuosittain kasvanut; sinne tehtiin 29 000 käyntiä vuonna 2008. Kansallispuisto on vesireittien solmukohta, joten alueelle pääsee veneillen helposti Savonlinnan, Joensuun, Varkauden ja Heinäveden suunnasta. Linnansaaren kansallispuisto soveltuu retkisatamaverkoston ja muun palveluvarustuksen puolesta sekä päiväkohteeksi että useamman päivän retkeilyyn. Puistoa halkovat laivaväylät ja retkisatamaverkosto yhdistävät Linnansaaren kansallispuiston kiinteäksi osaksi Saimaan vesiliikenne- ja melontareitistöjen kokonaisuutta, johon kuuluvat Linnansaaren lisäksi muut lähiseutujen suojelualueet sekä käyntikohteet suojelualueiden ulkopuolella.

Suosituimmat aktiviteetit

Linnansaaren kansallispuiston tarjoamista aktiviteeteista kävijät suosivat vuonna 2006 tehdyn kävijätutkimuksen (Pulkinen & Valta 2008) mukaan eniten kävelyä ja luonnon tarkkailua. Myös eväretkeily, retkeily, uinti, moottoriveneily ja melonta ovat tärkeitä harrastuksia. Eniten suositaan edellisestä, vuonna 1999 tehdystä tutkimuksesta (Elme & Vänskä 1999) on nostanut melonta ja menettänyt kasviharrastus.

Suunnittelualue soveltuu erinomaisesti omatoimiseen souteluun tai melontaan. Välineitä moottorittomaan vesillä liikkumiseen voi vuokrata useammalta yrittäjältä eri puolilta suunnittelualueetta. Alue on yksi Saimaan parhaista melontaretkelykohteista ja toimii lähtöpisteenä valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle sekä vesiliikenneväylänä perinteikkäälle Heinäveden reitille. Heinäveden reitin varrella sijaitsee myös muita melontaan soveltuvia saaristoisia järviäalueita – kuten Joutenvesi ja Kermajärvi – sekä erämainen Koloveden kansallispuisto.

Palveluvarustus

Kansallispuiston alueella on Sammakkoniemen leirintäalue palveluineen ja 18 retkisatamaa puiston eri osissa. Sammakkoniemen leirintäaluetta hoitaa yrittäjä. Sammakkoniemen laiturissa on kymmenen maksullista pienvenepaikkaa. Leirytyminen on alueella maksutonta. Sammakkoniemen keittokatos muutettiin ympärivuotiseksi vuonna 2007, ja se toimii talvisin retkiluistelureitin taukopaikkana. Puiston palvelurakenteet ja yksittäiset nähtävyydet sijoittuvat valtaosin pääsaarelle. Pääsaarella on 7 ja 5,5 km:n mittaiset rengaspolut ja luontopolku sekä Linnansaaren torppa, jonka lähistöllä esitellään opastauluin perinnemaisemaa ja sen hoitoa.

Retkisatamat ovat pääsaarta lukuun ottamatta luonnonsatamia – eli niissä ei ole laitureita. Retkisatamissa on nuotiopaikka, polttopuita, kuivakäymälä sekä maasto-opaste.

Opastus

Linnansaarta lähinnä oleva Metsähallituksen asiakaspalvelupiste Luontokeskus Oskari sijaitsee Rantasalmella. Luontokeskus Oskari (entinen Järviluonnonkeskus) avattiin vuonna 1994. Se toimii opastus- ja ympäristökasvatuksen opetuskeskuksena. Kiinteistössä on auditorio, luokkatiloja, laboratorio, geologinen työpaja, käsikirjasto sekä näyttelytilaa ja kahvio. Samassa talossa toimivat myös Rantasalmen ympäristökasvatusinstituutti ja Rantasalmen matkailu ry.

Metsästys

Linnansaaren kansallispuistossa metsästys on kielletty. Metsähallitus voi kuitenkin myöntää luvan hirvenajoon metsästyksen yhteydessä asetuksen (932/1981) mukaisesti.

Kalastus

Suunnittelualueella harjoitetaan monipuolisesti sekä harrastus- että ammattikalastusta. Myös kalastusmatkailu on ollut viime vuosina jatkuvassa kasvussa. Kansallispuiston vesiä koskevat tavanomaiset valtion vesialueiden kalastuslupajärjestelyt. Onkiminen ja pilkkiminen on luvallista maksutta. Viehevälinein kalaa pyytävän 18–64-vuotiaan henkilön tulee maksaa valtiolle kalastuksenhoitomaksu ja lunastaa läänikohtainen viehekalastuslupa tai Metsähallituksen viehekalastuslupa. Pyydyskalastukseen tarvitaan valtion kalastuksenhoitomaksun lisäksi Metsähallituksen Haukiveden lupa-alueen pyydyslupa. Linnansaarenlampi on rauhoitettu kaikelta kalastukselta. Kotitarve- ja virkistyskalastajien tärkeimmät saaliskalat ovat ahven, hauki, kuha ja muikku. Vetouistelijat tavoittelevat ensisijaisesti järvitaimenta ja -lohta; myös kuha on kiinnostava laji etenkin keskikesällä.

Suunnittelualueella toimii useita ammattikalastajia, jotka kalastavat troolilla, nuotalla, isorysällä ja verkolla. Metsähallituksen omalle vesialueelle ammattikalastusluvut myönnetään keskitetyn haun perusteella, viimeksi syksyllä 2008 vuosille 2009–2011. Lisäksi ammattikalastajille voidaan myöntää kalastuslain (286/1982) 18. §:n mukaisia lupia Metsähallituksen osuuksien käyttöön osakaskuntien vesillä. Ammattikalastajien tärkein saaliskala on muikku, mutta myös kuha ja made ovat tärkeitä lajeja etenkin talvella.

2.8 Aikaisemman suunnitelman toteutuminen

Linnansaaren kansallispuiston runkosuunnitelmassa (Metsähallitus 1994) esitetyt toimenpiteet ovat pääosin toteutuneet palveluvarustuksen ja opastuksen osalta. Alueen retkisatamaverkosto on rakennettu pääosin runkosuunnitelman mukaisena, tosin esitettyä suppeampana. Retkeily- ja luontopolkujen rakentamiselle on varattu pääsaaren lisäksi mahdollisuus Seurasaareen, Vuori-kiukaaseen ja Suureen Horkkaan; rakentaminen on kuitenkin keskitetty vain pääsaareen. Suuren Horkan vanhan torpan ja aitan kunnostaminen varaustupaluonteiseen ryhmämajoituskäyttöön ei ole toteutunut.

2.9 Maankäyttöanalyysi

Suojelualueillamme laajavaikutteisoin uhka on ilmastonmuutos, joka todennäköisesti vaikuttaa jollakin tavalla kaikkiin alueilla esiintyviin lajeihin ja luontotyyppisiin, joko suoraan tai välillisesti. Linnansaaren kansallispuistossa esimerkiksi saimaannorppaan kohdistuu pesimäaikaisten lumiolosuhteiden heikentymisen myötä kokonaan uusia uhkia – kuten nisäkäspetojen saalistus. Myös jäällä liikkumisesta aiheutuvan häiriön vaikutus kuuttien pesäpoikasvaiheen kehitykseen todennäköisesti korostuu ilmastonmuutoksen myötä.

Koska ilmastonmuutoksen hidastamiseen ei ole paikallistasolla tai lyhyellä aikavälillä mahdollisuuksia, saimaannorpan suojelussa on keskityttävä aiempaa enemmän muiden keskeisten uhkien vähentämiseen. Näistä merkittävimpiä ovat verkkokalastus ja pesimäaikainen häirintä.

Linnansaaren lähialueilla – kuten koko Saimaan alueella – rannoille rakennettavien vapaa-ajan-asuntojen määrä kasvaa nopeasti, minkä seurauksena myös norpan pesimäkauden aikainen jäällä liikkuminen lisääntyy. Vapaa-ajanasutuksen voimakas lisääntyminen voi lisätä myös verkkokalastusta norppa-alueilla. Toisaalta nuorten aikuisten ja keski-ikäisen väestön keskuudessa aktiiviset kalastusmuodot ovat jatkuvasti kasvattaneet suosiotaan verkkokalastuksen kustannuksella, mikä näkyy verkkokalastuksen yleisenä vähentymisenä.

Retkeily ja luontomatkailu voivat aiheuttaa häiriötä erityisesti norpan, vesi- ja lokkilinnuston sekä sääksen pesinnälle. Lajist selvitysten perusteella kesäaikaisesta retkeilystä linnustolle aiheutuva haitta on vähäinen; sen sijaan alueen talvikäytön ohjaamaton lisääntyminen voi lisätä norpan pesimäaikaista häiriötä.

Luontotyyppien osalta kallioluontotyyppit ovat alttiita retkeilykäytön aiheuttamalle kulumiselle. Ongelmia voidaan ehkäistä palveluvarustuksen sijoittelun ja rakenteiden sekä maankäytön vyöhykejaon avulla. Metsähallitus edistää kestävästä luontomatkailusta aktiivisella yhteistyöllä yrittäjien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Vieraslajien osalta merkittävimpana uhkana voidaan pitää tulokaspetoja minkkiä ja supikoiraa, jotka vaikuttavat erityisesti rantalinnuston pesimätulokseen. Tulokaslajeista myös kanadanmajava on runsastunut voimakkaasti kahden viime vuosikymmenen aikana. Suojelutavoitteiden kannalta merkittävimpiä uhkia kannan kasvaessa ovat majavan valikoivasta ravinnonkäytöstä johtuva valkoselkätikan elinympäristöjen kuusettuminen sekä haapametsiköiden pinta-alan ja etenkin järeiden haavikoiden väheneminen. Lehtojen ja tikkametsien umpeenkasvu on luontotyyppien osalta alueen merkittävin uhka. Aiempi metsien talouskäyttö vaikuttaa edelleen jonkin verran metsäluontotyyppien tilaan.

Haukivesi on oligodystrofinen järvi, jonka päältäan vesien ekologinen tila on erinomainen. Haukiveden pohjoisosassa Siitinselkä–Vuoriselkä-alueella ekologinen tila on tyydyttävä. Vesimuodostumaa kuormittavat lähinnä kemiallinen puunjalostusteollisuus, puhdistetut asumajätevedet ja tyypillinen haja-asutuksen sekä maa- ja metsätalouden hajakuormitus. Huomiota tulee kiinnittää myös vapaa-ajanasuntojen jätevesien käsittelyyn. Uudistushakkuut, kunnostusojitukset ja kasvatuslannoitukset Haukiveden lähialueilla voivat paikallisesti lisätä pintavesien kuormitusta.

Suunnittelualan maankäyttöanalyysitaulukko on liitteenä 1.

2.10 Yhteenvedo tärkeimmistä arvoista suojelun ja käytön kannalta

Luontotyypit ja lajisto

Suunnitteluala muodostaa valtakunnallisesti ainutlaatuisen, saaristoluontoa ja perinteisten maankäyttömuotojen seurauksena syntyneitä elinympäristöjä sekä niissä eläviä lajeja suojelevan kokonaisuuden. Merkittävimpiä luonnonarvoja alueella edustavat seuraavat elinympäristöt ja niissä elävä lajisto:

- lehdot
- niityt ja kaskimetsät
- runsaslahopuustoiset sekametsät
- kalliometsät.

Linnansaaren kansallispuisto on Pihlajaveden jälkeen merkittävin saimaannorpan lisääntymisalue.

Yksi Linnansaaren erityispiirteistä on erityisen tiheä sääksen pesimäkanta; myös alueen vesi- ja lokkilinnusto on monipuolisempaa kuin Saimaan karuilla suurjärvillä keskimäärin.

Kulttuuriperintö

Linnansaaren torppa ympäristöineen muodostaa valtakunnallisesti merkittävän kulttuurihistoriallisen ympäristön. Kulttuurihistoriallisen erityisleiman Linnansaarelle on antanut pitkään jatkunut kaski- ja niittytalous. Vanha kaski- ja maanviljelyskulttuuri näkyy yhä pääsaarella, jossa perinteisiä maankäyttömuotoja harjoitetaan edelleen.

Järviluonto ja saaristomaisemat

Tärkeimmät syyt Linnansaaren kansallispuistossa vierailamiseen ovat maisemat ja luonnon kokeminen sekä pääsy pois melusta ja saasteista. Myös keskikesän kävijäsesongin aikaan laajalle levittäytyvä saaristopuisto tarjoaa mahdollisuuden nauttia järvimaisemista ja luonnon rauhasta omissa oloissa. Muina vuodenaikoina puisto on hyvin erämainen.

Vesiretkeilymahdollisuudet

Linnansaaren kansallispuisto sopii erityisesti eri tavoin vesillä liikkuville. Alueella liikutaan suu-remmilla matka- ja purjeveneillä, mutta myös kanooteilla ja soutaen. Vaikka kansallispuisto sijoittuu keskelle Haukivettä, on sen saavutettavuus ilman omaa venettä kesäaikaan varsin hyvä. Päivittäiset yrittäjien järjestämät venevuorot kulkevat pääsaarelle Oravista ja Rantasalmen Porosalmeilta. Molemmista suunnista sekä Savonlinnasta pääsee alueelle myös tilausliikenteellä.

HOITO JA KÄYTTÖ

3 Hoidon ja käytön tavoitteet

3.1 Yleiset tavoitteet

Suunnittelualan muodostavat Linnansaaren kansallispuisto ja Natura-alue. Kansallispuiston perustamislaki (634/1956) ja -asetus, Natura 2000 -ohjelman velvoitteet sekä luonnonsuojelulaki (1096/1996) asettavat hoidon ja käytön suunnittelulle perustan, jolle myös alueen hoidon ja käytön tavoitteet perustuvat. Tavoitteiden määrittelyssä on otettu huomioon myös sidosryhmiltä yleisötilaisuuksissa ja luontomatkailuyrittäjiltä yrityskyselyn palautteena saadut kommentit.

Euroopan unionin luontodirektiivi velvoittaa jäsenvaltiot ryhtymään toimenpiteisiin, jotka turvaavat biologisen monimuotoisuuden suojelun sekä lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason säilyttämisen tai saavuttamisen. Toteutettavissa toimenpiteissä on mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet (92/43/ETY, artikla 2, kohta 3). Tällä hoito- ja käyttösuunnitelmalla pyritään varmistamaan näiden tavoitteiden toteutuminen Linnansaaren Natura-alueella. Tämä suunnitelma toimii siis myös EU:n luontodirektiivin tarkoittamana Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmana.

Linnansaaren kansallispuisto on ehdolla UNESCO:n maailmanperintökohteeksi osana Saimaa–Pielinen-aluekokonaisuutta. Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman avulla varaudutaan myös mahdollisen maailmanperintöstatuksen myötä alueen käytössä tapahtuviin muutoksiin ja kehittämistarpeisiin.

Suunnitteluala kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa Vuoksen vesistöalue on luonto- ja kulttuuriympäristönä erityinen aluekokonaisuus. Alueella tulee ohjata matkailua, vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesiliikennettä sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä siten, että järviluonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteet säilyvät (Valtioneuvoston päätös 2005).

3.2 Kansallispuiston tavoitteet

Linnansaaren kansallispuisto on yleiseksi nähtävyydeksi varattu luonnonsuojelualue, jonka tehtävänä on säilyttää alkuperäistä Suur-Saimaan järviluontoa sekä entisaikaisten maankäyttömuotojen luomia luontotyyppisiä ja kulttuurimaisemia.

Linnansaaren kansallispuiston hoidon päätavoitteita ovat:

- Suur-Saimaan luonnontilaisen saaristoluonnon ja maiseman säilyttäminen sekä entisten saaristoasutus- ja kaskiviljelykauden maisemien, kasviyhdyksien ja eliölajien suojelu
- erittäin uhanalaiseksi luokitellun saimaannorpan suojelu
- lehtojen ja lehtimetsien hoito siten, että niiden erityispiirteet säilyvät.

Kansallispuiston tehtävänä on myös palvella

- ympäristökasvatusta, opetusta ja yleistä luonnontuntemusta tarjoamalla paikka ja mahdollisuudet omatoimiseen ja ohjattuun luonnon havainnointiin
- luonnontieteellistä tutkimusta ja ympäristön tilan seuranta
- virkistystä yleisenä, kaikille avoimena nähtävyytenä sekä antamalla mahdollisuudet luonnossa tapahtuvaan retkeilyyn ja luontoelämysten kokemiseen.

Kansallispuiston hoidon tavoitteena on, että puisto täyttää mahdollisimman hyvin kaikki edellä luetellut tehtävänsä. Tämän vuoksi kansallispuistoa pyritään kehittämään toiminnalliseksi ja käyttömahdollisuuksiltaan monipuoliseksi. Koska suojelutehtävä on ensisijainen, muut toiminnot on sopeutettava siten, ettei suojelutavoite vaarannu. Kansallispuiston päämäärät ovat hyvin yhteneviä myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa Vuoksen vesistöalueelle määriteltyjen erityistavoitteiden kanssa, ja ne edistävät näin ollen myös laajempia maankäytön pyrkimyksiä.

3.3 Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja toteutustavat

Suunnittelualue kuuluu Suomen Natura 2000 -verkostoon. Suojelun toteutustapoina ovat luonnonsuojelulaki (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), maastoliikennelaki (1710/1995), vesiliikennelaki (463/1996), vesilaki (264/1961), kalastuslaki (286/1982) ja sopimus. Naturan mukaisen suojelun toteutuskeinoja ja niiden tavoitteita esitellään lyhyesti seuraavassa.

Luonnonsuojelulaki (LsL)

Luonnonsuojelulain mukaisen suojelun keskeisimpiä suojelukeinoja ovat rauhoitus, jossa alue perustetaan ympäristökeskuksen päätöksellä yksityisomistukseen jääväksi luonnonsuojelualueeksi sekä alueen ostaminen tai vaihtaminen valtiolle. Joissakin tapauksissa suojelu voidaan toteuttaa myös tekemällä määräaikainen rauhoitus sopimus tai luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin tai erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajauspäätös. Metsähallitus voi alueen haltijan ominaisuudessa antamallaan järjestyssäännöllä ohjata luonnonsuojelulain nojalla liikkumista luonnonsuojelualueiksi perustetuilla valtion maa- ja vesialueilla.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL)

Kaavoituksella on varsin keskeinen merkitys Natura 2000 -verkoston tavoitteiden ja muiden maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa. Saimaannorpan pesimäalueilla esimerkiksi lomarakennuspaikkojen oikealla sijoittelulla on suuri merkitys. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavaa hyväksyttäessä tai vahvistettaessa on katsottava, ettei Natura-alueella olevia luontotyyppisiä tai lajien elinympäristöjä merkittävästi heikennetä. Kaavan vaikutukset on arvioitava ennen kaavan hyväksymistä tai vahvistamista.

Natura 2000 -verkoston luonnonarvojen lisäksi kaavoituksessa on otettava huomioon myös muut valtakunnalliset ja paikalliset luonnonarvot. Samoin Natura 2000 -verkostoa koskevat säännökset on otettava huomioon, vaikka rakentaminen tapahtuisi alueella, jonka kaava on vahvistettu jo ennen valtioneuvoston päätöstä Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista.

Maastoliikennelaki (MaLL)

Ympäristökeskus voi maastoliikennelain nojalla kieltää tai rajoittaa moottorikäyttöisen ajoneuvon käyttämisen tietyllä maa-alueella tai jääpeitteisellä vesialueella määräajaksi tai toistaiseksi. Linnansaaren kaltaisilla saimaannorpan suojelun kannalta tärkeillä alueilla voidaan maastoliikennelain nojalla ohjata jääliikennettä saimaannorpan kannalta haitattomille reiteille ja rajoittaa liikennettä alueilla, missä siitä aiheutuu häiriötä norpalle.

Vesiliikennelaki (VeLL)

Vesiliikennelain nojalla voidaan vesikulkuneuvoilla liikkuminen kieltää tai liikkumista rajoittaa määräajaksi tai toistaiseksi määrättyllä vesialueella. Linnansaareissa vesiliikennelain mukaisia kieltoja tai liikkumisrajoituksia on mahdollista asettaa lajiston suojelun kannalta tärkeillä vesialueilla, joilla vesiliikenne voi aiheuttaa merkittävää häiriötä lajien lisääntymis- tai levähdyspaikoilla. Vesiliikennelain osalta kieltojen ja rajoitusten asettamisen vastuutahoja ovat ympäristökeskus ja merenkulkulaitos.

Vesilaki (VL)

Natura 2000 -alueisiin sisältyviä vesialueita ei ole yleensä tarkoitus toteuttaa luonnonsuojelulain keinoin, vaan niiden suojelu turvataan pääasiassa vesilain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) lupajärjestelmän kautta. Vesistöluontotyyppien suojelutavoitteena on säilyttää veden laatu ja vesitalous siten, että luontotyyppille luontaiset lajit säilyvät.

Kalastuslaki (KaL)

Kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi määräajaksi kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttämisen tietyllä vesialueella, jos alueella esiintyvän uhanalaisen eläinkannan säilyminen sitä edellyttää. Lakiin perustuen ministeriö on antanut asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla (223/2009). Asetus koskee saimaannorpan keskeisiä elinalueita, ja se on voimassa toukokuun 2009 alusta huhtikuun 2014 loppuun saakka. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen tavoitteena on vähentää ennen kaikkea aikuisten norppien pyydyskuolemia.

Sopimus

Natura 2000 -alueen suojelun toteutuskeinona voi olla myös vapaaehtoinen sopimus, jossa maatai vesialueen omistaja sitoutuu määräajaksi esimerkiksi hoitamaan perinneympäristöä tai vuokraamaan pois kalastusoikeuden saimaannorpan pesimäalueilla (Ustinov 2006).

3.4 Yhteenveto

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa sovitetaan yhteen alueen luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja luontomatkailun sekä tutkimuksen ja opetuksen tavoitteet ja tarpeet seuraavalla tavalla:

- Ohjataan virkistyskäyttöä alueen käytön suunnittelulla siten, että alueen luonne säilyy, ja luontoa kuluttavaa tai lajistoa häiritsevää toimintaa esiintyy mahdollisimman vähän.
- Parannetaan alueen luonnontilaa ja luonnontilaisissa ympäristöissä elävien lajien elinolosuhteita. Hoidetaan lehtoja, kallioluontotyyppisiä, kaskiviljelykauden muovaamia lehtimetsiä ja perinnebiotooppeja niin, että niiden rakennepiirteet ja edellytykset säilyttää niille ominainen lajisto pysyvät yllä.
- Turvataan Linnansaaren torpan kulttuurihistoriallisen ympäristön säilyminen. Edistetään suunnittelualueelle tyypillisen rakennetun kulttuuriperinnön ja maiseman säilymistä.
- Turvataan Natura 2000 -alueen ja kansallispuiston suojelun perusteena olevien lajien ja luontotyyppien suotuisa suojelun taso.
- Huomioidaan suunnittelualan merkitys osana Kolovedeltä Pihlajavedelle ulottuvaa saimaannorpan esiintymisen ydinaluetta.
- Tuetaan tutkimustoiminnan harjoittamista alueella. Tehdään selvityksiä ja suositaan tutkimusta, joka lisää tietämystä alueen käytöstä, luonnosta, kulttuuriperinnöstä ja tärkeimpiin suojelukohteisiin kohdistuvista uhista. Tutkimustietoa hyödynnetään alueen hoidossa, uhanalaisten ja harvinaisten eliölajien suojelussa sekä opastus- ja opetustoiminnassa.
- Parannetaan alueen luonto- ja kulttuuriarvot huomioivan virkistyskäytön ja luontomatkailutoiminnan edellytyksiä osana Saimaan luontomatkailun painopistealuetta.

4 Vyöhykealuejako

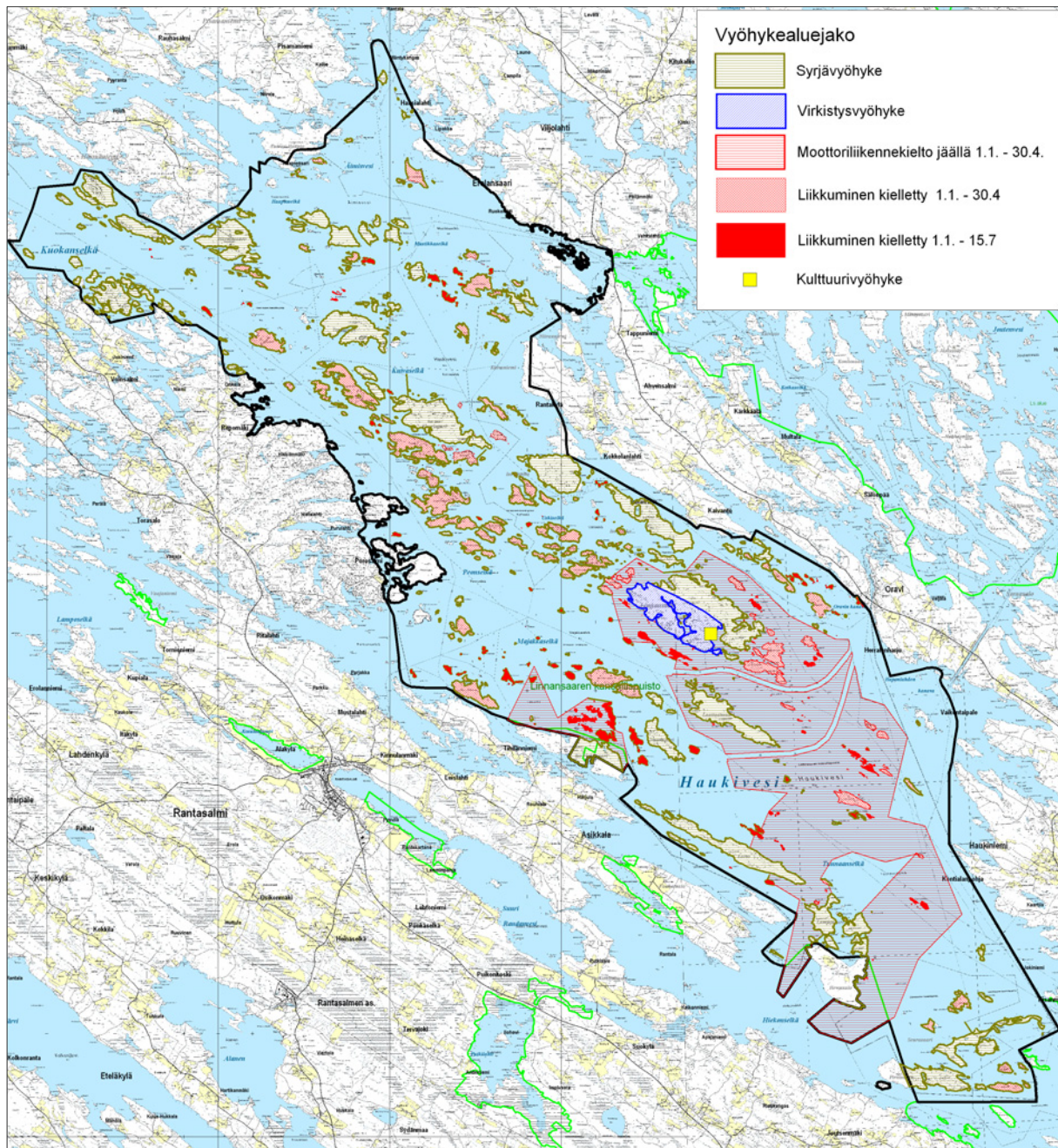
Suunnittelualan maankäytön perustana on sen jakaminen syrjä-, virkistys-, kulttuuri- ja rajoitusvyöhykkeeseen. Vyöhykejako on pitkän aikavälin strateginen linjaus, joka ohjaa alueen käyttöä ja turvaa herkimpien luontoarvojen säilymisen. Vyöhykejaolla ohjataan kävijöitä ja säädellään palvelurakentamista, vastataan eri käyttäjäryhmien tarpeisiin, vähennetään luonnon kulumista ja eläimistöön kohdistuvaa häiriötä, säilytetään luonnonarvot sekä kohdistetaan suojelutoimet luonnonsuojelullisesti tärkeimpiin kohteisiin.

Syrjävyöhyke on pinta-alaltaan 2 171 ha. Se pidetään mahdollisimman luonnontilaisena. Vyöhykkeelle ei rakenneta uusiin paikkoihin palveluvarustusta kuin poikkeustapauksissa, jolloin rakentamisesta laaditaan erillinen toimenpidesuunnitelma. Siellä sijaitsevat palvelurakenteet pidetään mahdollisimman toimivina, ja niitä pidetään yllä ja kunnostetaan tarpeen mukaan.

Virkistysvyöhyke on pinta-alaltaan 237 ha. Sille ohjataan kävijöitä opastuksella ja palvelurakenteilla. Myös uuden palveluvarustuksen rakentaminen vyöhykkeelle on mahdollista. Virkistysvyöhykkeeseen kuuluu Linnansaaren länsiosa sisältäen Linnansaaren torpan ympäristön, saaren pohjoisosassa Linnavuoren ja Perpulan sekä näiden väliin jäävän alueen, jolle saaren polkuverkosto sijoittuu.

Rajoitusvyöhykkeiden kokonaispinta-ala on 6 221 ha, joka muodostuu kolmesta eri vyöhykkeestä. Luonnonarvoiltaan kaikkein herkimmille alueille on muodostettu rajoitusvyöhykkeitä, joilla liikkumista rajoitetaan uhanalaisten ja harvinaisten lajien sekä niiden elinympäristöjen suojelemiseksi. Tällaisia häiriölle alttiita lajeja ja lajiryhmiä ovat suunnittelualueella saimaannorppa, sääksi sekä rantalinnusto. Kansallispuistossa rajoitetaan liikkumista 1.1.–15.7. saimaannorpan ja rantalinnuston kannalta arvokkailla pesimäluodoilla ja saarilla yhteensä 179 ha:n alueella, ja 1.1.–30.4. saimaannorpan pesinnän kannalta arvokkailla saarilla ja luodoilla 1 155 ha:n alueella. Lisäksi 4 887 ha:n kokoisella valtion vesialueella rajoitetaan jäällä liikkumista moottorikäyttöisellä kulkuneuvolla aikavälillä 1.1.–30.4. Esimerkiksi ammatin vaatima liikkuminen ja kiinteistölle kulkeminen ovat perusteita poiketa edellä mainituista rajoituksista. Rajoitusvyöhykkeet perustuvat luonnonsuojelulain (1096/1996) 18. §:ään, ja ne astuvat voimaan Metsähallituksen annettua tähän hoito- ja käyttösuunnitelmaan perustuvan Linnansaaren kansallispuiston järjestyssäännön.

Kulttuurivyöhyke on pinta-alaltaan noin viiden hehtaarin laajuinen. Vyöhykkeeseen kuuluvat Linnansaaren torpan pihapiiri ja kaskialueet.

Kuva 9. Linnansaaren suunnittelualaue vyöhykejako. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

5 Luonto- ja kulttuuriarvot

5.1 Luonnonsuojelu ja -hoito

5.1.1 Nykytila

Linnansaaren kansallispuiston metsissä näkyy yhä selvästi ihmisen toiminnan pitkä historia. Metsien rakenne muuttuu kuitenkin jatkuvasti monipuolisemmaksi metsien luontaisen kehityskulun seurauksena.

Kulttuurivaikutteisten elinympäristöjen kirjo ja niiden ylläpitämä lajisto on monimuotoista. Näiden ympäristöjen – erityisesti niittyjen ja valkoselkätikkametsien – ominaispiirteiden säilyttäminen edellyttää aktiivisia hoitotoimia.

Kallioluontotyypeillä esiintyy kulumiselle altista lajistoa, joka vaatii erityistä huomioimista virkistyskäytön ohjaamisessa.

Järviekosysteemistä riippuvaisista lajeista saimaannorppa on huomionarvoisin. Norppakanta on kasvanut alueella hitaasti viimeiset kaksi vuosikymmentä. Ilmastonmuutoksen myötä kannan kasvu on uhattuna poikasvaiheen kuolleisuuden lisääntyessä.

Linnansaaren alueen vesi- ja rantalinnusto on monipuolisempaa kuin Saimaan järviolueilla keskimäärin. Puiston tunnuslajin sääksen pesimätiheys on poikkeuksellisen korkea. Lokkilintujen pesimäalueina on merkittäviä saari- ja luotoryhmiä, jotka on huomioitava alueen käytön ohjaamisessa, samoin kuin sääksen vakiintuneet pesäpaikat.

5.1.2 Tavoitteet

Luonnon suojelun ja hoidon keskeiset tavoitteet Linnansaarella ovat:

- Suur-Saimaan luonnontilaisen saaristoluonnon ja maiseman säilyttäminen sekä entisen saaristoasutus- ja kaskiviljelykauden maisemien, kasviyhdyksuntien ja eliölaajien suojelu
- erittäin uhanalaisen saimaannorpan suojelu
- lehtojen ja lehtimetsien hoito siten, että niiden erityispiirteet säilyvät.

Alkuperäisen lajiston – erityisesti uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien – esiintyminen turvataan ja elinympäristöjä parannetaan. Tavoitteena on sekä varmistaa alkuperäisen luonnon säilyminen että elvyttää perinteisten maankäyttömuotojen alueelle synnyttämiä elinympäristöjä eli perinnebiotooppeja. Luonnonhoitotöitä tehdään suunnittelualueella vuosittain vähintään 5 ha:n alueella. Myös metsä- ja suolajiston elinolosuhteita parannetaan. Koska alue on osa Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) perusteella suojeltua Natura 2000 -aluetta (SCI-alue), on sen tavoitteen mukaista suojella luontodirektiivin lajeja. Tärkeää on myös kansallisten uhanalais-tarkastelujen perusteella rauhoitettujen lajien sekä uhanalaisten lajien ja eliöyhteisöjen suojelu.

Metsien ja soiden luonnontilaa parannetaan. Erityistä huomiota kiinnitetään Natura 2000 -luontotyyppien määrän ja edustavuuden lisäämiseen. Osalla aluetta on tehty aktiivisia ennallistamistoimia luonnontilaistumisen nopeuttamiseksi. Ennallistamistoimilla pyritään lisäämään metsämaisemaan, metsiköihin ja pienelinympäristöihin vaihtelua, jolla on suotuisia vaikutuksia lajien ja luontotyyppien menestymiseen. Suunnittelualueella on 333 ha metsiä, joille on luontotyyppiinventoinnissa esitetty ennallistamistoimenpiteitä, mutta töitä ei ole vielä toteutettu. Näiden metsikkökuvioiden ennallistamiskelpoisuus sekä ennallistumiskyky arvioidaan, ja soveltuvat kohteet ennallistetaan suunnitelmakauden aikana.

Metsäluontotyyppien osalta tavoitella suunnittelualueella on, että rehevissä havupuuvaltaisissa metsissä on runsaasti lehtipuuta sekapuuna, ja alueella on myös kokonaan lehtipuuvaltaisia kuviota. Lehtomaisten kankaiden ja lehtojen lahoppujatkumo on käynnistynyt, ja lahoppuuta muodostuu luonnostaan tarjoten runsaasti elinympäristöjä valkoselkätikoille. Metsänpohjat ovat valoisia ja lehtokasvillisuus on elinvoimaista.

Linnansaaren Louhimaan kulttuurimaisema-alueella hoidetaan alueelle laadittuun erityissuunnitelmaan (Kanerva 1996) perustuen. Erityissuunnitelmaa päivitetään suunnitelmakauden aikana uuden lajistotiedon ja alueen hoidon menetelmistä karttuneiden kokemusten perusteella. Suunnitelma tulee kattamaan myös kansallispuiston muita entisiä perinnebiotooppeja.

Saimaannorpan suojelun tavoitteena Linnansaaren kansallispuiston alueella on saada kuolleisuutta alentamalla kannan kasvu nykyiseltä noin yhden prosentin tasolta samalle tasolle (5 % / vuosi) kuin olosuhteiltaan vastaavatyypisellä Pihlajaveden alueella.

Häiriöille ja kulumiselle alttiin lajiston ja kasvupaikkojen osalta määritetään niihin kohdistuvat uhat sekä tavoitella, toimenpiteet ja mittarit, joilla uhkia voidaan hallita.

5.1.3 Toimenpiteet

Luonnontilan säilyttäminen

Luonnontilan säilyttäminen on kansallispuiston ja Natura 2000 -alueen ensisijainen suojelumenetelmä; suurimman osan metsistä annetaan kehittyä luontaisesti. Tällaisia ovat kauan koskemattomina olleet metsät, joissa on runsaasti luonnonmetsille tyypillisiä rakennepiirteitä, sekä alueet joita ei ole tarkoituksenmukaista ennallistaa. Metsien ikääntyessä muodostuu erämaisten maisemien ohella elinympäristöjä lahoppuusta riippuvaiselle lajistolle. Luonnontilan säilyttäminen ja rakentamattomuus ovat myös häiriöille alttiin lajiston – kuten saimaannorpan – kannalta keskeisiä suojelukeinoja.

Luonnon kehityskulkuun ei puututa muutoin kuin raivaamalla käytössä olevilta poluilta ja virkistyskäytön rakenteiden läheisyydestä liikkumista kohtuuttomasti haittaavat tai retkeilijöiden turvallisuuden vaarantavat puut. Puustoa voidaan tarvittaessa poistaa myös uuden palveluvarustuksen rakentamisen ja kulttuuriperinnön hoitoon liittyvien töiden yhteydessä.

Käytön ohjaaminen

Vyöhykejaon avulla toteutettava palveluvarustuksen sijoittaminen ja toimintojen ohjaaminen luonnonsuojelun kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla on yksi tärkeimmistä keinoista ohjata kansallispuiston käyttöä. Erityisen häiriöherkille alueille asetetaan vesi- ja rantalinnuston pesinnän sekä saimaannorpan lisääntymisen turvaamiseksi liikkumisrajoituksia. Rajoituksella toteutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 49. §:n vaatimusta luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaamisesta. Myös opastuksella, valvonnalla ja neuvonnalla vaikutetaan alueella liikkuvien ihmisten arvostuksiin ja käyttäytymiseen.

Ennallistaminen ja luonnonhoito

Ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteitä tehdään suunnittelualueella pääasiassa Linnansaaren kansallispuiston runkosuunnitelmassa (Metsähallitus 1994) esitetyillä luonnonhoitoalueilla. Muis- sa osissa puistoa ennallistamis- ja luonnonhoitotyöt painottuvat valkoselkätikan kannalta tärkeille kohteille sekä lehtojen hoitoon – luontotyyppi-inventoinnissa määritellyn toimenpidetarpeen mukaisesti. Luonnonsuojelun tavoitteita palvelevia toimenpiteitä ovat alikasvoskuusikon poisto, lahoppuun tuottaminen ja pienaukotus. Tarvittaessa voidaan tehdä myös muita ennallistamistoimia, jotka perustuvat suunnittelualueen hoidon tavoitteisiin.

Linnansaaren kansallispuistossa on luonnonhoitoalueita, joita hoidetaan kasviyhdyksunnan tai maiseman luonteen tai uhanalaisen eliölajin elinmahdollisuuksien turvaamiseksi. Kansallispuiston laajimmat luonnonhoitoalueet ovat lehtoja, lehtimetsiä ja metsälaitumia. Lehtojen ja lehtimetsien hoidon tavoitteena on tunnusomaisen lajiston säilyttäminen mm. poistamalla niille istutettuja tai luontaisesti levinneitä kuusia. Puistossa hoidetaan myös Linnansaaren torpan alueella kulttuurimaisema-alueita, eli perinteisen maa- ja metsätalouden luomia ympäristöjä rakennuksineen. Kulttuurimaisema-alueen tavoitteena on säilyttää vanhan maankäytön muovaamia ympäristöjä ja tällaisista ympäristöistä riippuvaisia lajeja, joista useat ovat nykyään uhanalaisia.

Aiemmin toteutettuja ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia täydennetään, ja uusia kohteita toteutetaan tarvittaessa erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaisesti. Pienialaisia toimenpiteitä voidaan toteuttaa ilman toimenpidesuunnitelmaa hoito- ja käyttösuunnitelman sekä aiempien toimenpidesuunnitelmien linjausten mukaisesti. Jos toimenpiteet kohdistuvat Natura-luontotyyppiin, alueelliseen ympäristökeskukseen toimitetaan työmaasuunnitelma ennen töiden aloittamista. Mikäli alueella on muinaisjäännöksiä, työmaasuunnitelma toimitetaan myös maakuntamuseolle. Osa ennallistamattomista kuvioista sisältyy alueelle laadittuihin ennallistamisen toimenpidesuunnitelmiin (Heiskanen 2004 ja 2005, Hakulinen 2006).

Ennallistamisen ja luonnonhoidon lähtökohtana on tieto luontotyyppien ja lajien nykytilasta suunnittelualueella, alueen ominaispiirteet sekä suunniteltavien toimenpiteiden odotettavissa olevat vaikutukset luontotyyppiin ja lajistoon. Suunnittelussa on huomioitava tuorein seuranta- ja tutkimustieto eri toimenpiteiden vaikutuksista kohdelajeihin ja luontotyyppiin. Varsinkin uhanalaisten lajien – kuten valkoselkätikan – elinympäristöjen hoidossa toimenpidesuunnittelun lähtökohtana käytetään mittakaavaltaan suuralue- ja maisematason analyysiä, jossa huomioidaan myös laajemmalla alueella lajeille merkityksellisten luontotyyppien luontainen kehityssuunta ja -nopeus.

Lajiston suojelu

Linnansaaren kansallispuiston alkuperäisen lajiston annetaan kehittyä luontaisesti osana puiston ekosysteemiä. Alkuperäistä lajistoa voidaan elvyttää tarvittaessa elinympäristöjen hoitotoimin ja alueelta hävinneitä lajeja palauttaa istutuksin. Lajistoa suojellaan aktiivisesti esimerkiksi ennallistamalla ja hoitamalla harvinaistuneille lajeille soveliaita elinympäristöjä. Lajistoinventoinneissa löydetyt uhanalaisten lajien esiintymät tallennetaan uhanalaistietokantoihin. Jos jokin eliölaji lisääntyy niin, että se vaarantaa kansallispuiston suojelutavoitteen toteutumisen, voi Metsähallitus päättää tällaisen lajin vähentämisestä.

Lajiston suojelun keskeinen keino on suunnittelualueen vyöhykejako. Rajoitusvyöhykkeiden asettamisen tärkein tavoite on saimaannorpan häiriöttömän pesinnän turvaaminen.

Norppa

Verkkokuolleisuuden voidaan tehokkaimmin vaikuttaa vähentämällä suunnittelualueella pyynnissä olevien verkkojen kokonaismäärää (verkkovuorokausia) keväällä ja alkukesällä, jolloin kuutit ovat altteimpia takertumaan verkkoihin. Valtion vesialueille ei myydä verkkolupia 1.11.–30.6. väliselle ajalle. Osakaskuntien vesialueilla verkkokuolleisuutta voidaan vähentää vapaaehtoisten, 15.4.–30.6. väliselle ajalle sovittavien verkkokalastusrajoitusten avulla. Verkkokalastuksen riskit norpalle tuodaan esiin tiedotuksessa ja opastusviestinnässä.

Pesimäaikaista häiriötä vähennetään ohjaamalla virkistys- ja matkailukäyttöä alueellisesti ja ajallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä toteutetaan käytännössä huomioimalla norpan pesimäaikaiset vaatimukset vyöhykejaossa, palveluvarustuksen sijoittamisessa ja käyttötarkoituksessa, sopimus- ja lupakäytännöissä sekä opastusviestinnässä ja tiedottamisessa.

Muu lajisto

Havaitut lepakoiden lisääntymiskoloniat suunnittelualueella säilytetään ja merkittävät ruokailualueet huomioidaan toimenpidesuunnitelmissa. Kulutukselle altis lajisto – kuten kallioluontotyypeillä esiintyvä isomaksaruoho – huomioidaan maankäytön vyöhykejaossa. Virkistysvyöhykkeelle sijoittuvat esiintymät suojataan tarvittavilla retkeilyrakenneratkaisuilla – kuten porrastusten ja kaiteiden avulla.

Maksaruohon esiintymisestä on riippuvainen myös alueelle leimallinen perhosharvinaisuus kalliosinisiipi. Näiden lajien elinympäristöt on kartoitettu puiston alueella, ja niille on esitetty yksityiskohtaiset hoitosuosituksiset (Tikkamäki 2007).

Vesi- ja rantalinnuston arvokkaimmat pesimäalueet suojataan pesimäaikaisilla mairinnousrajoituksilla.

Tulokaslajien torjunta

Vierasperäisten pienpetojen – supikoiran ja minkin – pyyntiä jatketaan. Pienpedot voivat aiheuttaa erityisesti vesi- ja rantalinnustolle paikoin merkittäviäkin pesimätappioita. Tehokkaan pyynnin edellytyksenä on pyynnin alueellinen kattavuus ja ajallinen jatkuvuus.

Vierasperäisistä lajeista kanadanmajava on runsastunut suunnittelualueella voimakkaasti viimeisten kymmenen vuoden aikana; kannan koko on tällä hetkellä noin 200 yksilöä. Majava tuottaa alueelle varsinkin kääpälajistolle arvokasta tuoretta haapalahopuuta. Toisaalta majavan valikoiva ravinnonkäyttö vaikuttaa merkittävästi lehtipuuvaltaisten rantametsien tilaan. Suojelutavoitteiden kannalta merkittävimpiä uhkia kannan kasvaessa ovat majavan valikoivasta ravinnonkäytöstä johtuva valkoselkätikan elinympäristöjen kuusettuminen sekä haapametsiköiden pinta-alan ja etenkin järeiden haavikoiden väheneminen.

Koska kanadanmajava on Suomen luontoon kuulumaton vieraslaji ja on olemassa riski, että sen ilmeisen voimakkaasta runsastumisesta aiheutuu uhkia alkuperäiselle lajistolle (erityisesti äärimmäisen uhanalaiseksi luokitellun valkoselkätikan elinympäristöille), alueen majavakantaa voidaan tarvittaessa varovaisuusperiaatteen mukaisesti rajoittaa. Pynnin tulee tällöin painottua lajistonsuojelullisesti arvokkaimpiin osiin kansallispuistoa, tärkeimmille valkoselkätikan ruokailualueille ja lehtokohteiden läheisyyteen.

5.1.4 Seuranta

Luontotyyppien ja lajiston tilaa suunnittelualueella seurataan Metsähallituksessa voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Luontodirektiivissä (92/43/ETY) mainittujen luontotyyppien ja lajien seuranta toteutetaan ympäristöministeriön antamien ohjeiden mukaisesti. Tärkeimmät seurattavat muutujat ovat luontotyyppien osalta pinta-ala ja edustavuus. Lajiston seuranta perustuu määräajoin toistettaviin luontoinventointeihin ja erillisissä tutkimusohjelmissa tehtyyn tutkimukseen. Esimerkiksi valkoselkätikan osalta seurataan suunnittelualueella tapahtuvia muutoksia pesivien pariin määrissä. Saimaannorppakannan tilaa seurataan vuosittain toteutettavien pesä- ja poikaslaskentojen sekä havaitun kuolleisuuden avulla.

Ennallistamisen vaikutuksia seurataan valtakunnalliseen otantaan perustuvan seurantajärjestelmän avulla. Luonnon- ja valkoselkätikkametsien hoidon vaikutuksia arvioidaan hoitotoimista hyötyvien lajien tilaa seuraamalla. Seurannan periaatteet on esitetty yksityiskohtaisemmin ennallistamisen seurantaohjeissa (Päivinen & Aapala 2007) ja suunnittelualueelle laadituissa ennallistamissuunnitelmissa (Heiskanen 2004 ja 2005, Hakulinen 2006).

5.2 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito

5.2.1 Nykytila

Alueen yleisökäytön ja kulttuuriperinnön suojelun kannalta tärkeimmät kohteet

Kansallispuiston pääsaaren asumisen ja siellä harjoitetun maatalouden myötä muovautunut kulttuurimaisema on monessa yhteydessä katsottu merkittäväksi ja erityisen suojelun arvoiseksi. Entinen torppa ympäristöineen onkin nimetty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi. Linnansaaren torpan pihapiiri on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, lisäksi Linnansaaren kansallispuisto rajautuu toiseen valtakunnalliseksi arvokkaaseen maisema-alueeseen, Heinäveden reittiin. (Ympäristöministeriö 1992, Vauramo 1994)

Linnansaaren torppa ja sen viljelykset pyritään palauttamaan sellaisiksi, kuin ne olivat paikan viimeisen torpparin ja ensimmäisen metsänvartijan Oskari Parviaisen ja hänen perheensä asuessa tilalla. Torpan ympäristön kulttuurimaisemaa hoidetaan niittämällä ja laiduntamalla. Kaskenpoltto aloitettiin uudelleen vuonna 1993, ja sitä on jatkettu vuosittain.

Puiston pohjoisosassa sijaitsevilla Horkansaarilla on myös säilyneitä saaristolatorppien rakennuksia. Suuren Horkan rakennukset ovat pääosin romahtaneet, mutta pihapiirillä on maisemallista merkitystä, ja sitä on pidetty yllä yhtenä alueen perinnebiotooppikohteista. Pienen-Horkan rakennukset edustavat hyvin 1900-luvun alkupuolen rakennustapaa, ja rakennusten korjauksissa on huomioitu niiden alkuperäinen tyyli. Rakennuksilla tontteineen on voimassa oleva vuokrasopimus, jossa vuokralainen on sitoutunut rakennusten ja pihapiirin leimallisten piirteiden säilyttämiseen. Rakennuksia voidaan myös hyödyntää tarpeen mukaan tutkimus- ja virkakäytössä. Pienen-Horkan päärakennuksen ullakolta on löytynyt myös suurin puistosta havaittu isoviikisiippayhdyskunta.

Linnansaaren luoteisosassa sijaitsevan Linnavuoren arvellaan olevan muinaislinna, jota on jo esihistoriallisella ajalla käytetty puolustus-, pako- tai vartiopaikkana. Tästä käyttötarkoituksesta niin vuori kuin koko saarikin on saanut nimensä. Linnansaaren rengaspolun varrella sijaitseva Linnavuori on yksi Saimaan hienoimmista näköalapaikoista ja kansallispuiston suosituin käyntikohde yhdessä Linnansaaren torpan kanssa.

5.2.2 Tavoitteet

Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on alueen historiasta ja kulttuuriperinnöstä kertovien kohteiden säilyttäminen ja vaaliminen. Kulttuuriperintöön liittyviä kohteita voidaan pitää maiseman muistina, joka välittää tietoa nyt ja tulevaisuudessa perinteisestä elämäntavasta sekä vanha-kantaisista elinkeinoista. Kulttuuriarvojen suojelun tavoitteena on myös tuoda esiin kiinnostavia ja monipuolisia kulttuuriperintökohteita, joita luonto-opastuksessa ja -opetuksessa sekä matkailun yritystoiminnassa on mahdollista hyödyntää. Louhimaan tila on poikkeuksellisen hyvin säilynyt esimerkki 1900-luvun alun aikaisesta saaristoasutus- ja kaskiviljelykausien kulttuuriperinnöstä, maisemasta ja rakennuksista, ja se tarjoaa vierailijalle erinomaisen mahdollisuuden tutustua merkittävään aikakauteen alueen maaseutuelinkeinojen kehityksessä ja kulttuurihistoriassa. Yksityiskohtaisemmat tavoitteet Louhimaan kulttuurimaisema-alueen hoidosta on esitetty Linnansaaren kansallispuiston perinnebiotooppien hoitosuunnitelmassa 2009–16 (Niiranen 2009).

5.2.3 Toimenpiteet

Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolailalla (295/1963) ilman, että niistä tehdään erillistä viranomaispäätöstä. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai poistaminen on kielletty ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa. Kiinteitä muinaisjäännöksiä valvoo Museovirasto, jonka kanssa yhteistyössä muinaisjäännösten mahdollinen merkitseminen, esittely ja hoito suunnitellaan. Hoitotoimenpiteet ja niiden seuranta suoritetaan kiinteiden muinaisjäännösten hoito-oppaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti.

Kulttuurimaiseman osana arvokkaat rakennukset säilytetään, ja niitä kunnostetaan museoviranomaisten ohjeiden sekä erillisten toimenpidesuunnitelmien mukaisesti. Hoitotoimia ovat rakennusten seinänvierustojen pitäminen avoimena kasvillisuudesta ja pienimuotoiset, tarvittaessa suoritettavat kunnostustyöt sekä säännölliset palotarkastukset. Linnansaaren torppaa esitellään yleisölle osana Metsähallituksen opastustoimintaa puistossa. Rakennusten käyttö opastukseen tai muuhun soveltuvaan tarkoitukseen turvaa kohteiden säilymisen ja kunnossapidon.

Linnansaaren torpan sekä pihapiirin rakennusten ja rakennelmien ulkoasussa säilytetään 1900-luvun alkuvuosikymmenien tilanne. Rakennuksia korjattaessa sekä uudisrakenteissa käytetään vanhoja seudulle tyypillisiä malleja, menetelmiä ja tarvikkeita, ja torpan sisustus säilytetään nykyisenlaisena.

Louhimaan kulttuurimaisema-alueen maisemanhoidossa pidetään yllä 1800-luvun loppupuolen aikaista kaskeamisen, niiton ja laidunnuksen muovaamaa valoisa lehtipuuvaltaista maisemaa. Säännöllisesti toteutettavia hoitotoimia ovat Sammakkoniemen ja Linnansaaren torpan pihajalkeiden sekä niittyjen pitäminen avoimina niittämällä ja laiduntamalla. Yksityiskohtaisemmat toimenpiteet Louhimaan kulttuurimaisema-alueen hoidosta on esitetty alueelle laaditussa toimenpidesuunnitelmassa (Niiranen 2009).

5.2.4 Seuranta

Suojeltujen rakennusten kuntoa seurataan rakennusten suojelumääräysten ja museoviranomaisten sekä Metsähallituksen voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Suunnittelualueen muun rakennuskannan ja muinaisjäännösten osalta seuranta tehdään alueen huoltokäyntien ja muun hoidon yhteydessä.

6 Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

6.1 Retkeily ja muu luonnon virkistyskäyttö

6.1.1 Nykytila

Suunnittelualue soveltuu palveluvarustuksensa puolesta kohteeksi sekä päiväretkeilyyn että useamman päivän retkille. Tulenteko ja leiriytyminen on sallittu vain erikseen osoitetuilla paikoilla. Puiston alueella on kahdenlaisia rajoitusvyöhykkeitä, joilla liikkuminen on kielletty 1.5.–15.7. tai 1.1.–15.7. Patikkaretkeily suunnittelualueella painottuu pääsaaren merkityille rengaspoluille. Pääsaaren polkujen varrelta löytyvät Linnansaaren torppa perinneympäristöineen, Linnavuoren näköalapaikka sekä Perpulanluhdan tulipaikka. Kaikkien polkujen lähtöpisteenä on Sammakoniemen leirintäalueen opastuspaikka. Pääsaaren polut muodostuvat 2 km:n pituisesta Linnon luontopolusta sekä 5,5 ja 7 km:n rengaspoluista. Tulenteko ja telttailu reitin varrella on mahdollista Sammakoniemen leirintäalueella ja Perpulanluhdan telttailualueella.

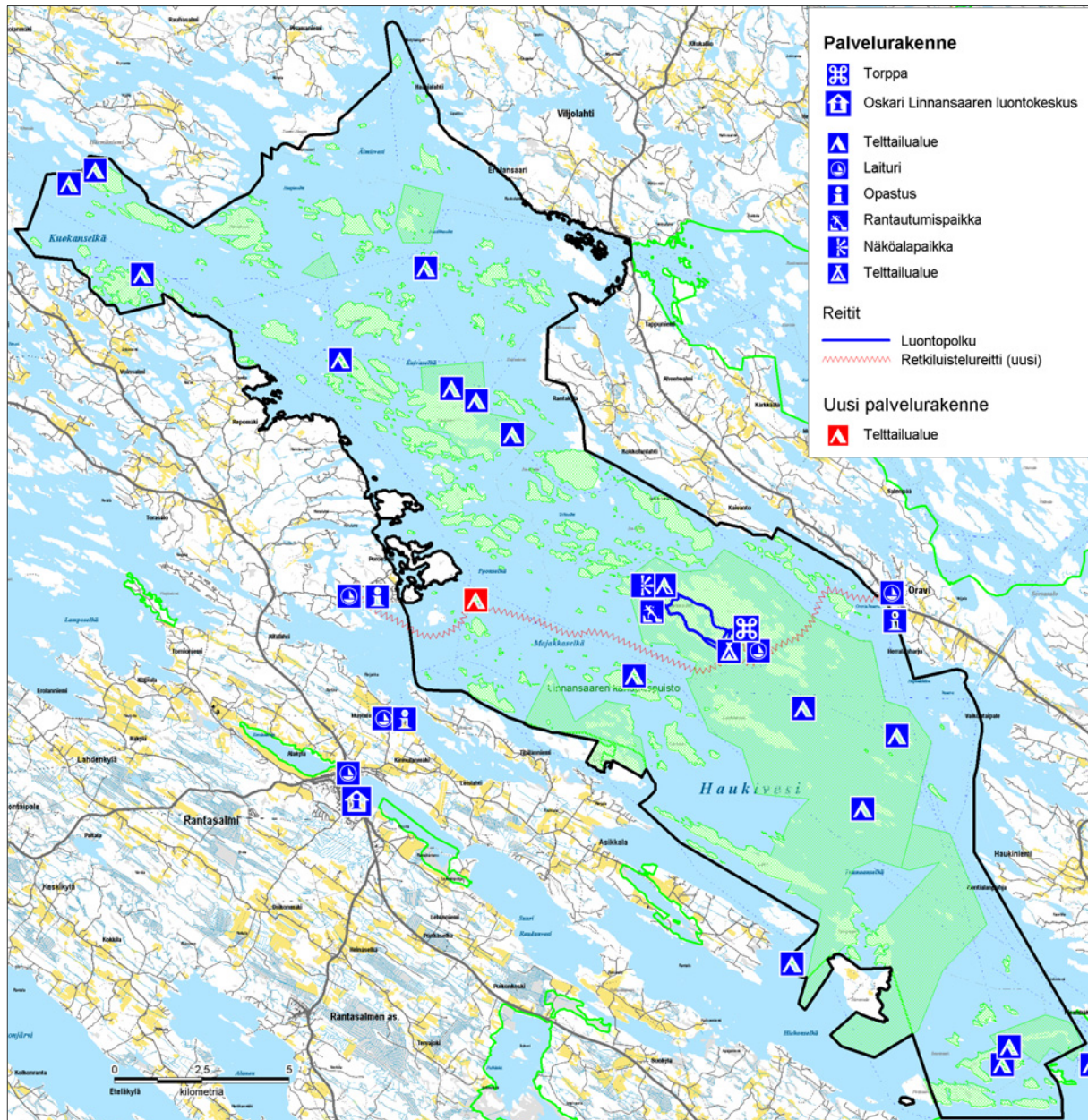
Käyntimäärä, käynnin motiivit ja alueen saavutettavuus

Linnansaaren kansallispuistoon tehtiin 29 000 käyntiä vuonna 2008. Käyntimäärä on ollut nousussa. Linnansaaren kansallispuisto sijoittuu järviolueelle, ja sinne saapuu kävijöitä vesitse joka suunnalta. Puiston läpi kulkee Varkaus–Savonlinna-laivareitti. Puiston pohjoisosiin pääsee Heinäveden tai Joensuun suunnalta Tappuvirran kautta. Pääsaarelle voi tulla idästä joko Oravin tai Haponlahden kanavan kautta. Rantasalmelta puistoon pääsee Mustalahdesta vieraslaiturilta sekä Rantasalmen keskustasta Ketveleen kanavan kautta. Osa kävijöistä saapuu omilla kulkuneuvoilla ja osa käyttää järjestettyjä palveluita.

Kävijäprofiili

Kävijöistä 43 % on päiväkävijöitä ja 57 % yöpyy alueella. Yöpyjät viipyvät keskimäärin kolme vuorokautta ja päiväkävijät keskimäärin neljä tuntia, joten kävijöiden vuotuinen kokonaisviipymä kansallispuistossa on yli 56 000 vuorokautta. Suurin osa päiväkävijöistä tulee paikalle venetaksin kyydissä. Kävijöiden keski-ikä on 42 vuotta, ja heissä on hieman enemmän miehiä kuin naisia. Suurin osa Linnansaaren kansallispuistossa vierailevista tulee alueelle oman perheen kanssa ja saapuu sinne Savonlinnan tai Varkauden seudulta. Ulkomaalaisten osuus kansallispuiston kävijöistä oli vuonna 2006 noin 12 %, mikä on hieman vähemmän kuin edellisessä kävijätutkimuksessa vuonna 1999. Ulkomaalaisten todellinen osuus ei välttämättä ole pienentynyt, vaan muutos voi johtua tutkimusten erilaisesta otantatastavasta. Eniten ulkomaisia kävijöitä tulee Saksasta ja Sveitsistä. Tärkeimmät syyt kansallispuistossa vierailuun ovat maisemat ja luonnon kokeminen sekä melusta ja saasteista pois pääseminen. Kaiken kaikkiaan kävijätutkimuksessa korostui halu olla yhdessä oman seurueen kanssa; muiden kävijöiden kanssa ei juuri haluta olla tekemisissä. Oman rauhan säilyminen vaikuttaa suuresti myös veneilijöiden rantautumispaikan valintaan. (Pulkkinen & Valta 2008)

Linnansaaren alue soveltuu erinomaisesti melonta- ja soutuvenetkeilyyn. Eri puolilla suunnittelualueetta on 18 Metsähallituksen ylläpitämää retkisatamaa (kuva 10). Myös Sammakkoniemen leirintäalue soveltuu hyvin melontaretkeilyyn tukikohdaksi. Tulenteko ja leiriytyminen kansallispuistossa on sallittu vain tarkoitukseen osoitetuilla paikoilla. Uhanalaisten ja harvinaisten lajien lisääntymisen kannalta arvokkaat saaret ja luodot puistossa kuuluvat rajoitusvyöhykkeisiin. Vyöhykkeillä liikkuminen on kielletty joko 1.1.–15.7. tai 1.1.–30.4. (kuva 9, s. 41).

Kuva 10. Linnansaaren suunnittelualueen palveluvarustus. © Metsähallitus 2008, © Maanmittauslaitos 1/MLL/08, © Suomen ympäristökeskus 2008.

6.1.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

- Vesilläliikkujat – erityisesti omin voimin liikkujat (melojat, soutajat) sekä pienveneilijät – ovat Linnansaaren pääkävijäryhmiä, joita ajatellen palveluja ja toimintoja kehitetään. Toinen pääkävijäryhmä ovat reittiliikennettä käyttävät päiväkävijät, joiden määrää pyritään lisäämään. Pääsaari on tärkein päiväkäyntikohde, etenkin Sammakkoniemi ja torppa sekä Linnavuori. Myös risteilyliikenne ja matkaveneilijät pyritään huomioimaan palvelurakenteissa pääsaarella.
- Talvikäytössä suositaan päiväretkiä, ja kävijät ohjataan liikkumaan retkiluistelureittiä pitkin sekä käyttämään reitin varrella olevia taukopaikkoja (Pieni-Lappi, Sammakkoniemi). Talviaikainen liikkuminen maa-alueilla lumikengin tai suksilla suositellaan tehtäväksi pääsaaren virkistysvyöhykkeellä. Osassa puiston saaria on liikkuminen kielletty 1.1.–30.4. Puiston alueelle ei rakenneta talviaikaiseen yöpymiseen soveltuvia majoitustiloja. Talviaikainen (1.1.–30.4.) yöpyminen on sallittu vain puiston pääsaarella Metsähallituksen luvalla.
- Motorisoitu liikkuminen on puistoon kuuluvalla vesialueen rajoitusvyöhykkeellä kielletty jääpeitteiseen aikaan 1.1.–30.4. norpan häiriöttömän pesinnän turvaamiseksi; lupia liikkumiseen voidaan myöntää ammatin vaatimaan liikkumiseen ja kiinteistölle kulkemiseen. Motorisoitua liikkumista – esimerkiksi huollon toteuttamiseksi tai asiakkaiden turvallisuuden takaamiseksi – edellyttävät matkailutuotteet vaativat aina rajoitusvyöhykkeelle sijoittuessaan tuotekohtaisen luvan. Tällaiset toiminnot keskitetään retkiluistelureitille ja sen yhteydessä kulkevalle huolto-uralle (taukopaikkoina Sammakkoniemi ja Pieni-Lappi).
- Sammakkoniemi ja sen lähiympäristö tarjoavat mahdollisuuden vaivattomaan ja turvalliseen liikkumiseen luonnossa. Sammakkoniemen ja torpan välillä pääsee kulkemaan hyvin mm. lastenrattaiden kanssa.
- Yrittäjille ja ryhmille suunnattu varaustaukopaikka voidaan perustaa jonkin olemassa olevan taukopaikan yhteyteen tai uuteen sopivaksi katsottuun paikkaan. Uuden taukopaikan perustaminen vaatii erillisen toimenpidesuunnitelman.
- Luontokasvatus ja leirikoulutoiminta ovat tärkeä ja kasvava osa toimintaa, etenkin Linnansaaren luontokeskus Oskarissa. Maasto-opastusta hoitavat yrittäjät, joiden kanssa tehdään yhteistyötä viestien ja tietojen välittämiseksi.

6.1.3 Seuranta

Luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua koskevalla seurannalla pyritään mittamaan alueen käytössä tapahtuvia muutoksia, käytön vaikutuksia luontoon sekä kävijätyytyväisyyttä. Mittareina käytetään tunnuksia, joita on mahdollista kerätä osana alueen hoidon perustoimintaa.

Kansallispuiston kävijämääriä seurataan Metsähallituksen voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Kävijälaskennassa hyödynnetään mekaanisia ja elektronisia laskureita. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun vaikutuksia seurataan Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti. Ohjeistus ja käytettävä mittaristo perustuvat LAC-menetelmään (Limits of Acceptable Change – hyväksyttävän muutoksen rajat). Retkeilyn ja luontomatkailun vaikutusten seuranta kohdistuu kestävän luontomatkailun periaatteisiin.

Luonnon virkistyskäytön vaikutusten seurannassa käytettävät menetelmät on kirjattu yksityiskohtaisesti Saimaan luontomatkailusuunnitelmaan (Laukkanen 2009). Seuraavassa on esitetty tiivistetysti kestävän luontomatkailun periaatteet ja niihin kytkeytyvät mittarit.

Ekologinen kestävyys

Periaate 1: Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnon suojelua.

Tavoitteena on, etteivät suojelualueille suuntautuva matkailu ja virkistyskäyttö vaaranna uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymiä, ja että luontomatkailu edistää tai ei ainakaan huononna maisema-arvoja. Uhanalaisten ja harvinaisten lajien kantoja ja esiintymiä alueilla seurataan erilaisilla inventoinneilla. Virkistyskäytön ja luontomatkailun aiheuttamien vaikutusten erottaminen muiden tekijöiden aiheuttamista vaikutuksista on joidenkin lajien kohdalla kuitenkin vaikeaa.

- mittari 1: saimaannorppakanta
- mittari 2: Linnavuoren isomaksaruohoesiintymän tila
- mittari 3: sääksen (*Pandion haliaetus*) onnistuneet pesinnät Haukivedellä

Periaate 2: Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän.

Tavoitteena on pitää maaston kuluneisuus virkistyskäyttökohteissa hyväksyttävissä rajoissa ja käyttää merkittyjä reittejä ja huollettuja rakenteita silloin, kun niitä on. Pyritään myös siihen, että retkeily on ympäristöä säästävää ja polttopuun käyttö nuotiopaikoilla on säästäväistä.

- mittari 1: kävijöiden kokemus kuluneisuudesta
- mittari 2: kävijöiden kokemus roskaisuudesta
- mittari 3: maaston kuluneisuusarviointi
- mittari 4: polttopuun menekki

Sosiaalinen kestävyys

Periaate 3: Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä.

Tavoitteena on, että Metsähallituksen toiminta on paikallisesti hyväksyttävää, yhteistyöyrittäjien toiminta on paikallisesti hyväksyttävää, ja kävijät ovat kiinnostuneita alueen kulttuuriperinnöstä. Kuvaavan mittarin löytäminen tähän periaatteeseen on haasteellista.

- mittari: kävijät tutustuvat kulttuurikohteisiin

Periaate 4: Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät.

- mittari: käyntimäärät Linnansaaren kansallispuistossa ja asiakaspalvelupisteissä sekä **luontoon.fi**-sivuston käyntimäärä

Periaate 5: Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat.

Tavoitteena on, että ylläpidetään laadukasta ja viihtyisää virkistysympäristöä, ja asiakkaat osaavat ottaa huomioon muut luonnossa liikkujat.

- mittari 1: käyntimäärä Linnansaaren kansallispuistossa
- mittari 2: kävijöiden kokonaisviipymä
- mittari 3: kävijätyytyväisyysindeksi

Periaate 6: Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat.

Tavoitteena on, että kävijät tuntevat rentoutuvansa ja virkistäytyvänsä luonnossa sekä saavat henkilökohtaisia luontokokemuksia ja elämyksiä. Tavoitteena on myös taata turvalliset palvelurakenteet.

- mittari 1: rentoutuminen on tärkeä syy hakeutua luonnonsuojelualueelle
- mittari 2: rakenteiden kunto

Periaate 8: Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista.

- mittari 1: seurataan kävijöiden ennakko-odotusten toteutumista
- mittari 2: kävijöiden kokonaisviipymä matkailualueella

Periaate 9: Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä.

- mittari 1: yhteistyöyritysten arvio Metsähallituksen luontopalvelujen palveluista ja toiminnasta
- mittari 2: alueen yhteistyöyritysten kanssa järjestetään säännöllisesti tapaamisia

Taloudellinen kestävyys

Periaate 7: Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen.

- mittari 1: luontomatkailun yhteistyösopimusten määrä
- mittari 2: kävijöiden paikallistalouteen jättämä rahamäärä

6.2 Opastusviestintä ja ympäristökasvatus

Opastusviestintä on viestintää, joka pyrkii lisäämään kävijöiden ymmärrystä luonnon- ja kulttuuriperinnön tilan ja oman käyttäytymisen välisestä suhteesta, sekä kannustaa kestävien käyttäytymismallien omaksumiseen (Metsähallitus 2007c). Opastusviestinnän välineitä ovat muun muassa esitteet, julkaisut, verkkopalvelut (luontoon.fi, retkikartta.fi), maasto-opasteet sekä luontokeskusten tarjoamat näyttelyt ja asiakaspalvelu. Opastusviestintää pyritään toteuttamaan myös yhteistyössä yrittäjien kanssa niin, että alueesta kerrotut viestit olisivat yhdenmukaisia suojeluarvojen ja alueiden sääntöjen suhteen.

Metsähallituksen yleiset tavoitteet opastusviestinnän sisällölle:

- parantaa kohteiden saavutettavuutta ja turvallisuutta
- edistää luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelua
- syventää kävijöiden luonto- ja kulttuurielämyksiä
- antaa aineksia ympäristövastuulliseen ja aktiiviseen kansalaiskäyttämiseen.

Opastusviestintä on jaettu kolmeen tasoon: **1) perustiedon tarjonta, 2) herättelevä opastus ja 3) syventävä opastus**. Perustietoa tarjotaan kaikilla alueilla, jotta kävijä voi liikkua turvallisesti ja kestävyuden periaatteet huomioiden. Herättelevällä opastuksella pyritään lisäämään kävijöiden kiinnostusta luontoon, kulttuuriperintöön ja luonnonsuojeluun. Syventävän opastuksen tavoitteena on syventää luontokokemusta ja saada kävijät toimimaan luonnon puolesta. Opastusviestinnän kohderyhmät voidaan jakaa kahteen pääryhmään, jotka ovat kotimaisista ja ulkomaisista matkailijoista sekä lähivirkistäytyjistä koostuvat **vapaa-ajankävijät** ja **opetusryhmät**.

Rantasalmen keskustaajamassa sijaitseva luontokeskus Oskari on Linnansaaren kansallispuiston pääopastuspaikka. Oskarin päänäyttely esittelee Linnansaaren luontoa. Oskarissa on myös auditorio ja käsikirjasto sekä vaihtuvia näyttelyitä. Luontokeskus Oskari tarjoaa monenlaista opetusmateriaalia ja opastettuja kierroksia järviluontoon liittyen.

Saimaan alueilla on tulevaisuudessa kaksi suurempaa asiakaspalvelupistettä: Linnansaaren luontokeskus Oskari Rantasalmella ja Saimaan luontotalo Nestori, jonka toiminnot siirtyivät samaan rakennukseen Savonlinnan maakuntamuseon kanssa vuoden 2008 alussa.

Matkailuyrittäjien rooli on alueella merkittävä. Metsähallituksen opastuspisteet eivät tavoita suurinta osaa puistojen ja alueiden kävijöistä, joten välinevuokraajat, kuljetusten järjestäjät ja muut palvelujen tarjoajat ovat monille retkeilijöille kanava, jonka kautta tietoa alueesta saadaan, ennakkotiedon ja maasto-opasteiden lisäksi. Metsähallituksen lisäksi alueilla toimivilla yrityksillä on opastustoimintaa. Metsähallituksen ja yrittäjien palvelut eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan toisiaan täydentäviä. (Laukkanen 2009)

Suunnittelualuetta käytetään yhdessä Linnansaaren luontokeskuksen Oskarin kanssa melko paljon opetuskohteena. Alueella vierailee vuosittain noin 100 opetusryhmää. Kansallispuistossa käyttö painottuu pääsaarelle, jossa sijaitsee opetuskohteeksi hyvin soveltuva Linnansaaren torppa ja 2 km:n pituinen kansallispuiston maankäyttöä sekä luonnonilmiöitä esittelevä Linnonpolku. Tavoitteena on herättää mm. peruskoululaisten mielenkiinto luontoa kohtaan, sekä tarjota opetus- ja kenttätutkimuskohteita luonnontieteellistä ja matkailualan koulutusta varten.

6.3 Matkailun yritystoiminta

6.3.1 Nykytila

Luontomatkailulla sekä suojelualueilla että myös niiden lähiseuduilla on paikallisesti suuri taloudellinen merkitys. Tunnetuilla suojelualueilla – erityisesti kansallispuistoilla – on myös merkitystä koko seudun imagolle. Metsähallituksen luontopalveluilla ei ole omaa matkailuun liittyvää liiketoimintaa, vaan se tarjoaa puitteet, ohjeistuksen ja toimintaedellytykset alan yrittäjille (Metsähallitus 2010). Kansallispuistossa ja muilla suojelualueilla voidaan useimmiten harjoittaa yritystoimintaa, mutta suojelualueilla yritystoimintaan liittyy aluekohtaisia rajoitteita ja velvoitteita.

Metsähallituksen hallinnoimilla luonnonsuojelualueilla toimivilta yrityksiltä edellytetään käyttöoikeussopimusta. Poikkeuksena on jokamiehenoikeuksien mukainen yritystoiminta, joka on suojelualueilla mahdollista ilman lupaa tai sopimusta. Alueella voi liikkua vapaasti, kuitenkin liikkumisrajoitukset ja mahdolliset muut järjestysäännöissä annetut määräykset huomioiden, mutta huollettujen taukopaikkojen (tulentekopaikkojen ja käymälöiden) käyttö ei kuulu jokamiehenoikeuksiin. Näiden kohteiden hyödyntäminen yrityksen toiminnassa edellyttää lupaa tai sopimusta ja on maksullista. (Metsähallitus 2007b)

Käyttöoikeussopimusten lisäksi yhteistyösopimuksia voidaan tehdä sellaisten yritysten kanssa, jotka sitoutuvat noudattamaan kestävän luontomatkailun periaatteita harjoittaessaan toimintaa suojelualueilla. Metsähallituksen tavoitteena on yhteistyösopimuksen laatiminen aina, kun yritys käyttää suojelu-, erämaa- tai suojeluohjelma-alueita tai muutoin selvästi profiloituu niihin. Yhteistyöyritys saa linkin kyseisen alueen www.luontoon.fi-sivulle ja esitteet Metsähallituksen asiakaspalvelupisteisiin, Metsähallitus järjestää mm. palaute- ja yhteistyöpalavereita sekä antaa kävijätutkimusten ja asiakasseurannan tulokset yritysten käyttöön. Käyttöoikeus- ja yhteistyösopimuksiin liittyvät edut ja velvoitteet näkyvät taulukossa 12.

Taulukko 12. Linnansaaren alueen käyttöoikeussopimuksen edellytykset ja sopimukseen liittyvät hyödyt näkyvät yläruuduissa. Yhteistyösopimukseen liittyvät edellisten lisäksi alemmissa ruuduissa olevat edellytykset ja edut.

Yritys saa	Metsähallitukselta edellytetään	Metsähallitus saa	Yritykseltä edellytetään
<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen: vähintään 1 vuosi tai kausi, enintään 3 vuotta kerrallaan (vuoden 2008 alusta) oikeuden harjoittaa yritystoimintaa alueella ja käyttää sovittuja palvelurakenteita tai rakennuksia kirjalliset perustiedot suojelualueesta, luontomatkailun kestävyydestä ja ympäristöjärjestelmästä 	<ul style="list-style-type: none"> sopimuksen laatiminen kirjallisen perusaineiston toimittaminen yritykselle alueesta, luontomatkailun kestävyydestä ja ympäristöjärjestelmästä (ISO 14001) 	<ul style="list-style-type: none"> tiedot yrityksestä ja yritystoiminnan luonteesta maksun sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä yritykset noudattavat suojelualueiden sääntöjä 	<ul style="list-style-type: none"> käyttöoikeussopimusta vähintään toiminimeä maksua sopimuksesta ja rakenteiden käytöstä raportointia Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän noudattamista (ISO 14001)
<ul style="list-style-type: none"> perehdytystä: suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä kaikkien alueella toimivien yhteistyöyrittäjien kanssa yhteinen palaveri 2 kertaa vuodessa (kevät/syky) kirjallisena käyntimäärät ja kävijätutkimuksen tulokset alueelta, jota sopimus koskee markkinointietua: mahdollisuuden linkkiin tai yhteystietoihin nettiin (www.luontoon.fi / www.outdoors.fi) ja esitemateriaalinsa esille luontokeskuksissa, -taloissa ja -tuvissa tilan sallimissa rajoissa voi osallistua alueen kehittämiseen esim. yhteistyöpalavereissa 	<ul style="list-style-type: none"> yritysten perehdytystä (suojelualue, luontomatkailun kestävyys, ympäristöjärjestelmä) vuosittaisen yhteistyöpalavereiden järjestäminen yrityksille jaetaan alueen vakiomuotoiset kävijätutkimusraportit ja vuosittaiset käyntimäärät linkin tekeminen tai yhteystiedot nettiin luontoon.fi / outdoors.fi tilan sallimissa rajoissa yrittäjän esiteaineisto laitetaan esille asiakaspalvelupisteisiin tiedon jakaminen ja osallistaminen alueen kehittämiseen osallistuminen turvallisuusriskien kartoitukseen 	<ul style="list-style-type: none"> tiedon yrityksen asiakkaiden määrästä ja asiakaskunnan profiilista raportoinnissa ja yhteistyöpalavereissa palautetta palautteen saanti yritykseltä säännöllistä yritykset toimivat ympäristövastuullisemmin yrityksen asiakkaat toimivat ympäristövastuullisemmin 	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyösopimusta raportointia, suoraa palautetta ja asiakaspalautetta osallistuu Metsähallituksen järjestämään perehdytykseen osallistuu Metsähallituksen järjestämiin vuosittaisiin yhteistyöpalavereihin toimittaa yrityksen ajantasaiset yhteystiedot ja www.osoitteen edistää kestävän luontomatkailun periaatteiden toteutumista turvallisuus-suunnitelma

Linnansaaren kansallispuistossa ja lähialueilla sopimusyritykset järjestävät opastettuja retkiä maalla ja vesillä. Valikoimaan kuuluvat esimerkiksi melonta-, kirkkovene- ja soutuveneretket vesillä, luisteluretket jäällä sekä erilaiset luonto- ja patikkaretket maalla. Yrittäjät tarjoavat retkien suunnittelupalveluja sekä vuokraavat kanootteja, kajakkeja ja muita retkeilyvälineitä. Alueilla on myös tarjolla venetaksi-, reittiliikenne- ja tilausristeilypalveluja. (Laukkanen 2009)

Taulukko 13. Sopimusyrittäjien tarjoamien palveluiden jakaantuminen Linnansaaren kansallispuistossa ja puiston lähialueella. Luku kertoo palvelua tarjoavien yritysten määrän alueella. (Laukkanen 2009) * = (sis. myös yhteistyösopimukseen verrattavat sopimukset).

Palvelu	Yritysten määrä
Ohjelmapalvelut	13
Majoitus (mukana myös lähialueilla olevat)	4
Välinevuokraus	6
Ruokailupalvelut	3
Kuljetuspalvelut (risteilyt, venetaksit ym.)	4
Yhteistyöyrityksiä alueella yhteensä*	15

Suunnittelualue on osa Metsähallituksen toimintaansa varten määrittämää Savonlinnan seudun matkailualueita, johon kuuluu Savonlinnan Matkailupalvelu Oy:n toimialue sekä Rantasalmen ja Parikkalan kunnat. Tiiviin yhteistyön ja verkottuneen toimintatavan ansiosta matkailijoille on tarjolla monipuolisia matkailutuotteita.

Vuonna 2007 tehdyn Saimaan alueen yritystutkimuksen (Lindblom 2008) kohteena olivat Saimaan suojelualueilla toimivat Metsähallituksen sopimus- ja yhteistyöyritykset sekä muut yritykset, joiden tiedettiin käyttävän suojelualueita toiminnassaan tai arvioitiin hyötyvän niistä muuten. Linnansaaren kansallispuisto kuului kyselyn Saimaan suojelualueisiin. Kysely lähetettiin 70 yritykselle, joista 33 vastasi. Vastanneista yrityksistä kaksi kolmasosaa oli käyttänyt jotain Saimaan suojelualueista viimeisen vuoden aikana, ja useimmat niistä aikoivat jatkossakin käyttää alueita yritystoiminnassaan.

Pääosa yritysten asiakkaista on suomalaisia (80 %) ja yksityisasiakkaita (66 %). Kesäsesonki näkyy selvästi yrityksissä. Kesä-, heinä- ja elokuu ovat yrityksille vilkkainta aikaa. Kolmen kesäkuukauden aikana käy puolet vuoden asiakkaista.

Pääosa Saimaan yritystutkimukseen osallistuneista yrityksistä tarjosi 1–3 aktiviteettia. Yritysten pienuus ja erikoistuminen näkyvät myös siinä, että yhtä lukuun ottamatta vastanneet yritykset tekivät yhteistyötä muiden yritysten kanssa, ja suurin osa yrittäjistä aikoi lisätä yhteistyötä tulevaisuudessa. Yhteistyön arvioitiin olevan eduksi yritysten menestymiselle.

6.3.2 Tavoitteet, toimenpiteet ja seuranta

Suunnittelualuetta kehitetään Metsähallituksessa osana Saimaan matkailun painopistealuetta. Heinäveden Kermajärveltä alkava suojelualueiden ketju muodostaa **Saimaa**-nimisen toiminnallisen aluekokonaisuuden, johon Savonlinnan seudun matkailualueen luontoon ja kulttuuriin liittyvä ohjelmapalvelutoiminta tukeutuu.

Linnansaaren kansallispuistossa ja lähialueilla luontomatkailuyritysten palvelutarjonta on laajaa. Tiiviin yhteistyön ja verkottuneen toimintatavan ansiosta matkailijoille on tarjolla laadukkaita matkailutuotteita.

Matkailun yritystoiminnan tulee perustua Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteisiin, ja matkailun painopistealueilla sen vaikutuksia tulee seurata luontomatkailun ympäristövaikutusten arvioinnista laaditun ohjeistuksen mukaisesti.

Saimaan suojelualueille on valmistunut luontomatkailusuunnitelma (Laukkanen 2009), jossa myös Linnansaaren kansallispuiston osalta retkeilyä ja matkailun yritystoimintaa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet on määritelty tarkemmin.

Yrityspalautte kerätään sopimusyrittäjiltä vuosittain ja käydään läpi yhdessä yrittäjien kanssa. Sopimusyrittäjätapaamiset järjestetään kahdesti vuodessa. Luontomatkailusuunnitelmassa määritelty mittaristo (LAC) otetaan käyttöön. Uusi yritystutkimus Saimaan suojelualueille on tarkoitus toteuttaa vuonna 2012. Uusi luontomatkailusuunnitelma on tarkoitus laatia vuonna 2017.

6.3.3 Hoito- ja käyttösuunnitelman ja matkailuhankkeiden yhteensovittaminen

Hoito- ja käyttösuunnitelman keskeisenä lähtökohtana on ollut Linnansaaren kansallispuiston tärkeimpien luonto- ja kulttuuriarvojen turvaaminen, mikä on edellytys myös kestäväälle virkistyskäytölle ja elinkeinotoiminnalle suunnittelualueella sekä osin myös lähiympäristössä. Samanaikaisesti hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa on laadittu Saimaan suojelualueiden luontomatkailusuunnitelma (Laukkanen 2009). Tämä toimenpidesuunnitelma tarkentaa hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettyjä linjauksia retkeilyn ja matkailun yritystoiminnan osalta. Luontomatkailusuunnitelman kautta myös lähiseudun matkailuyritykset on saatu varsin kattavasti mukaan suunnittelemaan suojelualueiden kestävä matkailukäyttöä, mikä edistää kestävä luontomatkailun periaatteisiin sitoutumista. Tiivis yhteistyö matkailuyritysten ja kansallispuiston hoidosta vastaavan henkilöstön välillä on välttämätöntä myös kansallispuiston kävijöitä mahdollisimman hyvin palvelevien ratkaisujen löytämiseksi puiston hoito- ja kehittämistoimenpiteissä.

Hoito- ja käyttösuunnitelman yhtenä tavoitteena on myös valtakunnallisten ja maakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistäminen suunnittelualueen ja siihen kytkeytyvien maankäytön toimintojen kokonaisuuden osalta. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on pyritty huomioimaan lähiympäristön maankäytön kehittymisen asettamat haasteet suunnittelualueen suojeluarvojen turvaamisessa ja samalla luomaan edellytyksiä suunnittelualueelle suuntautuville, alueen luonteeseen soveltuville harrasteille ja matkailutuotteille. Pitkäjärven, kestävä kehitykseen perustuvan matkailutoiminnan edellytys on, että myös suunnittelualuetta ympäröiville matkailun kehitysvyöhykkeille muodostuvien toimintojen mittakaavassa ja laadussa huomioidaan läheisen Natura-alueen keskeiset suojeluarvot. Tämä edellyttää olemassa olevan tiedon aktiivista hyödyntämistä ja laadittujen suunnitelmien jalostamista käytäntöön. Käytännössä paras tapa tähän pääsemiseksi on yhteisen pöydän toimintatapa: riittävän laaja-alainen ja jatkuva yhteistyö alueita suoraan tai epäsuorasti koskevien hankkeiden valmistelussa ja toteutuksessa.

6.4 Palvelurakenteiden huolto

Jätehuolto

Jätehuollossa noudatetaan Metsähallituksen ympäristö- ja laatu järjestelmän määräyksiä sekä roskattoman retkeilyn periaatteita. Jätteen syntyminen pyritään minimoimaan. Varsinaisia jätteen keräys- tai lajittelupisteitä ei ole, vaan retkeilijät huolehtivat itse jätteistään. Maastossa syntyvän biojätteen voi kompostoida taukopaikkojen käymälöissä, palava jäte voidaan polttaa tulipaikoilla, ja kävijät itse kuljettavat sekajätteen alueen ulkopuolelle jätteenlajittelupisteisiin.

Polttopuuhuolto

Tulipaikoilla käytetään alueen ulkopuolelta hankittua tai luonnonhoitokohteilta kertyvää puuta. Polttopuuhuolto pyritään tekemään ensisijaisesti veneellä sekä jääpeitteiseen aikaan ennen norpan lisääntymiskautta.

Rakenteiden kunnossapito

Palvelurakenteiden kuntoa tarkkaillaan osana puiston huolto- ja valvontatöitä. Havaitut puutteet ja viat korjataan.

Huollon järjestäminen

Linnansaaren huolto- ja hoitotöiden tehokas järjestäminen edellyttää, että lähitulevaisuudessa rakennetaan huoltotukikohta Oraviin sekä kalustovaja Linnansaaren pääsaarelle. Linnansaaren torpan lähialueelle rakennettavan kalustovajan toteutuksessa tulee huomioida alueen maisemalliset erityisavoitteet. Kustannukset on eritelty taulukossa 14 (s. 65).

7 Tutkimus

Metsähallitus vastaa suunnittelualueen perusinventoinneista sekä ennallistamistöiden peruseurannasta, mutta ei tee varsinaista tutkimusta. Metsähallituksen alueet ovat avoimia tutkimustoiminnalle. Metsähallitus on kiinnostunut kaikesta alueella tehtävästä tutkimuksesta, ja osallistuu tarvittaessa alueiden hoidon ja käytön kannalta keskeisten tutkimusten suunnitteluun ja maastotöiden järjestelyihin. Tutkimusten maastotöihin tarvitaan Metsähallituksen myöntämä tutkimuslupa. Suunnitelmakauden aikana tehtävän tutkimuksen tulee tukea hoidon ja käytön keskeisiä tavoitteita. Tutkimuksen tulisi ennen kaikkea tuottaa tietoa, jota voidaan käyttää hyväksi seurattaessa alueella esiintyvien uhanalaisten eliölajien tilaa ja uhkatekijöitä, metsien ennallistamista, hoitotoimenpiteiden vaikutuksia lehtojen, tikkametsien ja perinnebiotoppien tilaan sekä virkistyskäytön vaikutuksia alueen luontoon.

8 Muu käyttö

8.1 Marjastus ja sienestys

Kansallispuiston rajoitusosille annettuja liikkumiskieltoaikoja lukuun ottamatta kaikilla kävijöillä on jokamiehen oikeuksien mukaisesti mahdollisuus marjastaa ja kerätä hyötysieniä koko suunnittelualueella. Muiden kasvinosien tai kasvien, sienten, jäkälien, hyönteisten, kivien tai muiden luonnonesineiden kerääminen tai vahingoittaminen on kielletty.

8.2 Kalastus

Kansallispuiston vesiä koskevat tavanomaiset valtion vesialueiden kalastuslupajärjestelyt. Onkiminen ja pilkkiminen on luvallista maksutta. Viehevälisein kalaa pyytävän 18–64-vuotiaan henkilön tulee maksaa valtiolle kalastuksenhoitomaksu ja lunastaa läänikohtainen viehekalastuslupa tai Metsähallituksen viehekalastuslupa. Pyydyskalastukseen tarvitaan valtion kalastuksenhoitomaksun lisäksi Metsähallituksen Haukiveden lupa-alueen pyydyslupa. Linnasaarenlampi on rauhoitettu kaikelta kalastukselta. Kotitarve- ja virkistyskalastajien tärkeimmät saaliskalat ovat ahven, hauki, kuha ja muikku. Vetouistelijat tavoittelevat ensisijaisesti järvitaimenta ja -lohta; myös kuha on kiinnostava laji etenkin keskikesällä. Haukiveden kokonaiskalansaalis on kasvanut vuoden 1979 saaliista 315 tn (6,44 kg/ha) vuoteen 2001 lukemaan 418 tn (8,53 kg/ha) (Eronen 2005).

Haukiveden kalastusalueelle on laadittu vuosiksi 2005–2015 kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma (Eronen 2005), jossa on määritelty toiminnalliset tavoitteet alueen kalatalouden kehittämiseksi ko. ajanjaksona. Kalastusalueen päätöksellä on mm. alamittoja nostettu seuraavasti: järvilohi 50 cm, nieriä 60 cm ja kuha 40 cm. Lisäksi yli 10 m syvillä vesialueilla tulee käyttää vähintään 55 mm:n solmuvälin verkkoa. Pintaverkkokalastus 0–3 m pinnasta on kielletty yli 10 m syvillä vesillä 22.6.–22.7.; säädöksellä suojellaan järvilohen vaelluspoikasia (Järvilohistrategian suositus). Kalastusalue on myös esittänyt vuotuisia istutussuosituksia tärkeimmistä kalalajeista, mm. kuha 1-k 100 000 kpl ja järvitaimen 2–4 v noin 10 000 kpl. Metsähallitus voi osallistua istutuksiin tarpeen mukaan kalastuspaineesta ja kalakantojen tilasta riippuen. Vuosina 2007–2008 Metsähallituksen Haukiveden pyydyslupa-alueella on myyty noin 25 lupaa vuodessa vastaten 100 verkkoa, joten kalastuspaine on pieni.

Suunnittelualueella toimii useita ammattikalastajia, jotka kalastavat troolilla, nuotalla, isorysällä ja verkolla. Metsähallituksen omalle vesialueelle ammattikalastusluvut myönnetään keskitetyn haun perusteella, viimeksi syksyllä 2008 vuosille 2009–2011. Lisäksi ammattikalastajille voidaan myöntää kalastuslain (286/1982) 18. §:n mukaisia lupia Metsähallituksen osuuskäyttöön osakaskuntien vesillä. Ammattikalastajien tärkein saaliskala on muikku, mutta myös kuha ja made ovat tärkeitä lajeja etenkin talvella.

Verkkokalastus on saimaannorppakannan suurin yksittäinen uhkatekijä, johon voidaan aktiivisilla toimenpiteillä vaikuttaa sekä Linnansaaren Natura 2000 -alueella että laajemmin koko norpan elinalueella. Vuonna 1999 maa- ja metsätalousministeriö päätti eräiden aikuisillekin saimaannorpille vaarallisten kalastusmenetelmien ja -välineiden käytön laaja-alaisista rajoituksista saimaannorpan elinalueilla. Asetus koski käytännössä Saimaalla olevia Natura-alueita ja siten myös suunnittelualueita. Nykyisen asetuksen (223/2009) piiriin kuuluvat keskeiset norpan elinalueet myös Natura-alueiden ulkopuolella.

Kevääseen 2014 saakka voimassa oleva asetus kieltää seuraavat pyyntivälineet:

- pitkäsiima ja muu koukkupyödyys, jossa käytetään syöttinä kalaa tai kalanpalaa
- verkko, jonka liina tai riimu on tehty monisäikeisestä langasta (multifiililanka)
- solmuväliltään alle 60 mm:n verkko, jonka liina tai riimu on tehty 0,17 mm paksummasta yksisäikeisestä langasta (monofiililanka)
- solmuväliltään 60 mm:n tai sitä suurempi verkko, jonka liina tai riimu on tehty 0,20 mm paksummasta yksisäikeisestä langasta
- päältä avoin isorysä ja muu isorysää vastaava seisova pyydys, jonka solmuväli on yli 55 mm, sekä sellainen isorysä, joka ei ole päältä avoin.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 26.8.2008 työryhmän selvittämään, miten saimaannorpan suojelu ja kalastus Saimaalla voitaisiin toteuttaa siten, että saimaannorpan suojelutavoitteet sekä vapaa-ajan- ja ammattikalastajien edut tulisivat turvattuina. Työryhmä antoi raporttinsa 30.12.2008. Ryhmä esitti keväisten verkkokalastusrajoitussopimusten markkinoinnin tehostamista. Sopimusalueiden määrätavoitteeksi asetettiin 1 500 km² vuoden 2010 loppuun mennessä. Ellei tavoitetta saavuteta, esitetään verkkokalastuksen kieltämistä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ajalle 15.4.–30.6. vuoden 2011 alusta alkaen seuraavien viiden vuoden ajaksi.

Toukokuun 2009 alusta voimaan tullut uusittu asetus noudattaa työryhmän linjauksia. Asetus laajentaa merkittävästi aikuisillekin norpille vaarallisten kalastusmenetelmien ja -välineiden käyttöä koskevaa rajoituspinta-alaa. Lisäksi asetuksen määräyksillä ohennetaan sallittujen verkkojen lankavahvuutta. Aiempaan asetukseen nähden tehdyt muutokset tulevat vähentämään aikuisten norppien hukkumista verkkoihin.

Alueella on norpan poikasten eli kuuttien elinmahdollisuuksien turvaamiseksi rajoitettu kalastusta vuosittain 15.4.–30.6. yhteensä yli 150 km²:n alueella, joista osakaskuntien kanssa tehdyillä sopimuksilla noin 96 km²:n ja Metsähallituksen omalla päätöksellä 58,5 km²:n alueella (kuva 8, s.23). Valtion vesialueilla verkkokalastus on kielletty 1.12.–30.6. Saimaannorpan suojelua edistävästä kalastusrajoituksesta hyötyvät myös saimaannieriä, järvilohi ja kuha.

8.3 Metsästys

Metsästys on Linnansaaren kansallispuistossa asetuksen 932/1981 perusteella kielletty. Alueelle myönnetään kuitenkin lupia vierasperäisten lajien pyyntiin sekä hirvenajoon.

Metsästyskäytännöt suunnittelualueella säilyvät pääsääntöisesti nykyisellään. Metsähallitus voi edelleen myöntää lupia vierasperäisten lajien pyyntiin. Lupia voidaan myöntää myös muun kuin vierasperäisen lajin pyyntiin, jos laji lisääntyy alueen suojelutavoitteisiin nähden haitallisessa määrin.

Haavoittuneen riistaeläimen jäljittäminen, avuttomassa tilassa olevan eläimen auttaminen ja lopettaminen sekä haltuunotto on koko kansallispuiston alueella sallittu. Koiran käyttö sekä kytkettynä että irrallaan on jäljityksessä sallittu. Haavoittamistilanteesta on viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle. Riistaeläimen haltuunottoon alueella, johon metsästysseuralla ei ole metsästys-oikeutta (ajo-oikeus), tarvitaan Metsähallituksen myöntämä lupa.

8.4 Puuston käyttö

Linnansaaren kansallispuistossa ei harjoiteta metsätaloutta. Puustoa voidaan kuitenkin käyttää palveluvarustuksen ylläpidon tarpeisiin. Tarvittaessa puuta voidaan myös myydä, mikäli sitä on tarvetta korjata pois luonnonhoitokohteilta.

8.5 Maastoliikenne ja muu liikkuminen

Liikkuminen moottorikäyttöisillä vesikulkuneuvoilla

Kansallispuistossa moottorikäyttöisillä vesikulkuneuvoilla liikkuminen on Linnansaaren lampea lukuun ottamatta sallittu. Liikkumisen tulee tapahtua mahdollisuuksien mukaan laivaväyliä pitkin. Linnansaaren saaristoinen kansallispuisto on kävijöiden saavutettavissa ainoastaan vesitse. Puiston läpi kulkee Varkaus–Savonlinna-laivareitti. Puiston pohjoisosiin pääsee Heinäveden tai Joensuuun suunnalta Tappuvirran kautta. Puiston pääsaarelle voi tulla idästä joko Oravin tai Haponlahden kanavan kautta. Rantasalmelta puistoon pääsee Mustalahdesta vieraslaiturilta sekä Rantasalmen keskustasta Ketveleen kanavan kautta. Osa kävijöistä saapuu omilla kulkuneuvoilla ja osa käyttää järjestettyjä palveluita.

Maastoliikenne

Maastoajoneuvoliikenne on yleensä ristiriidassa luonnonsuojelualueiden suojelutavoitteiden kanssa, joten siihen ei pääsääntöisesti myönnetä lupia. Ilman erillistä lupaa alueella voidaan kuitenkin liikkua viranomaisten toiminnan – kuten suojelualan huollon, valvonnan ja poliisi- tai pelastustoimen – tehtävissä. Maastoliikenteen osalta noudatetaan maastoliikennelakia (1710/1995), luonnonsuojelulakia (1096/1996) sekä Metsähallituksen luontopalvelujen maastoliikenneperiaatteita (Metsähallitus 2007b). Maastoliikennelupia myönnettäessä toisiaan vastaavissa tapauksissa menetellään yhdenmukaisella tavalla. Kansallispuistoon kuuluvilla, kuvassa 9 (s. 41) esitetyillä vesialueilla rajoitetaan moottorikäyttöistä liikkumista jäällä 1.1.–30.4. Ammatin vaatima liikkuminen ja kiinteistöille kulkeminen ovat jatkossakin perusteita moottoriliikenteelle erikseen määritetyllä tavalla. Rajoitusvyöhykkeen läpi osoitetaan lisäksi väylät, joita pitkin liikkuminen on edelleen mahdollista. Väylät merkitään tarpeen mukaan; merkitsemisestä vastaa Metsähallitus.

Ratsastus ja koiravaljakoilla liikkuminen

Ratsastus ja koiravaljakoilla liikkuminen on kansallispuiston alueella sallittu vain Metsähallituksen luvalla.

Retkiluistelu

Retkiluistelu on suunnittelualueella voimakkaasti suosiotaan kasvattava liikkumismuoto. Luistelu harrastetaan syksyn ensijäillä ennen lumipeitteen tuloa jäätilanteen mukaan lähinnä ohjattujen retkien muodossa, sekä myöhemmin talvella Oravista Porosalmelle aurattua ja ylläpidettyä luistelureitillä pitkin. Varsinkin moottoroiduilla kulkuneuvoilla tapahtuva pesimäaikainen liikkuminen saimaannorpan lisääntymisalueilla voi häiritä pesintää ja lisätä kuuttien menehtymisriskiä. Tämän vuoksi retkiluisteluaitin huollossa käytetään merkittyä väylää, jota voidaan hyödyntää myös puiston muissa huoltoajoissa. Retkiluisteluaitin vaikutuksia saimaannorpan pesintään seurataan, ja reitin linjaus tarkistetaan vuosittain ajantasaisen pesäpaikka-aineiston perusteella.

9 Toimenpidesuunnitelmat

Suunnittelualueelle on laadittu ja vahvistettu seuraavat toimenpidesuunnitelmat:

- Linnansaaren valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma ja metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma (Heiskanen 2004)
- Linnansaaren kansallispuiston metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma ja valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma 2005–2012 (Heiskanen 2005)
- Linnansaaren kansallispuiston ennallistamisen, valkoselkätikkametsien ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma no 3 (Hakulinen 2006).

Lisäksi alueelle on laadittu aiemmin toimenpidesuunnitelmia vastaavia suunnitelmia: mm. Linnansaaren kansallispuiston Louhimaan kulttuurimaisema-alueen erityissuunnitelma (Kanerva 1994) ja Linnansaaren valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma (Marjokorpi 1995).

Jatkossa toimenpidesuunnitelmia edellyttävät mahdollinen vanhojen rakennusten kunnostus tai palveluvarustuksen rakentaminen syrjävyöhykkeelle. Luvussa 6.1.2 esitetään, että yrittäjille ja ryhmille suunnattu varaustaukopaikka voidaan perustaa jonkin olemassa olevan taukopaikan yhteyteen tai muuhun sopivaksi katsottuun paikkaan puiston alueella. Uuden taukopaikan perustaminen vaatii erillisen toimenpidesuunnitelman.

Toimenpidesuunnitelmat vahvistaa Metsähallitus.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

10 Käytön ohjaus, sopimukset, järjestyssääntö ja laajentaminen

Käytön ohjaus

Linnansaaren kansallispuiston hallinnasta ja hoidosta vastaa Metsähallitus. Natura-alueeseen kuuluvien yksityisten suojelualueiden hoitotöiden suunnittelu ja toteutus ovat myös Metsähallituksen vastuulla; muilta osin yksityismaiden vastuuviranomaisena toimii ympäristökeskus. Merkittävän osan Natura-alueen pinta-alasta muodostavat yhteiset vesialueet, joiden hallinnasta ja hoidosta vastaavat osakaskunnat.

Sopimukset

Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita koskevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia tehdään, ja voimassa olevia sopimuksia jatketaan Metsähallituksen voimassa olevan ohjeistuksen mukaan. Sopimukseen perustuva toiminta ei saa vaarantaa luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelun tavoitteita eikä olla ristiriidassa alueen perustamistarkoitusta toteuttavien muiden käyttömuotojen – kuten jokamiehenoikeuksiin perustuvan virkistyskäytön – kanssa. Sopimukseen tai lupiin perustuvaa alueen käyttöä suunnittelualueella ovat esimerkiksi rakennusten, teiden ja johdinalueiden käyttö, metsästys, luontomatkailun yritystoiminta ja tutkimus.

Järjestyssääntö

Linnansaaren kansallispuistolle on laadittu luonnonsuojelulain (1096/1996) 20. §:n mukainen järjestyssääntö, jota on tarpeen päivittää tässä suunnitelmassa esitettyjen, erityisesti talviaikaista liikkumista koskevien muutosten vuoksi.

Ympäröivä maankäyttö ja laajentaminen

Linnansaaren kansallispuisto vastaa nykykoossaan laajuudeltaan vuoden 1981 laajennusasetuksessa (932/1981) esitettyä tavoiterajausta. Puiston laajentamiseen rajauksen ulkopuolelle ei ole tarvetta. Jatkossa puistoa pyritään laajentamaan hankkimalla rajauksen sisällä edelleen yksityisomistuksessa olevia kiinteistöjä osaksi kansallispuistoa. Samoin saimaannorpan pesimäalueina merkittävien vesialueiden ja luotojen hankkiminen osaksi puistoa on mahdollista.

11 Turvallisuus ja pelastustoiminta

Metsähallitus vastaa ylläpitämiensä kohteiden osalta siitä, että palveluvarustus on kunnossa ja täyttää sille asetetut yleiset ja erityiset turvallisuusvaatimukset. Metsähallituksen henkilökunnan työtapojen, -välineiden sekä muiden työskentelyyn liittyvien turvallisuusnäkökohtien osalta noudatetaan voimassa olevia työsuojeluohjeita. Työsuojelunäkökohtiin liittyvä palaute käsitellään viipymättä, ja mahdolliset epäkohdat korjataan.

12 Valvonta

Linnansaaren kansallispuiston valvonnasta vastaa Metsähallitus. Päätoimisten erä- ja luontovalvojen lisäksi valvontaan osallistuu jokainen Metsähallituksen työntekijä muiden tehtäviensä ohella. Valvonta kohdistuu luonnonsuojelulain ja järjestyssäännön noudattamiseen ja muihin rauhoitusmääräyksiin sekä luvallisuuden valvontaan. Erityisesti valvonnassa kiinnitetään huomiota saimaannorpan suojelemiseksi annettujen kalastus- ja liikkumisrajoitusten valvontaan. Muita valvonnan painopisteitä ovat roskaantumisen ja luvaton tulenteko sekä leiriytyminen. Valvonta on luonteeltaan rikkomuksia ennaltaehkäisevää, ja sitä tehostetaan myös toiminnasta tiedottamalla.

13 Yhteistyö

Linnansaaren kansallispuistoon kohdistuu paljon eri intressitahojen odotuksia. Metsähallitus pyrkii hoitamaan ja kehittämään aluetta yhteistyössä eri intressiryhmien kanssa siten, että mahdolliset ristiriitatilanteet voidaan minimoida. Yhteistyön keinoja ovat avoin tiedottaminen, yhteishankkeet, osallistavat ja sitouttavat suunnittelumenetelmät sekä säännölliset kokoukset keskeisten yhteistyötahojen kanssa.

Tärkeimpiä yhteistyötahoja ovat alueen kunnat ja paikallinen väestö, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon ympäristökeskukset, Museovirasto, Etelä-Savon maakuntaliitto, maakunnalliset ja paikalliset kalatalousviranomaiset, -järjestöt ja vesialueiden omistajat, riistanhoitopiiri ja -yhdistykset sekä metsästysseurat, retkeily- ja luonnonsuojelujärjestöt sekä erityisesti kestävän luontomatkailun osalta paikalliset yrittäjät ja matkailuelinkeinon toimijat.

14 Resurssit ja aikataulu

Virkistyskäyttö

Suunnitelmakaudella Linnansaaren kansallispuistossa tehtävät palvelu- ja huoltovarustuksen ja opastusviestinnän kehittämistoimenpiteet (korvaus- ja uusinvestoinnit) on lueteltu taulukossa 14.

Taulukko 14. Suunnitelmakaudella Linnansaaren kansallispuistossa tehtävät palveluvarustuksen ja opastusviestinnän kehittämistoimenpiteet (korvaus- ja uusinvestoinnit). * = rakennusten ja rakenteiden korjaus.
** = Opastaulujen materiaalin uusiminen kansallispuiston lähtöpisteissä ja talviaikaisen käytön huomiominen.
Yki = Rantasalmen ympäristökasvatusinstituutti.

Kohde	Vastuu	Aikataulu	Kustannus €
PALVELU- JA HUOLTOVARUSTUS			
Linnansaari			
Retkikatamien rakenteiden laadun parantaminen	MH	2010–	15 000/v
Sammakkoniemen leirintäalue*	MH/yritys	2009–2010	50 000
Sammakkoniemen opastuskatoksen päivittäminen	MH	2009–2010	10 000
Opastaulut ja talvikäyttö**	MH/yritys	2009–2010	6 000
Huoltotukikohta Oraviin	MH	2010	170 000
Kalustovaja Linnansaaren pääsaareen	MH	2009	20 000
LUONTOKESKUS			
Oskari			
Norpan pesä	MH	2009	4 000
2–3 uutta leirikouluohjelmaa	MH/yrittäjät	2009–2010	6 000
Geopolku / Myllyrannan kehittäminen	Yki/kunta/MH	2009–	
SUOJELUALUEIDEN JA MATKAILUYRITYSTEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN			
Yrittäjätapaamiset 2 kertaa vuodessa	MH/	jatkuva	
(Netti)kirje kahdesti vuodessa	sopimus-		
Yrityspalaute kerätään ja käsitellään vuosittain	yritykset		
KÄVIJÄ- JA YRITYSTUTKIMUKSET			
Linnansaaren kävijätutkimus	MH	2011	6 000
Saimaan yritystutkimus	MH	2012	6 000
KESTÄVYYDEN ARVIOIMISMENETELMÄN (LAC) KEHITTÄMINEN SEKÄ SEURANTA			
	MH	jatkuva	ei lisäkust.

Linnansaaren ja Koloveden kansallispuistoissa on Saimaan puistoalueeseen kuuluvista vesistökohteista runsaimmin palveluvarustusta. Alueen retkikatamien ja Sammakkoniemen sekä Linnansaaren torpan palveluvarustusta on uusittu viime vuosina eri hankkeissa tarvittavilta osin. Suunnitelmakauden aikana virkistyskäytön rakenteita on tarpeen uusia taulukon 14 mukaisesti. Korvausinvestointien tarve retkikatamien palvelurakenteiden osalta Linnansaaren kansallispuistossa on pitkällä aikavälillä keskimäärin 15 000 € vuodessa. TE-keskus on rahoittanut Saimaan suojelualueiden investointirakentamista viime vuosina hyvin, ja nämä investoinnit on kohdistettu ensisijaisesti jo olemassa olevan palveluvarustuksen laadun ja toiminnallisuuden parantamiseen, joten rakenteet ovat pääosin hyväkuntoisia.

Ennallistaminen ja luonnonhoito

Linnansaaren alueelle suunnitellut ennallistamistyöt on pääosin toteutettu ennallistamissuunnitelmien mukaisesti. Suunnitelmissa on eritelty tarkemmin myös töiden kustannukset. Yksittäiset jäljellä olevat kuviot, joilla toimenpiteet katsotaan tarkoituksenmukaisiksi, ennallistetaan luvun 5.1.3 mukaisesti.

Muut kustannukset

Muita hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttamiseen liittyviä kustannuksia ovat mm. esitettyjen rajoitusvyöhykkeiden maastomerkinnot sekä suojelualuekiinteistön muodostamiseen ja maastomerkinnot liittyvät kustannukset. Nämä kustannukset on arvioitu noin 13 000 euron suuruisiksi.

15 Suunnitelman vaikutusten arviointi

15.1 Ekologiset vaikutukset

Luontotyyppi- ja lajikohtaisessa arvioinnissa selvitetään alueen luontotyypit ja lajit sekä niihin kohdistuvat vaikutukset, vaikutukset Natura-alueeseen kokonaisuutena ja vaikutusten merkittävyys (Söderman 2003). Suunnittelualueen luontoarvot selvitettiin kattavasti vuosien 2004–2005 aikana tehdyssä luontotyyppi-inventoinnissa. Lajistoa selvitettiin kattavasti linnuston, lepakoiden, uhanalaisten putkilokasvien sekä kalliosinisiiven osalta. Alueella on lisäksi tehty lukuisia erillis-selvityksiä ja seurantaa mm. saimaannorpan, valkoselkätikan, perhosten ja kasvillisuuden osalta.

Arvioinnin lähtökohtana Linnansaaren alueella on kysymys siitä, tulevatko luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen I luontotyypit (taulukko 7, s. 18) sekä liitteiden IV(a) ja II lajit saukko, saimaannorppa, kirjoverkkoperhonen ja idänlelväsammal riittävässä määrin turvatuiksi suunnitelmassa esitetyillä suojelutoimenpiteillä, ja heikentävätkö hoito- ja käyttösuunnitelmassa ehdotetut toimenpiteet näitä luontotyyppisiä ja lajien elinympäristöjä. Arvioinnissa hankkeen vaikutus-alueena on koko Linnansaaren Natura 2000 -alue.

Osana tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden vaikutusten arviointia on olennaista tarkastella suunnittelualueen lisääntyneen virkistyskäytön ja kävijämäärän aiheuttamaa kulumisriskiä ja lajistoon kohdistuvaa häiriötä. Riskianalyyseissä käytetään hyväksi kestävän luontomatkailun periaatteista johdettuja kestävyuden mittareita. Lähtökohtana kestävyuden arvioinnissa tulee olla hyväksyttävän muutoksen rajat (LAC). Mittareiden perusteella virkistyskäytön kestävyyttä voidaan arvioida määrittämällä ekologisesti hyväksyttävänä pidettävät rajat alueen luonnontilassa tapahtuville muutoksille.

Linnansaaren Natura-alueen suojelun toteutuskeinoina ovat maa-alueilla luonnonsuojelulaki (1096/1996) sekä maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), vesialueilla sopimus, maastoliikenne-laki (1710/1995), vesiliikennelaki (463/1996) ja kalastuslaki (286/1982).

Luontotyypit

Suunnitelman toteuttaminen ei merkittävästi vaikuta **humuspitoisten järvien ja lampien** tilaan. Pitkällä aikavälillä niiden luonnontilaisuus lisääntyy valuma-alueiden palautuessa luonnontilaan. Suunnittelualueella on vain muutamia **lähteitä**, joiden edustavuus on melko hyvä. Pienet **metsä-luhdat** ovat edustavuudeltaan pääosin hyviä. Suunnitelma ei merkittävästi vaikuta näihin luontotyypeihin.

Ojitusten ja muiden metsätaloustoimien kohteena olleet **vaihettumis- ja rantasuot** sekä **puustoi-set suot** ennallistetaan, jolloin niiden luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala voi kasvaa. Osalla alueen pienialaisista ojitetuista soista vesitalous on palautunut tai palautuu melko nopeasti luonnontilaisen kaltaiseksi myös ilman aktiivisia ennallistamistoimia. Virkistyskäyttöä ohjataan mm. vyöhykejaolla, mikä vähentää suolajistolle aiheutuvia häiriöitä.

Boreaalisia luonnonmetsiä ennallistetaan tuottamalla lahoppuuta, tekemällä pienaukkoja ja polttamalla. Ennallistamisen seurauksena luonnontilaisten metsien pinta-ala ja edustavuus lisääntyvät. Suunnitelma ei vaikuta oleellisesti **harjumetsiin**. Virkistyskäyttö voi aiheuttaa paikallista kulumista lähinnä poluilla, mutta alueen luonnolle siitä ei aiheudu merkittävää haittaa. **Lehtojen**

annetaan kehittyä luonnonvaraisina, ellei kuusten poistaminen ole tarpeen lehtolajiston säilyttämissiksi. Ajan myötä sekä boreaalisten luonnonmetsien että lehtojen metsärakenne muuttuu edustavammaksi.

Silikaattikalliot ovat erittäin herkkiä kulumiselle. Vyöhykejaon avulla pystytään kuitenkin hallitsemaan luontotyyppiin kohdistuvaa virkistyskäyttöä ja ehkäisemään vaurioita.

Taulukko 15. Vaikutukset Linnansaaren suunnittelualueen Natura-luontotyypeihin.

Luontotyyppi	Vaikutukset		Kuvaus vaikutuksista	Ei merkittäviä vaikutuksia
	Virkistyskäyttö	Ennallistaminen ja luonnonhoito		
Harjumetsät	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa; voi olla harjulajistolle sekä haitallisia että hyödyllisiä vaikutuksia.	
Vaihtumis- ja rantasuot		x	Edustavuus paranee.	
Hakamaat ja kaskilaitumet		x	Edustavuus paranee.	
Kosteat suurruohoniityt				x
Kuivat ja tuoreet runsaslajiset niityt		x	Edustavuus paranee.	
Kasvipeitteiset silikaattikalliot	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Kallioiden pioneerikasvillisuus	x		Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Boreaaliset luonnonmetsät	x	x	Luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa. Virkistyskäyttö voi kuluttaa. Käytön ohjauksella ehkäistään vaurioita.	
Boreaaliset lehdot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	
Metsäluhdat		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat.	
Puustoiset suot		x	Luonnontila ja edustavuus paranevat ja pinta-ala kasvaa.	

Lajit

Saimaannorppa on EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä II mainittu ensisijaisen tärkeä eliölaji. Ensisijaisen tärkeä laji on Euroopan yhteisön alueella erittäin uhanalainen, ja yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen suojelemisesta lajin luontaisella levinneisyysalueella. Tämän lisäksi saimaannorppa on mainittu myös luontodirektiivin liitteessä IV(a). Luontodirektiivin liitteessä IV(a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty (Luonnonsuojelulaki 1096/1996, 49 §). Saimaannorppa on Suomessa erittäin uhanalainen (EN) laji (Rassi ym. 2001) ja luonnonsuojelulain 47. §:n mukaan erityisesti suojeltava laji.

Saimaannorpan suojelu on keskeinen lähtökohta tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden kannalta. Tärkein työkalu norpan pesimärauhan turvaamisen osalta on vyöhykejako. Rajoitusvyöhykkeiden avulla talviaikainen liikkuminen voidaan ohjata norpan kannalta vaarattomille alueille. Rajoituksilla toteutetaan luonnonsuojelulain 49. §:n kieltoa lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämisestä. Verkkokalastuksen osalta suunnittelualueella on hyvät mahdollisuudet alentaa kalanpyydyskuolleisuutta nykytasolta.

Linnansaaren kansallispuiston talviaikaiset virkistyskäytön aktiviteetit voivat lisätä jonkin verran saimaannorpan pesimäaikaista häiriötä. Ylläpidetty luistelureitti ja siihen kiinteästi liittyvät rakenteet ovat paras tapa järjestää talviaikaisia aktiviteetteja ohjaamalla liikkuminen luistelu-uralle ja sen välittömään lähiympäristöön.

Kokkosen ym. (2006) tekemän tarkastelun mukaan talvella 2004–2005 Porosalmen ja Oravin välille avattu luistelureitti on saattanut muuttaa norppien pesimätilannetta luistelureitin ympärillä. Kahtena luistelureitin perustamisen jälkeisenä vuonna aiemmin luistelureitin lähistöllä sijainneita pesintöjä on siirtynyt kauemmas reitin alueelta. Kahden vuoden seurannan perusteella siirtymiä ei kuitenkaan voida vielä tulkita yksin luistelureitistä johtuviksi, vaan syynä voivat olla myös muut ympäristöolosuhteet, välivuodet synnytyksessä tai luontainen vaihtelu pesäpaikan valinnassa.

Idänlehväsammal on luontodirektiivin liitteessä II mainittu laji ja Suomen vastuulaji. Laji on maassamme esiintyvistä metsäsammalista kasvupaikkansa suhteen vaateliain. Sitä tavataan lähinnä kalkkipohjaisissa tuoreissa vanhoissa kuusilehdoissa. Yleisimpiä kasvupaikkoja ovat käenkaali-oravanmarja- tai käenkaali-sudenmarjatyyppin lehdot, lehtomaiset kankaat tai puronotkelmat. Etelä-Savossa idänlehväsammalta ei ole Linnansaaren lisäksi tavattu muualta.

Tärkein suojelutoimenpide lajin kannalta on luonnontilan säilyttäminen. Lajin esiintymispaikka Linnansaareissa on tiedossa, eikä sinne osoiteta tässä suunnitelmassa toimintoja, jotka voisivat vaarantaa lajin säilymistä. Lehtojen ja lehtomaisten kankaiden varttuessa lajin vaatimukset täyttävien uusien elinympäristöjen määrä alueella todennäköisesti kasvaa.

Kirjoverkkoperhonen on luontodirektiivin liitteissä II ja IV mainittu sekä kansallisin säädöksiin rauhoitettu laji, jota uhkaa erityisesti avointen alueiden sulkeutuminen. Sitä on tavattu Linnansaaren kansallispuistossa kahdesta eri paikasta. Laji esiintyy eteläisessä Suomessa harvalukuisena; muissa Euroopan maissa laji on hyvin harvinainen. Tyypillisiä elinympäristöjä lajille ovat pienet metsäaukiot.

Kirjoverkkoperhosen – kuten muidenkin puoliavoimilla alueilla viihtyvien lajien – elinympäristöjä hoidetaan suunnittelualueella pääasiassa metsälaidunnuksen ja pääsaareissa pienialaisen kaskeamisen avulla. Myös lehtojen hoidon ja metsien ennallistamisen yhteydessä syntyy lisää valoisia alueita ja pienialaisia aukioita, joista laji hyötyy.

Kokonaisuutena tässä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt toimet vaikuttavat myönteisesti alueen luonnonoloihin. Tämän suunnitelman toteuttaminen ei todennäköisesti merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden perusteella alue on liitetty Natura 2000 -verkostoon.

15.2 Sosiaaliset vaikutukset

Tämän suunnitelman sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arvioinnissa lähtökohtana on biodiversiteettisopimuksen periaatteisiin pohjautuva ekosysteemilähestymistapa, joka painottaa ekologisten toimintojen ja rakenteiden ymmärtämisen tärkeyttä ja säilyttämistä, mutta korostaa samalla ihmisten merkitystä sekä ekosysteemien hoitomenetelmien kehittämistä joustavampaan suuntaan (Metsähallitus 2010).

Käytännössä ekosysteemilähestymistavan soveltaminen suojelualueilla tarkoittaa sitä, että suojelualueiden hoitoa suunnitellaan kokonaisvaltaisesti parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen yhdessä niiden paikallisten yhteisöjen kanssa, jotka tavalla tai toisella hyödyntävät alueita. Lähtökohtana on, ettei monimuotoisuuden säilymistä tai muita suojeluarvoja vaaranneta, mutta pyritään kuitenkin löytämään keinot paikallisen luonnonkäytön perinteen jatkamiseen ja toimeentuloedellytysten turvaamiseen.

Keskeinen keino viedä eteenpäin edellä mainittuja tavoitteita on suojelualueiden parempi kytkeminen ympäröivien alueiden maankäyttöön sekä suojelualueiden monikäytön mahdollisuuksien kestävä hyödyntäminen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää paikallisten ihmisten osallistamiseen suojelualueiden käytössä ja hoidossa. Suojelualueiden tulee kytkeytyä niitä ympäröivien laajempien alueiden käyttöön ja eri toimialojen luonnonvarojen hyödyntämiseen.

Koska suojelualueet ovat erottamaton osa omaa ympäristöään, myös suojelualueiden hoidon ja käytön tulee omalta osaltaan tukea tervettä aluetaloutta ja tasapainoista maaseudun kehittämistä. Metsäntutkimuslaitos selvitti Linnansaaren kansallispuiston merkitystä lähialueen maaseudun asukkaille vuonna 2007 tehdyssä tutkimuksessa (Suomi ym. 2007). Tutkimuksen mukaan suojelualueiden suunnitteluun osallistamisella on keskeinen merkitys maaseudun asukkaiden asennoitumiseen kansallispuistoa kohtaan. Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että suojelualueiden suunnittelu tulisi toteuttaa tiiviissä yhteistyössä paikallisväestön kanssa.

Linnansaaren kansallispuistolla on hyvin monenlaisia merkityksiä paikallisille asukkaille. Kansallispuiston vaikutus koko seudun kehittymiseen nähdään myönteisenä erityisesti perinteisen kulttuurin ja identiteetin vahvistumisen ansiosta. Paikallisväestön mielestä kansallispuiston tärkein tarkoitus on kauniin saaristomaiseman säilyttäminen. (Suomi ym. 2007) Maisemien ja luonnon kokeminen ovat myös tärkeimmät motiivit vierailta puistossa (Pulkkinen & Valta 2008). Tässä suunnitelmassa on esitetty toimenpiteet, joilla voidaan turvata alueen käytön kannalta herkimät suojeluarvot. Tärkeimpien suojeluarvojen turvaaminen muodostaa myös perustan alueen kestäväälle virkistyskäytölle sekä luontomatkailulle.

15.3 Taloudelliset vaikutukset

Suomen ym. (2007) tutkimuksen mukaan paikalliset ovat kokeneet kansallispuistosta aiheutuneen taloudellisesti sekä hyötyä että haittaa. Suoria hyötyjä on saatu pääosin kansallispuistoon kytkeytyvän matkailun yritystoiminnan kautta. Taloudellisia haittoja on koettu aiheutuneen erityisesti puiston laajentamisen yhteydessä tehdyistä maanhankinnoista sekä rauhoitusmääräysten mukanaan tuomista käytön rajoituksista esimerkiksi metsätalouden, rantarakentamisen, metsästyksen ja kalastuksen osalta. Kaiken kaikkiaan sekä taloudellista hyötyä saaneiden että taloudellista haittaa kärsineiden osuus oli kuitenkin hyvin pieni. Lähes kolme neljäsosaa tutkimuksen vastaajista koki, että kansallispuisto oli vaikuttanut seudun kehittymiseen myönteisesti. Kansallispuiston taloudellista merkitystä pidettiin tärkeänä, sillä yli 70 % vastanneista koki, että kansallispuisto oli parantanut erityisesti matkailuyritysten ja luontoon perustuvien yritysten toimintamahdollisuuksia. Paikallisväestön keskuudessa kansallispuiston uskotaan tulevaisuudessa edelleen lisäävän matkailuyrittäjyyttä ja kohentavan alueen imagoa.

Linnansaaren kansallispuiston kävijätutkimuksen (Pulkinen & Valta 2008) mukaan Linnansaaren kansallispuiston kävijät käyttävät rahaa matkansa aikana keskimäärin 250 euroa, mediaanin ollessa 112 euroa. Summan kohdistumisesta Savonlinnan matkailualueelle tai Linnansaaren kansallispuiston lähialueelle voi esittää ainoastaan suuntaa antavia arvioita; joka tapauksessa kansallispuistossa vierailevat muodostavat seudun palveluntarjoajille merkittävän asiakasryhmän ja miljoonissa liikkuvan kassavirran.

Kansallispuistossa suoritettavista toimenpiteistä aiheutuu investointikuluja, jotka koostuvat lähinnä palveluvarustuksen rakentamisesta ja palkkakuluista. Lisäksi alueen ylläpidosta aiheutuu kuluja. Investointiin ja ylläpitoon suunnattavat varat suhteutetaan kävijämääriin kustannustehokkaiden ratkaisujen aikaansaamiseksi.

Tämän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset toimenpiteet lisäävät työllisyyttä sekä välillisesti että välittömästi. Ennallistamistyöt on pääosin toteutettu aiemmin laadittujen toimenpidesuunnitelmien mukaisesti. Sen sijaan luonnonhoitotyöt – kuten niittyjen, lehtojen ja tikkametsien hoito – ovat luonteeltaan ylläpitoa vaativia ja tarjoavat työtilaisuuksia suunnitelmakauden aikana työmaiden suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa. Työmaiden toteutus lisää työmahdollisuuksia metsäpalveluyrittäjille. Myös alueella tehtävä tutkimus tarjoaa työtilaisuuksia sekä mahdollisuuksia opinnäytetöiden tekoon. Lisäksi työpaikkoja muodostuu opastustoiminnan, luonto-opetuksen ja erityisesti luontomatkailun kautta. Työpaikkojen syntyminen vaikuttaa positiivisesti paitsi aluetalouteen, myös alueen sosiaalisiin olosuhteisiin.

Linnansaaren kansallispuiston kehittäminen lisää alueen tunnettuutta ja vetovoimaa matkailukohteena, ja siten vaikuttaa positiivisesti seudun elinkeinoelämään. Palveluvarustuksen parantaminen ja toimintaedellytysten luominen paikallisten yritysten tarjoamille oheispalveluille kasvattavat puiston kävijämäärää ja alueen matkailutuloja.

Lähteet

- Ahti, T., Hämet-Ahti, L. & Jalas, J. 1968: Vegetation zones and their sections in northwestern Europe. – *Ann. Bot. Fenn.* 5: 169–211.
- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. – 2. korj. p. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. 194 s.
- Asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista 932/1981.
- Elme, A.-L. & Vänskä, T. 1999: Luontomatkailukohteen kehittäminen kävijätutkimuksen avulla. Case: Linnansaaren kansallispuiston kävijätutkimus 1999. – Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu, matkailun koulutusohjelma Travelia. 76 s. + liitteet.
- Eronen, T. 2005: Haukiveden kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2005–2015. – Tietoevä. 40 s. + liitteet.
- Etelä-Savon maakuntakaava. – Etelä-Savon maakuntavaltuusto hyväksynyt 29.5.2009. Vahvistettavana ympäristöministeriössä.
- Etelä-Savon maakuntaliitto 2001: Etelä-Savon seutukaava.
- Euroopan unionin lintudirektiivi 79/409/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 92/43/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Annettu 21.5.1992.
- Hakulinen M. 2006: Linnansaaren kansallispuiston ennallistamisen, valkoselkätikkametsien ja luonnonhoidon toimenpidesuunnitelma (no 3). – Julkaisematon raportti. 20 s.
- Heiskanen I. 2004: Linnansaaren valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma ja metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma. – Julkaisematon raportti. 19 s.
- 2005: Linnansaaren kansallispuiston metsien ennallistamisen toimenpidesuunnitelma ja valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma 2005–2012. – Julkaisematon raportti. 17 s.
- Junninen, K 2007: Suojelukohteiden lajistoinventoinnit 2007–2008. Mäntymetsien käävät -osahankkeen loppuraportti 27.5.2008. – Asianhallintanumero 3485/41/2006. Metsähallitus, Lapin luontopalvelut.
- Kalastuslaki 286/1982.
- Kansallispuistokomitea 1976: Kansallispuistokomitean mietintö. – Komiteanmietintö 88. 199 s.
- Kanerva 1996: Linnansaaren kansallispuiston Louhimaan kulttuurimaisema-alueen erityissuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 33. 40 s.

- Kumpulainen J. 2006: Linnansaaren kansallispuiston historiaselvitys. – Julkaisematon moniste. Metsähallitukselle tehty korkeakouluharjoittelu.
- Laki eräiden uusien luonnonsuojelualueiden perustamisesta valtionmaille 634/1956. – Linnansaaren kansallispuiston perustamislaki.
- Laki eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta kansallispuistoiksi ja luonnonsuojelupaikoiksi 674/1981.
- Laukkanen, M. 2009: Saimaan suojelualueiden luontomatkailusuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 64. 65 s.
- Lindblom, H. 2008: Saimaan alueen yritystutkimus 2007. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 103. 63 s.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.
- Maastoliikennelaki 1710/1995.
- Marjokorpi, A. 1995: Linnansaaren kansallispuiston valkoselkätikka-alueiden hoitosuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 27. 71 s.
- Metsähallitus 1994: Linnansaaren kansallispuiston runkosuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 17. 71 s.
- 1996: Linnansaaren kansallispuiston Louhimaan kulttuurimaisema-alueen erityissuunnitelma. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 33. 40 s.
- 2002: Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. – 3. uud. p. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 64. 42 s.
- 2007a: Matkailuyhteistyön ohje. – Julkaisematon ohje. Diaarinumero 1024/530/2007.
- 2007b: Metsähallituksen luontopalvelujen maastoliikenneperiaatteet. – Diaarinumero 1420/01/2007.
- 2007c: Opastusviestinnän sisältöä ja taustaa. – Metsähallitus, luontopalvelut.
- 2010: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 127. 93 s.
- Muinaismuistolaki 295/1963.
- Niiranen M. 2009: Linnansaaren kansallispuiston perinnebiotooppien hoitosuunnitelma 2009–2016. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus, luontopalvelut. 18 s.
- Pelkonen, A. 1902: Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta. – Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja XXII. Helsinki.

- Pulkkinen, S. & Valta, V. 2008: Linnansaaren kansallispuiston kävijätutkimus 2006. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 86. 56 s.
- Päivinen J. & Aapala K. (toim.) 2007: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 83. 98 s.
- Rassi, P. Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmän raportti. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 432 s.
- Sarvanne H., Tanskanen A. & Yrjölä, R. 2005: Linnansaaren kansallispuiston linnustaselvitys vuonna 2005. – Käsikirjoitus. 38 s.
- Soininen A. 1954: Rantasalmen historia. – Pieksämäki.
- Suikki A. 1999: Linnansaaren kansallispuiston kasvillisuus. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 106. 51 s.
- Suomi, O., Petäjäistö, L. & Selby, A. 2008: Linnansaaren kansallispuiston merkitys lähialueen maaseudun asukkaille. – Metlan työraportteja / Working Papers of the Finnish Forest Research Institute 84. 36 s.
- Söderman T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109. 196 s.
- Tikkamäki, T. 2007: Kalliosiniivien esiintyminen Linnansaaren kansallispuistossa vuosina 2005–2007. – Julkaisematon raportti. Metsähallitus.
- Ustinov, A. 2006: Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelma. – Etelä-Savon ympäristökeskuksen monistesarja 70. 73 s.
- Valtioneuvoston päätös 2000: Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. – Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000, Opas 5. 55 s.
- 2005: Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.
- Valtioneuvoston päätös 1998: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä 20.8.1998. – Helsinki. 84 s. + 2 liitettä.
- 2002: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä 8.5.2002. – Helsinki. 41 s.
- 2005: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen täydentämisestä 2.6.2005. – Helsinki. 41 s.
- Valtiosopimus 943/1999. – Euroopan lepakoiden suojelua koskeva EUROBATS-sopimus.
- Vauramo A. 1994: Linnansaaren torppa. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 29. 106 s.
- Vesilaki 264/1961.

Vesiliikennelaki 463/1996.

Vihervaara, P. 2005: Linnansaaren kansallispuiston lepakkoinventointi 2005. – Julkaisematon raportti. 13 s.

Ympäristöministeriö 1992: Arvokkaat maisema-alueet. – Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto.

Ympäristönsuojelulaki 86/2000.

Linnansaaren suunnittelualan maankäyttöanalyysi

Analyysissä nykyisen paineen suuruus (sarake **Tilanne**) on arvioitu asteikolla 0–3, missä

- 0 = ei painetta
- 1 = vähentynyt paine
- 2 = paine ennallaan
- 3 = lisääntynyt paine.

Taulukossa on esitetty ne vaikuttavat tekijät, joista on arvioitu kohdistuvan paineita suunnittelu-alueeseen. **Aste**-sarake kertoo paineen suuruuden, joka on laskettu kertomalla keskenään paineen arvioitu laajuus, vaikutus ja pysyvyys (arvojen selitykset alla).

Laajuus:

- 0 = ei havaittava
- 1 = paikallinen (alle 5 %)
- 2 = laikuittainen (5–15 %)
- 3 = laaja-alainen (15–50 %)
- 4 = joka puolella (yli 50 %)

Vaikutus:

- 0 = ei havaittava
- 1 = vähäinen
- 2 = haitallinen
- 3 = voimakas
- 4 = erittäin voimakas

Pysyvyys:

- 0 = ei vaikutusta
- 1 = lyhytaikainen (alle 5 v)
- 2 = keskipitkä (5–20 v)
- 3 = pitkäaikainen (20–100 v)
- 4 = pysyvä (yli 100 v)

* = (suunnittelualan läheisyydessä)

Vaikuttava tekijä	Nykyinen paine				
	Tilanne	Laajuus	Vaikutus	Pysyvyys	Aste
Aiempi metsätalous	1	3	1	3	9
Soiden ojittaminen	1	1	1	3	3
Nykymetsätalous	0				
Kalastus	2	3	2	3	18
Metsästys	0				
Rakentaminen*	3	2	2	3	12
Maastoliikenne	3	2	2	3	12
Retkeily	2	3	1	2	6
Saastuminen (öljy)	2	1	2	2	4
Vesistöolojen muutos	1	4	1	1	4
Umpeenkasvu (lehdot ja tikkametsät)	3	2	2	3	12
Rehevöityminen	1	2	1	2	4
Tulokaslajit	3	3	2	2	12
Kulttuurikohteiden hoitamattomuus	3	2	2	2	8

Lausuntoyhteenveto

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta pyydettiin lausunto seuraavilta 32 taholta: Rantasalmen kunta, Varkauden kaupunki, Savonlinnan kaupunki, Etelä-Savon ympäristökeskus*, Pohjois-Savon ympäristökeskus*, Etelä-Savon TE-keskus*, Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ry*, Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys ry*, Savonlinnan maakuntamuseo, Museovirasto, Etelä-Savon maakuntaliitto*, Etelä-Savon riistanhoitopiiri*, Savonlinnan riistanhoitoyhdistys, Rantasalmen riistanhoitoyhdistys, Kangaslammin riistanhoitoyhdistys, Haukiveden kalastusalue, Pidä Saaristo Siistinä ry, Savonlinnan Pursiseura ry*, Rantasalmen Pursiseura ry, T:mi Trillivikla, Saimaan Eräelämys Oy, T:mi Pertti Paldanius, Blue Outdoor Oy, Savonlinnan Laivat Oy, Oy Vip Cruise Ltd, Saimaan Safarit Oy, Juvan moottorikelkkailijat ry, Saimaa Holiday Oravi, Saimaa Holiday Rantasalmi & Savonlinna, T:mi Juha Taskinen, Savonlinnan matkailu ry, Kolovesi Retkeily Ky. * = lausunto saatu. Lisäksi lausunnon antoivat Keski-Savon ympäristölautakunta ja Varkauden pursiseura. Suunnittelun kuluessa järjestettiin kaikkiaan seitsemän yleisötilaisuutta, joihin osallistui noin 160 henkilöä. Tilaisuuksista on laadittu muistiot, ja annettu palautte on mahdollisuuksien mukaan huomioitu suunnitelman sisällössä. hks = hoito- ja käyttösuunnitelma, MH = Metsähallitus.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
YLEISTÄ	
Etelä-Savon ympäristökeskus	
<p>Linnansaaren kansallispuisto on yleiseksi nähtävyydeksi varattu luonnonsuojelualue, jonka tehtävänä on säilyttää alkuperäistä Suur-Saimaan järviluontoa sekä entisaikaisten maankäyttömuotojen luomia luontotyyppisiä ja kulttuurimaisemia. Suunnitelma koskee koko Linnansaaren Natura-alueita, mutta suunnitelman kansilehden nimen perusteella saa käsityksen, että kyse olisi pelkästään Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta. Kansallispuisto on osa laajempaa Linnansaaren Natura 2000 -aluetta (FI 0500002). Luonto- ja kulttuuriarvojen sekä sijaintinsa vuoksi kansallispuisto on ollut suosittu retkeily- ja matkailukohde, ja kävijämäärät ovat lisääntymässä. Alueen luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja luontomatkailun sekä tutkimuksen ja opetuksen tavoitteiden yhteensovittaminen onkin ollut lähtökohtana Metsähallituksen laatimassa Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Linnansaaren alueelle laaditun hoito- ja käyttösuunnitelman tärkeyttä kuvastaa, että se on pinta-alaltaan (kokonaispinta-ala 26 500 ha) Pihlajaveden ja Puruveden jälkeen Etelä-Savon kolmanneksi suurin Natura-alue. Lisäksi se on saimaannorpan lisääntymisalueena Pihlajaveden jälkeen toiseksi tärkein. Etelä-Savon maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa Linnansaaren alue kuuluu vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeeseen, johon kuuluu yli-maakunnallisia järvimatkailun kehittämismahdollisuuksia sekä maakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä kehittämistarpeita. Lisäksi Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston hoidon ja käytön yleissuunnitelmassa on Linnansaaren alueella katsottu olevan kiireellinen suunnittelutarve. Suunnitelman laadintaan tarvittavaa perustietoa on ollut käytössä runsaasti, ja uusiakin selvityksiä on tehty. Tätä suunnitelmaa varten tehtyjen lajistoselvitysten ja seurantojen lisäksi on pohjatyöhön kuulunut tärkeänä osana matkailualan yrittäjille tehty kyselytutkimus. Lisäksi suunnitelman laadintaan on osallistunut laajapohjainen ohjausryhmä, ja suunnitelmaa on esitelty myös alueiden asukkaille yleisötilaisuuksissa. Kaikki tämä on antanut hyvän pohjan suunnittelylle.</p>	+Ei toimenpiteitä.
Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ja Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys	
<p>Kokonaisuutena hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei ole paljon huomautettavaa. Kansallispuistojen perusajatus on, että kansallispuistot toimivat suurelle yleisölle avoimina alkuperäisen luonnon näytteinä. Kuten suunnitelmassa todetaan, suojelutehtävä on kuitenkin ensisijainen ja muut toiminnot on sopeutettava siten, ettei se vaarannu.</p>	+Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****YLEISTÄ****Etelä-Savon maakuntaliitto**

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa on erittäin hyvin otettu huomioon alueen luonnon- ja kulttuuriarvot sekä hoidon ja käytön tavoitteet. Suunnittelualueelle on laadittu runsaasti monipuolisia selvityksiä. Suunnittelutyötä on tukenut laaja ohjausryhmä, ja suunnittelun kuluessa on kuultu myös paikallisia asukkaita ja toimijoita.

+Ei toimenpiteitä.

Pohjois-Savon ympäristökeskus

Suunnitelma noudattaa jo perinteiseksi muodostunutta käsitystä Metsähallituksen hoito- ja käyttösuunnitelmista, eikä ympäristökeskuksella ole esittää tähän uusia, suurempia tarkennuksia. Suunnitelmassa on hyvin hyödynnetty tietämystä puiston alueen luonnon monimuotoisuudesta. Kansallispuisto sijaitsee vain vähäisiltä osin Pohjois-Savon puolella. Toimialueellemme ei ole suunnitelmassa esitetty palveluvarustusta ja kyseinen osa puistosta kuuluu ns. syrjävyöhykkeeseen. Tämän vuoksi katsomme, että Pohjois-Savon ympäristökeskuksella ei ole asiaan huomautettavaa. Ympäristökeskuksen mukaan kyseinen suunnitelma voidaan hyväksyä.

+Ei toimenpiteitä.

Keski-Savon ympäristölautakunta

Hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu laajoihin ja perusteellisiin selvityksiin. Siinä on huomioitu kansallispuiston erityisominaisuudet, sen erityiset luonnon- ja kulttuuriarvot sekä eri käyttäjätahojen tarpeet. Hks lisää kansallispuiston luonnon monimuotoisuutta; erityisesti saimaannorpan, valkoselkätikan ja sääksen elinolosuhteet paranevat. Myös matkailun ja virkistyskäytön mahdollisuudet paranevat. Ehdotettuun hoito- ja käyttösuunnitelmaan ei ole huomauttamista.

+Ei toimenpiteitä.

JOHDANTO**Etelä-Savon ympäristökeskus**

Maakuntakaavoituksen osalta tekstissä s. 10 puhutaan edelleen maakuntakaava-luonnoksesta, vaikka kyseinen maakuntavaltuuston hyväksymä kaava on tällä hetkellä jo ympäristöministeriön hyväksyttävänä. Suunnitelmassa olisi syytä käsitellä myös Linnansaaren Natura-alueen kaavoitustilannetta: Rantasalmen ja Savonlinnan alueella on voimassa olevat yleiskaavat. Lisäksi suunnittelualue sisältyy suurelta osin seutu-kaavan ja maakuntavaltuuston hyväksymän maakuntakaavan suojeluvarauksiin.

-Kommentit ovat perusteltuja.
+Täydennetään johdantotekstiä esitetyiltä osin.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Suunnitelman kaavoitusta koskevassa kappaleessa (s. 10) tulisi **maakuntakaava-luonnos**-sana korvata ilmaisulla **maakuntavaltuuston hyväksymä maakuntakaava**. Lisäksi kappaleessa on virheellisesti kerrottu, että alueelle olisi osoitettu ohjeellinen melontareitistö maakuntakaavassa. Maakuntakaavaan ei ole merkitty Saimaan alueella olevia melontareittejä. Sen sijaan maakuntakaavassa on osoitettu Haukivedelle Savonlinna–Varkaus, Haukivesi–Joensuu sekä Äimisvesi–Sorsasalo syväväylät, Savonlinna–Rantasalmen ja Oravin laivaväylät sekä Haukiveden veneväylästä. Lisäksi maakuntakaavassa on suunnittelualueella 14 retkisatamavarausta (V1), Linnansaaren valtakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema (maV), Seurasaaressa pohjavesialue (pv) sekä Tiheäsaaren uiton toimintapaikka (Is1). Haukivesi kuuluu myös maakuntakaavan järvi-matkailun kehittämisvyöhykkeeseen (jrm). Suunnitelmasta puuttuu suunnittelualueen Pohjois-Savo (Varkaus) kuuluvien osien kaavatilanteen kuvaus.

-Kommentit ovat perusteltuja.
+Täydennetään johdantotekstiä esitetyiltä osin.

NYKYTILAN KUVAUS**Etelä-Savon ympäristökeskus**

Luvussa 2.7 (Nykyinen käyttö) olisi hyvä olla myös loma-asuminen omana kohtanaan, jossa voisi käsitellä rakentamista koskevia periaatteita ja rakennusoikeuksien määrää sekä niiden eroja kuntien välillä.

-Loma-asutusta ei ole katsottu suunnitelmassa kansallispuiston alueen keskeiseksi käyttömuodoksi; loma-asutuksen merkitystä ja vaikutuksia suunnittelualueeseen on käsitelty luvussa 2.9.
+Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	MH:N KOMMENTTI SEKÄ TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>NYKYTILAN KUVAUS Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ja Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys Linnansaaren kansallispuiston tärkeimmät suojeluarvot todetaan tyhjentävästi kohdassa 2.10. Toiston uhallakin ne on aina syytä mainita. Suunnitelmaan liittyvät kartat ovat kovin pieniä, varsinkin Natura-luontotyyppejä ja niiden edustavuutta kuvaavista kartoista on vaikea saada selvää.</p>	<p>-Suunnittelualueen mitta-kaavan vuoksi luontotyyppi-kuviotasolle menevän selkeän karttaesityksen toteuttaminen on erittäin hankalaa. + Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Etelä-Savon maakuntaliitto Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on esitetty osakaskuntien kanssa solmittujen vapaaehtoisten sekä valtionvesillä voimassa olevien kevät-aikaisten (15.4.–30.6.) verkkokalastusrajoitussopimusten kattavuus suunnittelualueella (tilanne ennen vuoden 2009 sopimuksia). Sopimus-alueet ovat laajentuneet huomattavasti vuoden 2009 aikana.</p>	<p>-Kommentti on perusteltu. + Lisätään nykytilan kuvaukseen maininta sopimusalueiden huomattavasta laajenemisesta vuoden 2009 aikana.</p>
<p>YLEISET TAVOITTEET Etelä-Savon TE-keskus Lausunnolla olevassa hks:ssa on esitetty Linnansaaren kansallispuiston tavoitteet. Ne voisi kiteyttää seuraavasti: 1) Suur-Saimaan luonnontilaisen saaristoluonnon ja maiseman säilyttäminen kansalaisten virkistys- ja retkeilykäyttöön sekä 2) saimaannorpan suojelu. Puistolla on kaksi keskeistä tavoitetta: 1) kansalaisten luontoharrastuksen ja -tietämyksen lisääminen sekä 2) äärimmäisen uhanalaisen nisäkäslajin suojelu. Tavoitteet ovat tietyllä tavalla ristiriitaisia, mutta sovitettavissa yhteen. Linnansaari on suurin sisävesien kansallispuisto ja luonnonoloiltaan erittäin monipuolinen. Alueelle on kohtuullisen hyvät pääsymahdollisuudet, joten kansalaisille tulee turvata mahdollisuus tutustua alueen luontoon jopa norpansuojelusta joustaen. Ehdotettavassa hks:ssa yhteensovittaminen onnistuu lähes kiitettävän hyvin.</p>	<p>+ Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Etelä-Savon ympäristökeskus Suunnittelualue kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen, joka on valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa todettu luonto- ja kulttuuriympäristönä erityiseksi aluekokonaisuudeksi. Suunnitelmassa olisi tarpeen pohtia, mitä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet Linnansaaren alueella merkitsevät ja miten suunnitelma edistää niiden toteutumista. Suunnitelman luvussa 3.3 (Natura 2000 -verkoston tavoitteet ja toteutustavat) on maastoliikennelain kohdalla todettu kielloista ja rajoituksista vastaavaksi viranomaiseksi ympäristökeskus. Siinä yhteydessä voisi mainita, että myös Metsähallitus voi asettaa rajoituksia hallinnoimillaan alueilla. Vesiliikennelain osalta kieltojen ja rajoitusten asettamisen vastuutahoja (merenkululaitos, ympäristökeskus, Metsähallitus) ei ole mainittu ollenkaan. Ne voisi selvyyden vuoksi tekstissä mainita.</p>	<p>-Kommentit ovat perusteltuja. + Luvussa 3 avataan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista suunnittelualueella. Lukuun 3.3 täydennetään vastuuviranomaisten listausta.</p>
<p>Etelä-Savon maakuntaliitto Etelä-Savon seutukaavassa ja liittovaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa Linnansaaren kansallispuisto on osoitettu luonnonsuojelualuemerkinnällä (SL). Alueeseen rajoittuu matkailualueita Haukiveden molemmilla puolilla, kuten Savonlinna sekä Oravin ja Porosalmen alueet. Lisäksi alueen halki kulkee syväväylä ja veneväyliä ja alueella on kattava retkisatamaverkosto. Maakuntakaavan aluevaraukset ja tavoitteet on otettu Linnansaaren hoito- ja käyttösuunnitelmassa erittäin hyvin huomioon.</p>	<p>+ Ei toimenpiteitä.</p>
<p>VYÖHYKEJAKO Etelä-Savon TE-keskus Vyöhykealuejako on yksi tapa jakaa puisto ihmisille ja suojeltaville norpille, valkoselkätikalle, sääksille ja muille uhanalaisille lajeille. Suunnitelmassa esitetyt liikkumisrajoitukset ovat pääosin jo voimassa, joten ne eivät oleellisesti muuta vallitsevaa tilannetta. Alkukesän mihinousurajoitukset lintu- ja norppasaarille eivät ole ongelma, sillä alueella on riittävästi muita rantautumispaikkoja.</p>	<p>+ Ei toimenpiteitä.</p>

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA****VYÖHYKEJAKO****Etelä-Savon ympäristökeskus**

Tärkeä osa hks:a on eri käyttömuotojen sijoittamista ohjaava vyöhykejako-suunnitelma, joka toteutuessaan yhdessä eri luontokohteiden ennallistamis- ja luonnonhoitotoimien kanssa mahdollistaa Natura 2000 -alueen ja puiston suojeluarvojen turvaamisen ja parantamisen. Vyöhykkeitä kuvaava kartta (kuva 9) on kuitenkin kokonsa vuoksi osittain vaikeasti tulkittava. Esimerkiksi kulttuurivyöhykemerkintä (keltainen neliö) ei anna alueesta todellista kuvaa. Vaikka kartan mittakaava onkin hankala, tulisi myös kulttuurivyöhyke osoittaa todellisena vaikkapa suurennettulla osa-aluekartalla. Saimaannorpan pesimä-aikaista häirintää on mahdollista vähentää suunnitelmassa esitetyillä paikkaan ja aikaan sidotuilla liikkumisrajoituksilla.

-Esitys on perusteltu.
+Linnansaaren kulttuurivyöhykemerkintä pyritään osoittamaan todellisen muotoisena, mikäli se alueen mittakaava huomioiden on karttateknisesti toteutettavissa.

Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ja Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys

Linnansaaren kansallispuistossa kävijöiden pääkohde on itse Linnansaari, joten sen eteläosan muodostaminen erityiseksi virkistysvyöhykkeeksi on luonteva ratkaisu. Erittäin uhanalaiseksi luokitellun saimaannorpan suojelu mainitaan hks:ssa yhtenä kansallispuiston toiminnan päätaivoitteista. Mielestämme liikkumisrajoituksia norpan lisääntymisen kannalta kriittisinä aikoina tulisi edelleen tiukentaa. Tämä perustuu tietoihin mm. pesintää häiritsevistä talviaikaisesta moottori-liikenteestä norpan tunnettujen pesäpaikkojen läheisyydessä.

-Saimaannorpan suojelun osalta tavoitteena on saada Linnansaaren kansallispuiston alueella kuolleisuutta alentamalla kannan kasvu nykyiseltä noin 1 %:n tasolta samalle tasolle (5 % / vuosi) kuin olosuhteiltaan vastaavatyypisellä Pihlajaveden alueella. Mikäli em. tavoitteeseen ei suunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä päästä, joudutaan pohtimaan vaihtoehtoja suojelun tehostamiseksi. Liikkumisrajoitusten tiukentaminen on yksi käytössä oleva vaihtoehto.
+Ei toimenpiteitä.

LUONNONSUOJELU**Etelä-Savon TE-keskus**

Norpansuojelu on Linnansaaren kansallispuiston keskeisiä tavoitteita, ja tässä mielessä ankarat kalastusrajoitukset valtion omistamilla vesillä ovat ymmärrettävät, vaikkeivät yleisen kalatalousedun kannalta hyväksyttävät. Osaksi Linnansaaren kansallispuiston käyttö- ja hoitosuunnittelua tulee ottaa norpalle turvallisten ammattimaisten kalastusmenetelmien kehittäminen. Alue on tuottavaa vesialuetta ja valtion vedet ovat usein ammattikalastajien ainoa turva elinkeinolle, sillä osakaskuntien suhtautuminen ammattikalastukseen on valitettavan kielteinen. Ammattikalastajien lupa-asioita on käsitelty viime vuosina useita kertoja käräjillä. Pyyntimenetelmiä voidaan kehittää norpille turvalliseksi ja ammattikalastajille kannattavaksi, kun tahtoa ja varoja riittää. Nyt varat suunnataan korvauksiin kalaveden omistajille pidättäytymisestä verkkokalastuksesta 15.4.–30.6., vaikka asiasta ei ole näyttöä todellisista taloudellisista menetyksistä. Vapaa-ajankalastuksessa norpan vuoksi asetettavat kalastusrajoitukset eivät ole ongelma, sillä verkoille on runsaasti vaihtoehtoisia kalastusmenetelmiä. Hks:ssa tuotiin esille alueella olevat vieraslajit kanadanmajava, minkki ja supikoira. Näiden vähentämiseen tulee todella panostaa, eikä välttämättä edes majavan suhteen varovaisuusperiaatteella. Vieraslajit eivät kuulu Suomen luontoon.

-Ehdotus pyyntimenetelmien kehittämisestä otetaan huomioon suunnitelman toimeenpanossa. Majavan osalta esitetty viittaus varovaisuusperiaatteen soveltamiseen tarkoittaa nimenomaan majavakannan vähentämistä varovaisuusperiaatteen nojalla, vaikka ei pitkäaikaisen seurantatiedon puuttuessa vielä voidakaan olla varmoja majavan valikoivan ravinnonkäytön vaikutusten laajuudesta luonnossa, erityisesti valkoselkätikan elinympäristöissä.
+Ei toimenpiteitä.

Etelä-Savon ympäristökeskus

Liikkumisrajoitusten lisäksi toinen norpansuojelun kannalta oleellinen asia on kalastus, jonka osalta myös kevättä ja alkukesää koskeva verkkokalastusrajoitus kuuttien suojelemiseksi tulisi saattaa kattamaan koko Linnansaaren Natura-alue mahdollisimman nopeasti.

-Pihlajaveden ohella erityisesti Haukiveden alueella tavoitteena on saada kevätaikaisista verkkokalastusrajoituksista mahdollisimman nopeasti kattavia, johtuen näiden alueiden huomattavasta merkityksestä saimaannorpan lisääntymisalueina. Tavoitteen toteutumista arvioidaan saimaannorpan suojelua ja kalastusta pohtivassa alueellisessa ja valtakunnallisessa työryhmässä todennäköisesti helmikuussa 2010.
+Ei toimenpiteitä.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>LUONNONSUOJELU Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ja Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys (Saimaannorpan suojeluun varattu) rajoitusalue on aukkoisen. Esimerkiksi Tuunaanselällä on alue, joka ei ole talvisten liikkumisrajoitusten eikä verkkokalastusrajoitusten piirissä. Monet tärkeät ranta-alueet ovat niin ikään verkkokalastusrajoitusten ulkopuolella, mikä on kansallispuiston alueella käsittämätöntä.</p>	<p>-Saimaannorpan suojelun osalta tavoitteena on saada kansallispuiston alueella kuolleisuutta alentamalla kannan kasvu nykyiseltä noin 1 %:n tasolta samalle tasolle (5 % / vuosi) kuin olosuhteiltaan vastaavatyypisellä Pihlajaveden alueella. Mikäli edellä mainittuun tavoitteeseen ei suunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä päästä, joudutaan pohtimaan vaihtoehtoja suojelun tehostamiseksi. Liikkumisrajoitusten tiukentaminen on yksi käytössä oleva vaihtoehto. Pihlajaveden ohella erityisesti Haukiveden alueella tavoitteena on saada kevätaikaisista verkkokalastusrajoituksista mahdollisimman nopeasti kattavia, johtuen näiden alueiden huomattavasta merkityksestä saimaannorpan lisääntymisalueina. Tavoitteen toteutumista arvioidaan saimaannorpan suojelua ja kalastusta pohtivassa alueellisessa ja valtakunnallisessa työryhmässä todennäköisesti helmikuussa 2010. + Ei toimenpiteitä.</p>
<p>KULTTUURIPERINTÖ Etelä-Savon ympäristökeskus Kulttuuriperinnön suojelua ja hoitoa koskevassa luvussa (5.2.1) todetaan, että Linnansaaren kansallispuisto olisi osa Heinäveden reitin valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Tarkkaan ottaen kansallispuisto ei sisälly tuohon rajaukseen, joka rajautuu eteläpäässä Oraviin, mutta tuki Linnansaaren kansallispuisto on osa Heinäveden reitin kansallismaisemaa. Tavoitteita kuvaavassa luvussa (5.2.2) kerrotaan kohteiden hoidon tärkeysjärjestyksestä. Teksti sisältää ristiriidan, koska koko kohde on valtakunnallisesti arvokas, eikä siten ole tarpeen tehdä maakunnallisen tai paikallisen merkittävyyden mukaisia erittelyjä. Toimenpiteet-luvussa (5.2.3) todetaan, että Linnansaaren torpan ja pihapiirin rakennuksia korjattaessa sekä uudisrakenteissa käytetään vanhoja seudulle tyypillisiä malleja, menetelmiä ja tarvikkeita. Näin pitäisikin periaatteessa olla, mutta käyttäen vain alueen omia korjaus- ja rakennustapoja, sellaisia joita siellä on todistettavasti ennenkin käytetty. Uudisrakentamisessa tulisi noudattaa samaa periaatetta ja vain alueelta kadonneiden rakennustyyppien vähäinen rekonstruoiminen tulisi olla sallittua. Louhimaan torpan rakennusten ja sen viljely- ja laidunalueiden historiallisten arvojen säilyttämisen tavat puuttuvat hks:sta. Louhimaan kulttuurimaisema-alueita koskevassa tekstissä kerrotaan vuonna 1996 laaditun erityissuunnitelman päivityksestä. Kyseessä on varmaankin Linnansaaren kansallispuiston perinnebiotooppien hoitosuunnitelma 2009–16, joka on ollut jo lausunnolla ympäristökeskuksessa. Kyseinen suunnitelma olisi varmaan tässä yhteydessä maininnan arvoinen.</p>	<p>-Kommentit ovat aiheellisia. Toimenpide-luvussa esitettyjä periaatteita tarkennetaan suunnitelman toimeenpanossa ja yksityiskohtaisemmassa toimenpidesuunnittelussa. +Tarkennetaan lukuun 5.2.1, että Linnansaaren kansallispuisto rajautuu Heinäveden reitin kansallismaisemaan. Luvusta 5.2.2 poistetaan kohteiden hoidon tärkeysjärjestyksestä koskeva kappale. Louhimaan kulttuurimaisema-alueita koskevaan tekstiin päivitetään laaditun suunnitelman nimi ajan tasalle.</p>
<p>LUONTOMATKAILU JA VIRKISTYSKÄYTTÖ Etelä-Savon TE-keskus Haukivesi on Linnansaaren kansallispuiston avulla toiminut vahvana katalyyttinä alueen matkailuelinkeinolle, ja elinkeino toimii alueella poikkeavan tehokkaasti verkottuneena maakunnan muihin alueisiin verrattuna. Tätä yhteistyötä kannattaa tukea myös kansallispuiston käytösäännöllä suunnitelmassa esitetyllä tavalla. Ympäristövastuullisesti toimiva matkailuelinkeino on kansallispuistolle arvokas yhteistyökumppani. Yhteistyö on kaksisuuntaista, joten matkailuyrittäjien kannattaa hyväksyä kansallispuiston tavoitteet ja tarkoitus. Tällöin syntyy molempia hyödyttävää tulosta. Viimeaikaiset ylilyönnit norpansuojelussa ovat toivottavasti ohimenevä ilmiö, sillä se ei hyödytä ketään.</p>	<p>+ Ei toimenpiteitä.</p>
<p>Etelä-Savon ympäristökeskus Virkistyskäytön kehittämisen tarpeet ja tavoitteet on suunnitelmassa otettu kattavasti huomioon.</p>	<p>+ Ei toimenpiteitä.</p>

**HKS:N KOHTA,
LAUSUJA JA EHDOTUS**
**METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI
SEKÄ AIHEUTUNUT TOIMENPIDE HKS:SSA**

LUONTOMATKAILU JA VIRKISTYSKÄYTTÖ**Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ja Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys**

Linnansaaren kansallispuisto lähialueineen on Saimaan vetovoimaisimpia alueita. Veneilijöiden ja muiden matkailijoiden määrä tulee edelleen lisääntymään. Matkailijoiden ohjaus vaatii yhä tarkempaa suunnittelua, ettei kansallispuiston suojelutehtävä vaarannu. Suunnitelmassa on tähän varauduttu käsittääksemme varsin hyvin.

+Ei toimenpiteitä.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Linnansaaren kansallispuisto tarjoaa merkittävät puitteet seudun matkailupalveluille. Sillä on merkitystä myös ympäristökasvatuksen kannalta: Alueella vieraillee noin 100 opetusryhmää vuosittain. Hoito- ja käyttösuunnitelma tukee omalta osaltaan paikallista luontomatkailuyrittäjyyttä ja edesauttaa ympäristökasvatusta. Linnansaaren kansallispuisto tarjoaa hyvän esimerkin luonnonsuojelun alueen ja sitä ympäröivän elinkeinotoiminnan yhteensovittamisesta. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan, että Saimaan suojelualueille on valmistumassa oma luontomatkailusuunnitelma, jossa myös Linnansaaren kansallispuiston osalta retkeilyä ja matkailun yritystoimintaa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet on määriteltävä tarkemmin. Olisi ollut hyvä, jos nämä suunnitelmat olisivat olleet yhtä aikaa kommentoitavina. Näin olisi saanut paremman kokonaiskuvan alueen matkailun kehittämistarpeista. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa tulisi käsitellä suunnitelman yhteensovittamista lähialueen matkailuhankkeiden ja luontomatkailusuunnitelman kanssa ja sitä, miten eri kehittämistoimenpiteiden yhteensovittaminen kansallispuiston ja Haukiveden Natura-alueen tavoitteiden kanssa jatkossa tulisi hoitaa.

-Kommentit ovat perusteltuja.
+Lukuun 6 lisätään alaluku 6.3.3: Hoito- ja käyttösuunnitelman ja matkailuhankkeiden tavoitteiden yhteensovittaminen.

PALVELUVARUSTUS**Etelä-Savon TE-keskus**

Linnansaaren kansallispuisto on suojelutavoitteistaan huolimatta kansallispuisto, eli tarkoitettu kansalaisten luontoharrasteille. Siksi Linnansaaren käytössä on kansalaisten liikkumismahdollisuudet turvattu mahdollisimman pitkälle, suhteuttaen mahdollisuudet suojelutarpeeseen. Tämän vuoksi kansallispuiston runkosuunnitelmassa esitetyn Suuren Horkan torpan ja aitan kunnostaminen tulisi ottaa edelleenkin suunnitelmaan ja toteuttaa hanke suunnittelukaudella. Jossakin kohdin todettiin TE-keskuksen rahoittaneen runsaskätisesti kansallispuiston investointeja. Suuri Horkka voisi olla sellainen kohde.

-Suuren Horkan rakennukset ovat tällä hetkellä erittäin huonossa kunnossa. Torpan ja aitan kunnostaminen tarkoittaisi käytännössä niiden uudelleen rakentamista. Rakennusten kunnostamisen jälkeen niiden ylläpito vaatii vuosittain resursseja, joten kohteelle tulisi olla investointivaiheessa tiedossa mielekäs käyttötarkoitus, joka sopisi kaikilta osin puiston palvelukokonaisuuteen. Horkansaaren osalta paikan sijainti ei ole alueen huollon tai matkailutoiminnan kehittämisen kannalta erityisen edullinen, varsinkin kun huomioidaan, että käyttö tulisi painottamaan sulanveden aikaan. Näin ollen kohteeseen investointia ei olla hks:an esittämässä. Horkansaaren tai muiden vastaavien kohteiden hyödyntämiseen varauskäytössä on varattu suunnitelmassa mahdollisuus, mikäli sopiva paikka ja yhteistyömalli hankkeen toteuttamiselle alueella löytyvät. Varauskohteen toteutus vaatii erillisen toimenpidesuunnitelman, ellei se ole varustelutasoltaan pienimuotoinen ja sijoitu jo olemassa olevan palveluvarustuksen yhteyteen.
+Ei toimenpiteitä.

Savonlinnan pursiseura

Sammakkoniemen veneväylän kunnostaminen siten, että sinne on turvallista mennä purjeveneilläkin. Matalan veden aikaan siellä kolisee jopa alle 1,5 metriä syvillä köleillä. Väylä on merkitty veneväyläksi, mutta syvyytietoja ei taida olla näkyvillä missään. Sammakkoniemi on savonlinnalaisten ja varkautealaisten veneilijöiden ”toinen kotisatama”, ja sen käyttöä rajoittaa nimenomaan vain huono väylä. Sen saaminen vaikkapa 2,0 m syvyykselle riittäväksi? Sammakkoniemen laiturin poijut ovat aivan liian lähellä laituria paria poikkeusta lukuun ottamatta.

-Lausunto huomioidaan osana Sammakkoniemen palvelujen kehittämistä ja Linnansaaren alueelle kohdistuvien uusien hankkeiden valmistelua.
+Ei toimenpiteitä.

PALVELUVARUSTUS**Varkauden pursiseura**

Veneilijät ja muut retkeilijät ovat hyvin tyytyväisiä Metsähallituksen ylläpitämien leiripaikkojen puu- ym. huoltoon. Kuitenkin olisi mahdollista vielä parantaa retkeily-mahdollisuuksia mm. rakentamalla Myhkyrän lähistöllä oleviin suojaisiin lahtiin lisää leiripaikkoja ja poistamalla muutamia kiviä nykyisten leiripaikkojen sisääntulopaikoilta. Joidenkin leiripaikkojen nuotionympärysrakenteet ovat lahonneet, näin on esim. Kirvessaassa. Niiden uusimistarve on ilmeinen. Jäsenistömme esiin tuomia muita parannuskohteita: Sammakkoniemen johtavan väylän ruoppaus 2,5 m kulkusyvytyteen ja väylän tarkempi merkintä epävirallisilla viitoilla. Sammakkoniemen laiturin poijujen siirto kauemmaksi laiturista 10–12 m:n veneille sopiviksi. Myhkyrän poijut parempiin paikkoihin, nykyisillä paikoilla isot kivet rajoittavat purjeveneiden rantautumista sekä siirto kauemmaksi rannasta. Myhkyrän hiekkarannan puolelta keskellä lahtea olevien kivien poisto tai hautaaminen parantaisi rantautumisturvallisuutta. Alueen käyttö monipuolistuisi, jos saaren toisella puolella olevan hiekkalahden voisi avata veneilykäyttöön poistamalla tai hautaamalla siinä olevat kivet.

-Lausunto huomioidaan retkikatamien huollossa ja Linnansaaren alueelle kohdistuvien uusien hankkeiden valmistelussa.
+Ei toimenpiteitä.

OPASTUS, VIESTINTÄ JA VALVONTA**Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri ja Itä-Savon luonnonsuojeluyhdistys**

Retkeilyn ja veneilyn valvonnasta yleensä voisi suunnitelmassa kertoa tarkemmin.

-Valvonnan periaatteet, tavoitteet ja toimenpiteet on käyty varsin kattavasti läpi suunnitelman luvussa 12.
+Ei toimenpiteitä.

METSÄSTYS**Etelä-Savon riistanhoitopiiri**

Etelä-Savon riistanhoitopiiri esittää, että laadittaessa suojelualueiden hks:ia metsästys aina lähtökohtaisesti hyväksyttäisiin yhtenä alueen käyttömuotona. Metsästys on sovitettavissa yhteen muiden käyttötapojen kanssa esimerkiksi ajallisin ja alueellisin rajauksin. Tästä on positiivisia kokemuksia Pihlajaveden Natura-alueiden osalta. Tärkeä näkökohta on myös se, että suojelualueiden käyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon paikallisten asukkaiden kokemukset, näkemykset ja hyväksi havaitut käytännöt alueen käytön osalta. Riistanhoitopiirin mielestä Linnansaaren kansallispuiston suojelutavoitteiden tai muun käytön suhteen metsästys ei aiheuta ristiriitaa. Metsästyksen kohteena olevat lajit eivät ole suojelun perusteena eikä metsästys harrastuksena vaikuta suojelutavoitteiden toteutumiseen. Metsästys painottuu ajan-kohtaan, jolloin alueen muu käyttö on vähäisempää. Saimaannorppa on Linnansaaren alueen suojelullisesti eniten huomiota herättävä ja vaativa laji. Hirvenmetsästys, joka on nykyisin yhteiskunnallisesti merkittävin metsästysmuoto, ei vaaranna norpan suojelun tavoitteita. Ajometsästyksen lisäksi tulisi sallia myös pysäyttävällä koiralla tapahtuva metsästys. Hirvenpyynti ajoittuu ajanjaksolle, jolloin alueella liikkuminen tai koirien irtipitäminen ei aiheuta haittaa norpalle. Vaikeakulkuisilla alueilla hirvenmetsästystä ei pystytä järjestämään tehokkaasti muutoin kuin vapaana hirviä etsivän koiran avulla. Lisäksi koirametsästyksen sallimista tukee se, että koiralla metsästäminen aiheuttaa ajometsästystä vähemmän haittaa muulle ympäristölle. Hirvenmetsästyksen erikoistunut koira etsii äänettömästi hirven muita eläimiä häiritsemättä. Vastaavasti ajometsästyksessä liikkeelle lähtevät kaikki ajoketjun eteen sattuvat eläimet. Hks-luonnoksessa alueen hirvikannan arvioitiin olevan suurempi kuin keskimäärin Etelä-Savon riistanhoitopiirin alueella. Ylisuuri hirvikanta voi aiheuttaa ongelmia puiston tavoitteeksi asetetulle luonnontilaisen saaristoluonnon ja maiseman säilyttämiselle. Riistanhoitopiiri pitää hyvänä käytäntöä, jossa vierasperäisten lajien pyyntiin on annettu lupia. Riistanhoitopiiri näkee myös tarpeellisena, että lupia annetaan tarvittaessa myös kotoperäisille lajeille. Ketun ja näädän osalta laaja puistoalue voi toimia reservaattina, jossa petoiheys on ympäröivää aluetta suurempi. Ruotsalaisten tutkimusten perusteella näädällä ja ketulla voi erityisesti saariolosuhteissa olla suuri merkitys muuhun lajistoon. Suunniteltua ja hyvin toteutettua metsästystä tulisi käyttää tukemaan alueen luonnontuhoitollisia tavoitteita pienpetojen ja hirven lisäksi myös kanadanmajavan osalta. Kadanmajava ei ole Suomen alkuperäinen laji, ja se pystyy muokkaamaan ympäristöään merkittävästi esimerkiksi puulajisuhteiden osalta.

-Linnansaaren kansallispuistossa on noudatettava metsästyksen osalta alueen perustamis-säädöksiä, jotka mahdollistavat hirvenajon puiston järjestyssäännössä esitetyllä tavalla. Oikeus hirven ajoon pitää sisällään myös oikeuden käyttää ajossa apuna hirvenmetsästyksessä sallittua koiraa. Metsähallitus voi edelleen myöntää alueelle lupia vierasperäisten lajien pyyntiin. Lupia voidaan myöntää myös muun kuin vierasperäisen lajin pyyntiin, jos laji lisääntyy alueen suojelutavoitteisiin nähden haitallisessa määrin.
+Ei muutoksia suunnitelmaan.

HKS:N KOHTA, LAUSUJA JA EHDOTUS	MH:N KOMMENTTI SEKÄ TOIMENPIDE HKS:SSA
<p>RESURSSIT JA YHTEISTYÖ Etelä-Savon ympäristökeskus Linnansaaren alueen luontoarvojen turvaaminen ja parantaminen edellyttävät paitsi suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista, myös tehtyjen toimenpiteiden säännöllistä seurantaa. Kyseisten tehtävien onnistuminen toivotulla tavalla edellyttää sekä riittävää resursointia että tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden kesken.</p>	+Ei toimenpiteitä.
<p>Varkauden pursiseura Toivomuksemme on, että tulevaisuudessa meillä Linnansaaren kansallispuiston palveluja käytävillä järjestäytyneillä veneilijöillä olisi mahdollisuus käytännössä vaikuttaa laituri/rantautumispaikkojen poijujen paikkoihin ja etäisyyksiin sekä niille johtavien väylien turvalliseen syväykseen sekä väylien/kivien merkitsemiseen.</p>	-Toivomus välitetään alueen palveluvarustuksen kunnostamisesta ja ylläpidosta vastaaville henkilöille. +Ei toimenpiteitä.

17.2.2010

YM 1/5741/2010

Metsähallitus

METSÄHALLITUS

23.02.2010

MH 3540/623/2005

Viite
Hänvisning

Metsähallituksen kirje Dnro 5935/623/2009, 31.12.2009

Asia
Ärende

Linnansaaren kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaminen

Metsähallitus on 31.12.2009 lähettänyt viitekohdan saatekirjeellä ympäristöministeriölle Linnansaaren kansallispuiston suunnittelualan hoito- ja käyttösuunnitelman luonnonsuojelulain (1096/1996) 19 §:n mukaista vahvistamista varten. Suunnitelmasta on luonnosvaiheessa pyydetty tarpeelliset lausunnot, joiden perusteella se on viimeistelty ministeriöön vahvistettavaksi tullessaan muotoon. Ympäristöministeriölle on suunnitelman valmistelu-prosessin kuluessa esitelty suunnitteluperiaatteita. Ministeriöllä on myös ollut mahdollisuus tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin. Metsähallituksen laatima Linnansaaren kansallispuiston suunnittelualan hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu riittäviin luontoinventointeihin ja muihin perustietoihin, osallisuuteen ja vaikutusten arviointiin.

Linnansaaren kansallispuiston suunnitteluala kattaa myös Linnansaaren Natura 2000 -alueen (SCI FI00002), joka Etelä-Savon Natura 2000 -verkoston yleissuunnitelmassa on määritelty kiireelliseksi suunnittelukohteeksi. Linnansaaren kansallispuiston suunnittelualan hoito- ja käyttösuunnitelma toimii soveltuvin osin ohjeena mainitun Natura-alueen hoidossa ja käytössä ja on näin ollen luontodirektiivin (92/43/ETY) tarkoittama Natura-alueen käyttösuunnitelma.

Linnansaaren kansallispuiston suunnittelualan käytön ja hoidon ratkaisussa korostuu puiston rooli saimaannorpan (*Phoca hispida saimensis*) suojelukentässä. Haukivedellä elää noin 60 norppaa eli noin 20-25 % saimaannorppakannasta. Saimaalla syntyy vuosittain 50-55 kuuttia, joista noin 15 Haukivedellä. Euroopan yhteisöllä on erityinen vastuu saimaannorpan suojelusta sen luontaisella levinneisyysalueella. Saimaannorppa on luontodirektiivin liitteen II mukainen, yhteisön alueella ensisijaisesti suojeltava laji, jonka suojelemiseksi on ositettava erityisen suojelutoimien alueita (Natura 2000 -alueita). Saimaannorppa on myös luontodirektiivin liitteen IV (a) mukainen laji, joka edellyttää tiukkaa suojelua. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kielletty. Saimaannorppa on lisäksi kansallisesti erittäin uhanalainen (EN) laji ja luonnonsuojelulain 47 §:n tarkoittama erityisesti suojeltava laji. Kansainvälisessä uhanalaisluokituksessa (IUCN) saimaannorppa on luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) lajiksi.

Suunnitelmasta on tehty luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu Natura-arviointi ekologisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Näiden arviointien mukaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetyt toimet vaikuttavat myönteisesti alueen luonnonoloihin. Siten suunnitelman toimeenpano ei merkittävästi heikennä niiden lajien elinoloja tai niiden luontotyyppien edustavuutta, joiden perusteella Linnansaaren kansallispuiston suunnittelualue on liitetty Suomen Natura 2000 -verkostoon. Ministeriö katsoo, että suunnitelmassa esitetyt arviot hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutuksista Natura-alueeseen perustuvat riittävään tietoon.

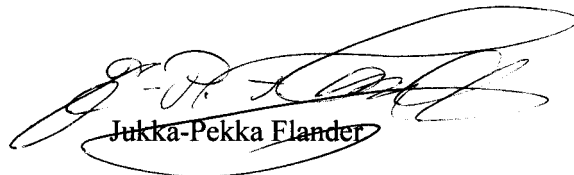
Metsähallituksen laatima ehdotus Linnansaaren kansallispuiston suunnittelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmaksi täyttää tehtävänsä sekä Linnansaaren kansallispuiston että sitä laajemman Natura 2000 -alueen hoitoa ja käyttöä ohjaavana asiakirjana. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden – erityisesti vyöhykejaon ja siihen perustuvien määräaikaisten liikkumisrajoitusten – keskeisenä lähtökohtana on ollut runsaasti valtion vesialueita sisältävän Linnansaaren kansallispuiston roolin sekä mahdollisuuksien tunnistaminen ja niiden vahvistaminen osana saimaannorpan suojelun edistämisen toimenpidekokonaisuutta. Ympäristöministeriö vahvistaa suunnitelman sellaisenaan niiltä osin kuin se koskee Linnansaaren kansallispuiston hoitoa ja käyttöä. Lisäksi ministeriö katsoo, että valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä on syytä lisätä kirjallisiin lähteisiin.

Ylijohtaja

Timo Tanninen

Ympäristöneuvos

Jukka-Pekka Flander

TIEDOKSI

Maa- ja metsätalousministeriö
 Etelä-Savon ELY-keskus
 Etelä-Savon liitto
 Museovirasto
 Rantasalmen kunta
 Savonlinnan kaupunki
 Varkauden kaupunki
 Suomen luonnonsuojeluliitto/
 Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 187 Rantala, O. & Haanpää, M. (toim.) 2010: Luontolomia kaupunkikohteessa – luontomatkailun kehittäminen Rovaniemellä. 69 s.
- No 188 Haanpää, M. & Rantala, O. (toim.) 2010: Vieraskirjat palvelujen kehittämisen välineenä – ulkomaiset matkailijat Urho Kekkosen kansallispuistossa. 66 s.
- No 189 Natalia Milovidova, Nadezhda Alexeeva, Natalia Lentsman and Arja Halinen (ed.) 2010: Assessment of the management state and needs of regional protected areas in the North-West Russia (Arkhangelsk Region, Vologda Region, Leningrad Region, Murmansk Region, Republic of Karelia, St. Petersburg). 112 s.
- No 190 Наталья Миловидова, Надежда Алексеева и, Наталия Ленцман Арья Халинен (ред.) 2010: Оценка состояния управления и потребностей региональных особо охраняемых природных территорий на Северо-Западе России (Архангельская Область, Вологодская Область, Ленинградская Область, Мурманская Область, Республика Карелия, Санкт-Петербург). 114 s.
- No 191 Marika Yliniva ja Essi Keskinen 2010: Perämeren kansallispuiston vesimakrofytyt - peruskartoitus ja näytteenottomenetelmien vertailu

Sarja B

- No 144 Hyttinen, R. & Kortelainen, T. 2010: Pyhätunturin luontokeskuksen asiakastutkimus 2008. 48 s.
- No 145 Airaksinen, S. & Kuusiniva, M. 2010: Syötteen luontokeskuksen asiakastutkimus 2008–2009. 39 s.
- No 146 von Boehm, A. 2010: Nuuksion kansallispuiston kävijätutkimus 2009–2010. 60 s.

Sarja C

- No 74 Metsähallitus 2010: Saarijärven aarnialueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 45 s.
- No 75 Metsähallitus 2010: Vorlokin Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s.
- No 79 Metsähallitus 2010: Aatsinki-Onkamon, Peuratunturin ja Suksenpaistama-Miehinkävaaran Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 80 Metsähallitus 2010: Kolvananuuro ja lähialueet Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 82 Metsähallitus 2010: Metsäkylän Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2009–2018. 41 s.
- No 85 Kyöstilä, M., Erkkonen, J., Sulkava, P. & Lohiniva, S. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston luontomatkailusuunnitelma. 82 s.
- No 86 Pulkkinen, P., Partanen, T., Kiiskinen, A. & Laakkonen, M. 2010: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston kalavesien hoito- ja käyttösuunnitelma. 40 s.

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-795-7 (nidottu)
ISBN 978-952-446-796-4 (pdf)

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/hks